

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง

Product Design, Brand and ECO Package Design for Community in Middle of Thailand

หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร

RCH
NK
1140
๑796 ก.

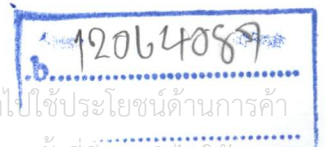
เลขหมู่.....106917
เลขทะเบียน.....- 8 ก.พ. 2553
วัน,เดือน,ปี.....

รายงานการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากเงินงบประมาณ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีงบประมาณ พ.ศ.2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

โครงการในครั้งนี้เป็นโครงการวิจัยของคณะผู้วิจัยประจำสาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังได้ร่วมกันปฏิบัติงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสเพื่อส่งเสริมอาชีพอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง ภายใต้ขีดความสามารถ และทรัพยากรภายในชุมชน และสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชนของคนพิการในพื้นที่อื่น ๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ

แผนงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วยโครงการวิจัยชุด ดังนี้ คือ โครงการที่ 1 การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และคนพิการในเขตภาคกลาง โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นหัวหน้าโครงการ และโครงการที่ 2 การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลาง ซึ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพรณ์ ปิเตอร์ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยประสานงานร่วมกันคณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม ซึ่งมีความรู้และความสามารถเฉพาะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ กราฟิก และบรรจุภัณฑ์

โครงการวิจัยได้ปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกับชุมชนในเขตภาคกลางจำนวน 3 จังหวัด คือ กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2550 การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

.....
(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

วันที่ 17 เดือน ๐๓พ.ศ.2551

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จนสำเร็จลุล่วงได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และเนื่องจากโครงการวิจัยในครั้งนี้เป็นการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐบาล และเอกชนในพื้นที่ทั้ง 3 ชุมชน คณะผู้วิจัยมีความประสงค์ขอขอบคุณ กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสใน 3 ชุมชน และเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ดังต่อไปนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนในเขตลาดกระบัง จ. กรุงเทพฯ เขตปากเกร็ด จ.นนทบุรี และเขตพระประแดง จ. สมุทรปราการ
- 2) เจ้าหน้าที่ประจำกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในเขตกรุงเทพฯ
- 3) นายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการของสมาคมฯ ทุกท่าน
- 4) นายกสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และคณะกรรมการของสมาคมฯ ทุกท่าน

Mr. Tsuneyoshi Fujii ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ อาสาสมัครอาวุโสจากหน่วยงาน Japan International Cooperation Agency (JICA) ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัด นนทบุรี

คุณอุษณี ศิริเรือง หัวหน้าผู้ตรวจสอบเอกสารสิทธิบัตรด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา สยามบินน้ำ จังหวัดนนทบุรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ บริษัทสยามบรรจุภัณฑ์ ที่คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน แก่คณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยและให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นในแนวทางการปฏิบัติงานวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพและความสามารถของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนทั้ง 3 จังหวัด

.....
(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

วันที่ 17 เดือน ๕๐ พ.ศ.2551

สารบัญโครงการที่ 1

	หน้าที่
คำนำ	I
กิตติกรรมประกาศ	II
สารบัญ	III
สารบัญรูป	V
สารบัญตาราง	VIII
บทคัดย่อ	XVI
Abstract	XVII
บทสรุปแผนงานวิจัย	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย	2
ระยะเวลา และสถานที่ทำการวิจัย	2
เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัด	2
รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยที่ 1	4
บทที่ 1 บทนำ	5
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	5
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4 กรอบความคิดในการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ข้อมูลของคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	11
2.1.1 คำจำกัดความของคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	11
2.1.2 จำนวนของคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	14
2.1.3 สถานการณ์ของคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	16
2.1.4 การส่งเสริมอาชีพคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	18
2.1.5 กลุ่มอาชีพของคณพิการและผู้ด้อยโอกาส	21

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญโครงการที่ 1 (ต่อ)

2.2	ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	22
2.2.1	ความหมายของการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	22
2.2.2	ความสำคัญของการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	22
2.2.3	การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ดี	23
2.2.4	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	26
2.2.5	กระบวนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วม	28
2.2.6	ข้อควรพิจารณาในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	30
บทที่ 3	วิธีดำเนินงานวิจัย	32
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
3.2	เครื่องมือวิจัย	34
3.3	สถานที่ดำเนินงานวิจัย	35
3.4	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	35
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
4.1	ผลการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	39
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ	54
4.3	ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ	69
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	91
5.1	สรุปผลการวิจัย	91
5.2	ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม		95
ภาคผนวก		99
	ภาคผนวก ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์	99
	ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	103
	ภาคผนวก ค. เอกสารสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า	105

สารบัญรูปโครงการที่ 1

	หน้า
รูปที่ 2.1 กระบวนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ซื้อ	29
รูปที่ 3.1 กระบวนการปฏิบัติงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)	33
รูปที่ 4.1 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทเครื่องประดับคริสตัล	40
รูปที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทเครื่องประดับคริสตัล	41
รูปที่ 4.3 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ	42
รูปที่ 4.4 ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	43
รูปที่ 4.5 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทแก้วเป่า	44
รูปที่ 4.6 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทบุคณ โหละ	44
รูปที่ 4.7 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย จังหวัดนนทบุรี	45
รูปที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคนพิการ ในจังหวัดปราจีนบุรี	46
รูปที่ 4.9 ลักษณะการทำงานของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี	46
รูปที่ 4.10 ผลิตภัณฑ์ลวดสแตนเลสของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี	47
รูปที่ 4.11 ผลิตภัณฑ์จากลวดทองเหลืองของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี	47
รูปที่ 4.12 ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวของกลุ่มคนพิการในจังหวัดปราจีนบุรี	48
รูปที่ 4.13 ผลิตภัณฑ์โคมไฟของกลุ่มผู้ผลิตในจังหวัดปราจีนบุรี	49
รูปที่ 4.14 ผลิตภัณฑ์ตระกร้าจักสานจากเถาวัลย์ จังหวัดปราจีนบุรี	50
รูปที่ 4.15 ดอกไม้ประดิษฐ์ของกลุ่มผู้ผลิตในจังหวัดปราจีนบุรี	51
รูปที่ 4.16 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	52
รูปที่ 4.17 การทำดอกไม้ของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	53
รูปที่ 4.18 กลุ่มคนพิการผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เรซินของสมาคมคนพิการพระประแดง	53
รูปที่ 4.19 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ	56
รูปที่ 4.20 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง	57

สารบัญรูปโครงการที่ 1 (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.21 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ	63
รูปที่ 4.22 กลุ่มนักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ	64
รูปที่ 4.23 ผลิตภัณฑ์เรซินที่จำหน่ายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ	64
รูปที่ 4.24 นักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ช่างสามเศียร	65
รูปที่ 4.25 ผลิตภัณฑ์เรซินช่างสามเศียร	66
รูปที่ 4.26 นักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	67
รูปที่ 4.27 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	67
รูปที่ 4.28 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	68
รูปที่ 4.29 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	68
รูปที่ 4.30 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบซึ่งผลิตโดยของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพฯ	70
รูปที่ 4.31 ภาพโครงสร้างต้นแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพฯ	71
รูปที่ 4.32 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำเร็จของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพฯ	71
รูปที่ 4.33 ภาพลายไทยประกอบบนผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ของกลุ่มตัวอย่างในเขต ลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ	72
รูปที่ 4.34 การทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพฯ	72
รูปที่ 4.35 การแสดงผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟไม้ และเกี๊ยวปลา	73
รูปที่ 4.36 การแสดงผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟไม้ และเกี๊ยวปลา	74
รูปที่ 4.37 การประชุมร่วมกับผู้นำกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี	75

สารบัญรูปโครงการที่ 1 (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.38 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบรูปทรงสี่เหลี่ยมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปาก เกร็ด จังหวัดนนทบุรี	76
รูปที่ 4.39 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบรูปทรงกลมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปาก เกร็ด จังหวัดนนทบุรี	76
รูปที่ 4.40 ผู้นำกลุ่มตัวอย่างจังหวัดนนทบุรี ศศ.ศิริพรณ์ ปีเตอร์และผู้เชี่ยวชาญจาก JICA	77
รูปที่ 4.41 การฝึกอบรมการทำดอกไม้อบแห้ง ณ ห้องปฏิบัติการของคณะ เทคโนโลยีการเกษตร	79
รูปที่ 4.42 ขั้นตอนการทำดอกไม้อบแห้ง ณ ห้องปฏิบัติการของคณะ เทคโนโลยีการเกษตร	80
รูปที่ 4.43 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากดอกไม้สดอบแห้ง	81
รูปที่ 4.44 ขั้นตอนของการพัฒนาทักษะศักยภาพในการมัดย้อม	82
รูปที่ 4.45 ภาพขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผ้ามัดย้อม	83
รูปที่ 4.46 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผ้ามัดย้อม	84
รูปที่ 4.47 แสดงการสาธิตของคณะผู้วิจัยในการเตรียมอุปกรณ์และเขียนผ้าบาติก	85
รูปที่ 4.48 ภาพการพิมพ์บาติกของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง	86
รูปที่ 4.49 ภาพผลงานของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง	86
รูปที่ 4.50 ผลงานการออกแบบของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง	87
รูปที่ 4.51 ภาพการปฏิบัติการผลิตผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียน	88
รูปที่ 4.52 แสดงการหล่อเทียนในแม่พิมพ์	89
รูปที่ 4.53 แม่พิมพ์ที่กดสำหรับตัดแผ่นเทียนและแม่พิมพ์ที่กดสำหรับขึ้นรูป	90

สารบัญตารางโครงการที่ 1

	หน้า
ตารางที่ 1.1 จำนวนคนพิการแบ่งตามประเภทของความพิการในทุกภูมิภาค	15
ตารางที่ 1.2 จำนวนคนพิการในแต่ละจังหวัดในเขตภาคกลาง	16
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพฯ	58
ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	60
ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างใน จังหวัด สมุทรปราการ	62

สารบัญโครงการที่ 2

	หน้าที่
สารบัญ	IX
สารบัญรูป	XI
สารบัญตาราง	XV
รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยที่ 2	112
บทที่ 1 บทนำ	113
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	113
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	114
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	115
1.4 กรอบความคิดในการวิจัย	115
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	117
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	118
2.1 ผลិតภัณฑ์ชุมชน	118
2.1.1 คำจำกัดความของผลิตภัณฑ์ชุมชน	118
2.1.2 ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชน	119
2.2 การออกแบบตราสินค้า	121
2.2.1 คำจำกัดความของตราสินค้า	121
2.2.2 การออกแบบตราสินค้า	121
2.3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	125
2.3.1 คำจำกัดความของการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	125
2.3.2 หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของบรรจุภัณฑ์	125
2.3.3 กลยุทธ์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	131
2.3.4 ประเภทของบรรจุภัณฑ์	140
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	143
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	143
3.2 เครื่องมือวิจัย	144
3.3 สถานที่ดำเนินงานวิจัย	144

สารบัญโครงการที่ 2 (ต่อ)

	หน้าที่
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4.1	ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขต ลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ
4.2	ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอ ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
4.3	ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
5.1	สรุปผลการวิจัย
5.2	ข้อเสนอแนะ
บรรณานุกรม	192
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	หนังสือขอความอนุเคราะห์
ภาคผนวก ข.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ภาคผนวก ค.	เอกสารสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

สารบัญรูปโครงการที่ 2

	หน้า	
รูปที่ 2.1	หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยหลักของบรรจุภัณฑ์	126
รูปที่ 2.2	การรองรับผลิตภัณฑ์	127
รูปที่ 2.3	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ปกป้องคุ้มครองผู้บริโภคขณะใช้งานผลิตภัณฑ์	128
รูปที่ 2.4	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ง่ายต่อการใช้งานและคัดแยกขยะ	128
รูปที่ 2.5	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ส่งเสริมการขายด้วยภาพลักษณ์ที่แตกต่าง	130
รูปที่ 2.6	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ส่งเสริมการขายด้วยการเสนอขายหลากหลาย ขนาด	130
รูปที่ 2.7	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก	132
รูปที่ 2.8	ภาพตัวอย่างของโป้ะ โคมไฟ	133
รูปที่ 2.9	บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ	137
รูปที่ 2.10	การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการประหยัดพื้นที่ในการรวมหน่วย	138
รูปที่ 2.11	การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อลดขนาดขยะของบรรจุภัณฑ์	138
รูปที่ 2.12	การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อลดขนาดของขยะบรรจุภัณฑ์	139
รูปที่ 2.13	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ	140
รูปที่ 2.14	บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองหรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ	141
รูปที่ 2.15	ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามหรือบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ	142
รูปที่ 4.1	ผลิตภัณฑ์ประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากคินนิทศาสตร์	147
รูปที่ 4.2	เครื่องหมายการค้าของกลุ่มผู้ผลิต	147
รูปที่ 4.3	บรรจุภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดใหญ่	148
รูปที่ 4.4	บรรจุภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดเล็ก	148
รูปที่ 4.5	ภาพแสดงวิธีการบรรจุผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดใหญ่	149
รูปที่ 4.6	ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับดอกไม้ประดิษฐ์แบบ 3 ชั้น	150
รูปที่ 4.7	ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับดอกไม้ประดิษฐ์	151
รูปที่ 4.8	เครื่องประดับคริสตัล	153
รูปที่ 4.9	ตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัล	153
รูปที่ 4.10	บรรจุภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัล	154

สารบัญรูปโครงการที่ 2 (ต่อ)

	หน้า	
รูปที่ 4.11	บรรจุภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัล	154
รูปที่ 4.12	การสังเกตผลิตภัณฑ์และรูปแบบการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัล	155
รูปที่ 4.13	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัลร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ	156
รูปที่ 4.14	บรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับบรรจุเครื่องประดับคริสตัลแบบที่ 1	157
รูปที่ 4.15	บรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุเครื่องประดับคริสตัลแบบที่ 2	157
รูปที่ 4.16	แสดงสถานที่ทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์และผลงานการออกแบบใหม่	158
รูปที่ 4.17	ผลิตภัณฑ์แก้วเป่าขนาดเล็ก	159
รูปที่ 4.18	ผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก	160
รูปที่ 4.19	ตราสินค้าแบบที่ 1	161
รูปที่ 4.20	ตราสินค้าแบบที่ 2	161
รูปที่ 4.21	แสดงขั้นตอนการปฏิบัติออกแบบบรรจุภัณฑ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์	162
รูปที่ 4.22	แสดงขั้นตอนการปฏิบัติออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก	163
รูปที่ 4.23	การประชุมร่วมกับผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์	164
รูปที่ 4.24	แสดงการทดลองจำหน่ายผลงานการออกแบบใหม่	165
รูปที่ 4.25	แสดงผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับ	166
รูปที่ 4.26	แสดงผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก	167
รูปที่ 4.27	ตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตแก้วเป่า	167
รูปที่ 4.28	แสดงการวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์ร่วมกับผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์	168
รูปที่ 4.29	บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับ	169

สารบัญรูปโครงการที่ 2 (ต่อ)

		หน้า
รูปที่ 4.30	แสดงบรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก	170
รูปที่ 4.31	แสดงบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก	171
รูปที่ 4.32	แสดงบรรจุภัณฑ์ใหม่พร้อมกราฟิกสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก	172
รูปที่ 4.33	ผลิตภัณฑ์เรซินของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง	173
รูปที่ 4.34	ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง	174
รูปที่ 4.35	ผลิตภัณฑ์ศาลาทรงไทยจำลองของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง	174
รูปที่ 4.36	ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง	175
รูปที่ 4.37	ผลิตภัณฑ์เทียนของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง	175
รูปที่ 4.38	ตราสินค้าภาษาไทยของผลิตภัณฑ์ของคนพิการ	176
รูปที่ 4.39	ตราสินค้าภาษาอังกฤษของผลิตภัณฑ์ของคนพิการ	176
รูปที่ 4.40	แสดงภาพป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์ของตราสินค้า หัตถ์สุวรรณ	177
รูปที่ 4.41	แสดงการใช้ป้ายแขวนบนผลิตภัณฑ์	178
รูปที่ 4.42	แสดงการใช้สติ๊กเกอร์บนผลิตภัณฑ์	178
รูปที่ 4.43	แสดงภาพป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์ของตราสินค้า หัตถ์สุวรรณ	179
รูปที่ 5.1	ภาพลักษณ์ของตราสินค้า ชื่อ Oil's Flower	181
รูปที่ 5.2	ภาพลักษณ์ตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตคริสตัล	182
รูปที่ 5.3	ภาพลักษณ์ตราสินค้าของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ	182
รูปที่ 5.4	ภาพลักษณ์ตราสินค้าชื่อศิลป์แก้ว	183
รูปที่ 5.5	ภาพลักษณ์ตราสินค้าชื่อ หัตถ์สุวรรณ	184
รูปที่ 5.6	แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก	185
รูปที่ 5.7	แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ	186
รูปที่ 5.8	แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง	186

สารบัญรูปโครงการที่ 2 (ต่อ)

	หน้า	
รูปที่ 5.9	แสดงผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ	187
รูปที่ 5.10	แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ	187
รูปที่ 5.11	แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับแก้วเป่า	188
รูปที่ 5.12	แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัล	188
รูปที่ 5.13	แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน วิทยาศาสตร์	189
รูปที่ 5.14	การออกแบบ โดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์	189
รูปที่ 5.15	การออกแบบ โดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์	190

สารบัญตารางโครงการที่ 2

หน้า

ตารางที่ 2.1 แสดงการเปรียบเทียบน้ำหนักของบรรพจน์ฯ ชนิดต่าง ๆ

131

บทคัดย่อ

การออกแบบตราสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมอาชีพอิสระให้กับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน ออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส โดยการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตใน 3 จังหวัด ดังนี้ คือ กรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการเป็นกรณีศึกษา โดยวิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นตอนแรกเป็นการวางแผน ขั้นตอนที่สองเป็นการปฏิบัติการวิจัยและสังเกตการณ์ ขั้นตอนที่สามเป็นการประเมินผลงานวิจัย และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการสรุปผลงานวิจัย ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างสามารถช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับตราสินค้าได้และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

Brand, product, and Eco-packaging design for the community products were essential for developing self-employment of disabled and disadvantaged communities. Therefore, the objectives of this research were to study and design brand, products, and packaging for the disabled and disadvantaged communities. The methodology of this research was participatory action research with the disabled and disadvantaged in 3 provinces as case studies. This research process consisted of plan, action and observation, evaluation, and conclusion. The finding of this research has revealed that the differentiation of community products and eco-packaging can create brand image for the positioning and unique selling point for the community products effectively.

บทสรุปแผนงานวิจัย

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเลี้ยงชีพตนเองได้ถือเป็นแนวที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งหน่วยงานทางภาครัฐบาลและเอกชนต่างก็ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาสในทุกภูมิภาคโดยจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพในด้านต่าง ๆ จากการสรุปผลการรายงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550:3) พบว่า กลุ่มคนพิการที่จดทะเบียนกับหน่วยงานรัฐบาลจำนวนร้อยละ 49.95 ไม่มีงานทำ และร้อยละ 69.17 ที่มียางานทำมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน เนื่องจากกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาจึงไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ นอกจากนี้ในสายงานบางอาชีพจำเป็นต้องได้มีใบประกอบวิชาชีพพร้อมกับใบประกาศผลการศึกษาดังนั้นคนพิการและผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ที่ผ่านการฝึกอบรมทางด้านอาชีพจะรวมกลุ่มกันภายในพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพอิสระในการผลิตงานหัตถกรรมประเภทศิลปะประดิษฐ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของคนพิการ โดยหน่วยงานสำหรับคนพิการชื่อว่า Asia-Pacific Development Center on Disability (2007) พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพอิสระมากกว่าอาชีพอื่นๆ

การจากรายงานสถานการณ์ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของชุมชนในท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และกรมส่งเสริมการส่งออก พบว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมยังเป็นที่ต้องการของตลาดและมีศักยภาพในการแข่งขันสูงทั้งภายในและต่างประเทศ แต่เนื่องจากมีการแข่งขันในตลาดเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันในด้านราคาและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งกลุ่มผู้ผลิตยังต้องประสบปัญหาของการตัดราคาและลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมขาดการขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาก่อนจัดจำหน่ายในตลาด ไม่มีตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อคุ้มครองผลิตภัณฑ์และบ่งบอกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์แก่กลุ่มผู้ซื้อจึงทำให้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นคนพิการและผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดได้

จากปัญหาดังกล่าวคณะวิจัยจึงมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นที่จะศึกษาและวิจัยในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนในเขตภาคกลางเพื่อให้สามารถผลิตตามความสามารถของกลุ่มคนพิการ เทคโนโลยีการผลิตและทรัพยากรในชุมชน และมีความสอดคล้องกับความต้องการทางการตลาด และสามารถขอรับการคุ้มครองจาก

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เพื่อป้องกันการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

- 2.1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลางซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เทคโนโลยีในการผลิต วัสดุในท้องถิ่นในเขตภาคกลางและความต้องการของตลาด
- 2.2. เพื่อออกแบบตราสินค้าที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ
- 2.3. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และความต้องการของตลาด
- 2.4. เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจากวัตถุดิบจากธรรมชาติในท้องถิ่นสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องการใช้งานและกฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาด
- 2.5 สร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้สู่ชุมชนกลุ่มคนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลางได้

3. ระยะเวลา และสถานที่ทำการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย 1 ปี สถานที่ทำวิจัย คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และชุมชนในเขตภาคกลางจำนวน 3 จังหวัด คือ กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดนนทบุรี

4. เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัด

ผลผลิตและตัวชี้วัดของโครงการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประกอบไปด้วย จำนวนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกันคณะวิจัย และจำนวนผลงานการออกแบบซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

จากการดำเนินงานวิจัย คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ใน 3 เขตมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วมกับคณะวิจัย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จำนวน 200 คน และ ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 100 คน จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดนนทบุรี

ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ร่วมกับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสภายใต้โครงการวิจัยในครั้งนี้ สามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ ซึ่งกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีส่วนร่วมกับออกแบบในโครงการวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่กลุ่มผู้ผลิตในชุมชนของตนเองได้ ดังแสดงในภาคผนวก

รายงานผลการวิจัยโครงการที่ 1
เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มคนพิการ
และผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง

คณะผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์	สาริบุตร	หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์สถาพร	ดีบุญมี ณ ชุมแพ	ผู้ร่วมวิจัย
นายธีรทัต	เลิศราชของกุล	ผู้ร่วมวิจัย
นายทรงวุฒิ	เอกวุฒิมวงศา	ผู้ร่วมวิจัย
นางสาวสุชาลีสิน	บุรีคำพันธ์	ผู้ร่วมวิจัย
นางสาวโสภา	ผลโพธิ์	ผู้ร่วมวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปี พ.ศ 2550 ประเทศไทยมีประชากรทั่วประเทศจำนวน 65,566,359 เป็นผู้พิการมีจำนวนมากถึง 1,871,860 คน จากผลการสำรวจเบื้องต้นการสำรวจคนพิการในปี พ.ศ. 2550 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า จำนวนประชากรที่พิการมีงานทำเพียง 638,994 คน โดยในกลุ่มของผู้ที่มีงานทำนั้นเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและประมงมากที่สุด รองลงมามีอาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขาย การให้บริการ และผู้ใช้แรงงาน ซึ่งปริมาณของกลุ่มคนพิการร้อยละ 49.95 ไม่มีงานทำและประสบปัญหาความยากจนที่จะต้องเร่งด่วนขจัดให้หมดไปจากสังคมไทย แต่เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา จึงทำให้คนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550:6) เช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป

หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้มีการมุ่งเน้นฝึกอาชีพและจัดหางานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของกลุ่มคนพิการในท้องถิ่นต่าง ๆ แต่จากรายงานการวิจัยของพิมพ์ ขจรธรรม (2547) ได้กล่าวว่า หน่วยงานรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพในสถานฝึกอาชีพมากกว่าบริการด้านอาชีพอื่น ๆ และหน่วยงานรัฐบาลยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านปริมาณในการให้บริการ และในด้านคุณภาพทางการฝึกอาชีพ เช่น มาตรฐานของหลักสูตร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอาชีพ จึงทำให้คนพิการขาดความพร้อมและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานในตลาดแรงงาน

จากการสำรวจและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กรรมการของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ฝ่ายส่งเสริมอาชีพคนพิการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ และพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี พบว่า คนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีทักษะและความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพอิสระด้วยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว แต่ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันกับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมซึ่งเป็นบุคคลปกติ ดังนี้คือ 1) ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผลิตมีความคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ของบุคคลอื่นที่มีจำนวนอยู่ทั่วไปในท้องตลาด 2) กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ขาดข้อมูลของ

ของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย 3) กลุ่มผู้ผลิตขาดทักษะในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากกลุ่มผู้ผลิตรายอื่น ๆ จึงทำให้เกิดการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดการแข่งขันแบบไม่เป็นธรรม โดยการจำหน่ายสินค้าแบบตัดราคากันเอง และ 4) ขาดช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า ซึ่งปัญหาดังกล่าว เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสอย่างยิ่ง ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้มีความเหมาะสมกับทักษะและความสามารถในการผลิต และมีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย และสามารถรองรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีประสิทธิภาพในตลาดทั้งภายในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลางซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เทคโนโลยีในการผลิต วัสดุในท้องถิ่นในเขตภาคกลางและความต้องการของตลาด
- 1.2.2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และความต้องการของตลาด
- 1.2.3 สร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้สู่ชุมชนกลุ่มคนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลางได้

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1.1 ประชากร

ประชากรในงานวิจัยในครั้งนี้เป็นกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง

1.3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว และผู้ด้อยโอกาสที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพอิสระด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อจำหน่ายในจังหวัดกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนนทบุรีที่มีความประสงค์ที่จะดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย

1.3.2 ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยตั้งแต่ ตุลาคม 2549 ถึง กันยายน 2550 รวมเป็นเวลา 1 ปี

1.3.3 สถานที่ในการดำเนินงานวิจัย คือ

เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ดังนั้นสถานที่ในการดำเนินงานวิจัยจึงอยู่ในพื้นที่ดังนี้

- 1) สถานที่ผลิตของกลุ่มผู้ผลิตในเขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ
- 2) สถานที่ของสมาคมคนพิการพระประแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- 3) สถานที่ผลิตของกลุ่มผู้ผลิตในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.4 กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) เพื่อออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Design) กับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจัดจำหน่าย และกลุ่มผู้ซื้อในพื้นที่ กรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการ ได้มีกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้ คือ

1.4.1 กรอบความคิดในการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมระหว่าง กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ โดยคณะผู้วิจัยเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติการออกแบบร่วมกับกลุ่มผู้ผลิต เป็นหนึ่งกรอบความคิด ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการของการเรียนรู้มากกว่าผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการออกแบบ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาหรือแนวทางในการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบ และระดมความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยการประชุมกลุ่มย่อย การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ เนื่องจากคนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีระดับการศึกษาในระบบที่แตกต่างกัน จึงทำให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสบางคนขาดทักษะและความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย ดังนั้น การใช้สื่อนำเสนอ ภาพวาดประกอบ ภาพถ่าย และหุ่นจำลองต้นแบบจึงมีความสำคัญยิ่งระหว่างการปฏิบัติการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Rennie and Singh, 1996)

1.4.2 กรอบความคิดในการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Design)

การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สามารถส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับชุมชนซิกแกเนทลิตี และ เจสัน เมกิดสัน (Susan Ciccantelli and Jason Magidson, 1993: 341-347) กล่าวว่า กลุ่มผู้ซื้อควรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการออกแบบ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

- 1) การกำหนดผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบ
- 2) การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- 3) การศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- 4) การกำหนดแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 5) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและสำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย
- 6) พัฒนา ออกแบบ และการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
- 7) แก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบบนพื้นฐานข้อมูลของการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และการสำรวจ
- 8) ทดลองผลิตภัณฑ์ต้นแบบทางการตลาด
- 9) แก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบบนพื้นฐานข้อมูลของการทดลองทางการตลาด
- 10) สรุปผลการพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์ และผลิตผลิตภัณฑ์สู่ตลาด

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 คนพิการ

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความว่า “คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทาง

จิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ของกฎกระทรวง” ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ได้กำหนดประเภทของความพิการไว้ดังนี้ คือ

- 1) คนพิการทางการมองเห็น
- 2) คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อสาร
- 3) คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว
- 4) คนพิการทางจิตหรือพฤติกรรม
- 5) คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ พบว่า คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว เป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากในทุกภูมิภาค และเป็นกลุ่มที่มีการรวมกันเพื่อประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้น คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว จึงเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ได้ให้คำจำกัดความ คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว เป็น คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ หรือ คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างคนปกติได้

1.5.2 ผู้ด้อยโอกาส

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส ได้ให้คำจำกัดความของผู้ด้อยโอกาสว่า “เป็นผู้ประสบปัญหา เดือดร้อน และได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ไม่มีองค์กรหลักมารับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น” กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสที่ภาครัฐบาลให้ความช่วยเหลือประกอบด้วย กลุ่มคนยากจน บุคคลเร่ร่อนไร้ที่อยู่ คนพิการ คนไร้สัญชาติ ผู้ไม่มีเอกสารแสดงสถานะทางกฎหมาย กลุ่มผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วย/ครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ผู้พ้นโทษ” ดังนั้น กลุ่มผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคคลทั่วไปที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาและผู้ประสบปัญหาที่ไม่มีองค์กรหลักมารับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมอาชีพ

1.5.3 การออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Design)

การออกแบบอย่างมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย เจ้าของผลงาน นักออกแบบ กลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้ซื้อหรือผู้ใช้ในตลาดเป้าหมาย (Visser, Stappers, van der Lugt and Sanders, 2005: 119) เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย ซึ่งในงานวิจัยในครั้งนี้การออกแบบอย่างมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายเป็นหลัก

1.5.4 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้น และคำว่า หัตถกรรม หมายถึง งานช่างที่ทำด้วยมือโดยถือประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ดังนั้น คำว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นด้วยมือที่มีประโยชน์ใช้สอยตามจุดมุ่งหมายของการใช้งาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ประกอบไปด้วย ข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเขตภาคกลาง และข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

2.1 ข้อมูลของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย คำจำกัดความคนพิการและผู้ด้อยโอกาส จำนวนของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สถานการณ์ของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และการส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

2.1.1 คำจำกัดความของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

2.1.1.1 คำจำกัดความของคนพิการ

คำจำกัดความของคำว่า “คนพิการ หรือผู้พิการ” ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 หมายถึง คนที่มีความผิดปกติ หรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ซึ่งได้กำหนดประเภทของความพิการไว้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ดังนี้ คือ

1) คนพิการทางการมองเห็น

คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ คนที่มีสายตาข้างที่ตีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตา ธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือ คนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2) คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย

คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย ได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่มีความถี่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ตีกว่าที่มีความดังเฉลี่ย สำหรับบุคคลทั่วไปเกิน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

55 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง หรือคนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

3) คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ หรือ คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างคนปกติได้

4) คนพิการทางจิตหรือพฤติกรรม

คนพิการทางจิตหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ หรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ ความคิดจนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับคนอื่น

5) คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

2.1.1.2 คำจำกัดความของผู้ด้อยโอกาส

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้ด้อยโอกาส” หมายถึง ผู้ประสบปัญหา เดือดร้อน และได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ไม่มีองค์กรหลักมารับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างในความรับผิดชอบ ได้แก่

1) คนยากจน

คนยากจน หมายถึง บุคคลที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอในการใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำที่ทุกคนในสังคมควรได้รับเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพ โดยความต้องการขั้นพื้นฐานขั้นต่ำนั้นสามารถกำหนดให้เป็นค่าของจำนวนเงินที่ครัวเรือนต้องใช้ในการหาซื้ออาหารที่พอเพียงกับการดำรงชีพ ซึ่งค่าของจำนวนเงินดังกล่าวเรียกว่า “เส้นความยากจน” บุคคลใดที่มีรายได้น้อยต่ำกว่าเส้นความยากจน บุคคลนั้นถือว่าเป็นคนจน สาเหตุของความยากจนมาจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีที่ทำกิน ขาดแคลนทรัพยากรดิน สภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น การศึกษาต่ำ และขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ใช้เส้นความยากจนของประชากรไทย สำหรับปี พ.ศ. 2547 นับว่าผู้มีรายได้น้อยต่ำกว่าเดือนละ 1,230 บาทต่อคน เป็นคนยากจน ซึ่งทำให้มีคนไทยทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 7.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากร

2) บุคคลเร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัย

บุคคลเร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัย หมายถึง บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง กินอยู่หลับนอนในสถานที่สาธารณะมักแต่งกายสกปรก เนื้อตัวมอมแมม คนเร่ร่อนส่วนใหญ่เป็นคนที่มีการศึกษาต่ำ อยู่ในระดับประถมศึกษา ขาดการบริหารขั้นพื้นฐาน และขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคม การที่มีการศึกษาต่ำทำให้ไม่สามารถหางานที่มีรายได้ออกเพียงต่อการดำรงชีพ ขาดทักษะฝีมือแรงงาน ทำให้คนเร่ร่อนส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นช่างก่อสร้าง หรือกรรมกร ขาดอำนาจในการต่อรอง ถูกกดขี่ค่าจ้างแรงงาน ทำให้ขาดคุณภาพชีวิตที่ดี

3) คนไร้สัญชาติ ผู้ไม่มีเอกสารแสดงสถานะทางกฎหมาย

คนไร้สัญชาติ ผู้ไม่มีเอกสารแสดงสถานะทางกฎหมาย หมายถึง บุคคลไร้สัญชาติ และไม่มีเอกสารแสดงสถานะทางกฎหมาย จึงทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิขั้นพื้นฐานจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้ เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิด้านสาธารณสุข และสิทธิในการประกอบอาชีพ ซึ่งคนไร้สัญชาติเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลสัญชาติของประเทศใด ๆ เลย ในปัจจุบันประเทศไทยประกอบไปด้วยคนไร้สัญชาติ 2 ประเภท คือ คนไร้สัญชาติที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย และคนไร้สัญชาติที่ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย

4) กลุ่มผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วย/ครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์

กลุ่มผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วย/ครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เป็นปัญหา ด้านสุขภาพและเป็นโรคทางสังคมที่มีความซับซ้อน และมีความเชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและการเมือง พฤติกรรมทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ เป็นตัวกำหนดการแพร่ระบาดของ เอดส์

ผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี หมายถึง บุคคลที่มีอาการของโรคที่เกิดขึ้นจากระบบ ภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อม หรือบกพร่องที่เกิดขึ้นมาภายหลังซึ่งไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิด โดยมีสาเหตุ มาจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งชื่อ ฮิวแมน อิมมูน เดฟิเซียนซ์ ไวรัส (Human Immune Deficiency Virus) ได้เข้าสู่ร่างกายไปทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาวที่ทำหน้าที่ป้องกันร่างกายจากเชื้อโรค จึงทำให้เซลล์เม็ด เลือดขาวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ

ผู้ติดเชื้อเอดส์ หมายถึง ผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์แล้ว และเมื่อร่างกายอ่อนแอ ระบบ ภูมิคุ้มกันเสื่อม หรือไม่มีภูมิคุ้มกันของร่างกาย เกิดการติดเชื้อ โรคอื่น ๆ ได้ง่าย ทำให้เจ็บป่วยด้วย โรคฉวยโอกาสต่าง ๆ เช่น วัณโรค ปอดบวม เชื้อรา และมะเร็งบางชนิด เป็นต้น

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ คือ เด็กที่กำพร้าเพราะพ่อแม่เสียชีวิตจาก โรค เอดส์ และผู้สูงอายุที่ถูกหลานเสียชีวิตด้วย โรคเอดส์

5) ผู้พันโทษ

ผู้พันโทษ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดย การพักลงโทษลดวันต้องโทษจำคุก อภัยโทษ และได้รับการปลดปล่อย เมื่อจำคุกครบกำหนดตามคำ พิพากษาของศาล

2.1.2 จำนวนของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ในปี พ.ศ. 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สรุปรายงาน ประจำปี พบว่า จำนวนของประชากรที่พิการมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนประชากรทั่วประเทศ และจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับความพิการและภาวะทุพพลภาพของ ประชากรทั่วประเทศ จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 63,303,000 คน เป็นประชากรที่พิการ 1,098,000 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.7 แต่มีจำนวนคนพิการเพียง 679,766 คน ที่ได้จดทะเบียนคนพิการกับ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ในปี 2550

จากฐานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ พบว่า จำนวนคนพิการในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากที่สุด 258,674 คน รองลงมา คือ ในภาคเหนือมีจำนวนคนพิการมากถึง 154,249 คน ส่วนในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกมีจำนวนคนพิการ 153,371 คน และในเขตภาคใต้ 79,694 คน ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 1.1 คนพิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในทุกภูมิภาค และจากข้อมูลในตารางที่ 1.2 พบว่า มีจำนวนคนพิการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวในเขตภาคกลางมากที่สุดในจังหวัดกรุงเทพฯ รองลงมา คือ สมุทรปราการ และนนทบุรี ดังนั้นคนพิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวในสามจังหวัดดังกล่าวจึงเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนคนพิการแบ่งตามประเภทของความพิการในทุกภูมิภาค

ภาค	ประเภทความพิการ							รวม
	ทางการมองเห็น	ทางการได้ยิน	ทางกาย	ทางจิตใจ	ทางสติปัญญา	ความพิการซ้อน	ไม่ระบุความพิการ	
กรุงเทพฯ	2,865	6,457	14,917	1,215	4,706	3,463	65	33,778
ภาคกลางและตะวันออก	11,507	18,054	80,827	6,488	18,994	16,893	606	153,371
ภาคเหนือ	15,350	21,655	76,033	6,089	19,317	14,620	1,185	154,249
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34,810	34,039	120,680	13,542	33,255	19,562	2,756	258,674
ภาคใต้	6,457	12,821	36,473	3,067	11,369	9,054	453	79,694
รวม	70,989	93,116	328,930	30,401	87,641	63,622	5,065	679,766
คิดเป็นร้อยละ	10.45	13.70	48.38	4.47	12.89	9.36	0.75	100

ที่มา: ประยุกต์จากสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2550.

ตารางที่ 2.2 จำนวนคนพิการในแต่ละจังหวัดในเขตภาคกลาง

จังหวัด	ประเภทความพิการ							
	ทางการมองเห็น	ทางการได้ยิน	ทางการกาย	ทางจิตใจ	ทางสติปัญญา	ความพิการซ้อน	ไม่ระบุความพิการ	รวม
1. กรุงเทพฯ	2,865	6,457	14,917	1,215	4,706	3,463	65	33,778
2. สมุทรปราการ	478	787	5,445	327	785	775	4	8,601
3. นนทบุรี	590	942	3,626	431	1,222	1,618	24	8,453
4. ปทุมธานี	372	1,125	4,475	882	899	835	8	8,596
5. พระนครศรีอยุธยา	756	890	5,131	519	1,585	725	27	9,633
6. อ่างทอง	323	444	2,143	238	392	587	5	4,132
7. ลพบุรี	777	1,002	4,376	281	1,073	175	210	8,436
8. สิงห์บุรี	247	326	1,791	84	310	298	3	3,059
9. ชัยนาท	564	422	2,799	204	546	527	44	5,406
10. สระบุรี	446	965	3,750	146	637	766	0	6,710
11. นครนายก	231	485	1,427	81	313	315	2	2,854
12. สุพรรณบุรี	731	866	4,676	290	1,146	1,377	20	9,106
13. นครปฐม	684	1,025	3,855	321	902	602	88	7,427
14. สมุทรสาคร	169	536	1,580	152	449	295	4	3,185
15. สมุทรสงคราม	162	202	1,042	135	300	242	2	2,085

ที่มา: สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2550.

ส่วนประชากรที่เป็นผู้ด้อยโอกาสที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาสได้รวบรวมจากรายงานสถานการณ์ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ในปี พ.ศ. 2550 พบว่า มีผู้พึงได้รับความช่วยเหลือทั่วประเทศมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 546,493 คน โดยมีจำนวนประชากรที่ประสบปัญหาทางสังคมในเขตภาคกลาง จำนวน 83,165 คน

2.1.3 สถานการณ์ของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

จากผลการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ของสำนักสถิติแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

1) การศึกษา

คนพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 93.4 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คนพิการที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย ดังนี้ คือ คนพิการที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีร้อยละ 5.6 และระดับอุดมศึกษามีร้อยละ 1.0 เท่านั้น

2) อาชีพ

คนพิการที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี ร้อยละ 49.95 ไม่มีงานทำ ในจำนวนคนพิการที่มีอาชีพ ประกอบอาชีพอิสระส่วนตัวมากที่สุด คือร้อยละ 60.07 รองมา มีอาชีพรับจ้างร้อยละ 34.46

3) รายได้

คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ กล่าวคือ ร้อยละ 69.17 มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 3,000 บาท

4) ลักษณะความพิการ

ลักษณะความพิการที่จัดว่าเป็นคนพิการตามกฎหมายประกอบไปด้วย 5 ประเภท ซึ่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการได้สรุปว่า คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวร้อยละ 48.42 ซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุด คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย ร้อยละ 13.83 คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ร้อยละ 13.21 คนพิการทางการมองเห็น ร้อยละ 10.45 คนพิการซ้อนหรือมากกว่า 1 ประเภท ร้อยละ 9.75 และคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ร้อยละ 3.40 ไม่ระบุความพิการ ร้อยละ 0.94

5) ความต้องการช่วยเหลือ

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ได้ระบุความต้องการความช่วยเหลือ ดังนี้

- การรักษาพยาบาล เครื่องช่วยความพิการ กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด การฝึกการได้ยิน การแก้ไขการพูด จิตวิทยาคลินิก ร้อยละ 44.70
- เงินสงเคราะห์ครอบครัว และเบี้ยยังชีพ ร้อยละ 33.25
- การมีงานทำ เช่น การฝึกอาชีพ การส่งเข้าทำงาน เงินกู้ยืมประกอบธุรกิจ ร้อยละ 10.81
- ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ร้อยละ 4.95

- ด้านการศึกษา เช่น จัดหาสถานศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา สื่ออุปกรณ์การศึกษา ร้อยละ 4.26
- อื่นๆ เช่น คำแนะนำปรึกษา การจัดหาผู้ดูแลคนพิการ ล่ามภาษามือ ร้อยละ 2.04 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550: 4-5)

ส่วนผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่ประสบปัญหาดังนี้ คือ

- มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ
- ไม่มีงานทำหรือไม่มีอาชีพ
- ไม่มีทุนประกอบอาชีพ
- ไม่มีทุนการศึกษา

ซึ่งประชากรทั้งสองกลุ่มประสบปัญหาด้านความยากจน เนื่องจากประชากรที่มีความยากจนจะส่งผลให้ไม่มีทุนการศึกษา เมื่อบุคลากรของชาติไม่มีการศึกษาและขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ก็ทำให้ไม่สามารถมีงานทำหรือมีอาชีพที่มีรายได้ได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพได้ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส, 2550)

2.1.4 การส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

การส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานภาครัฐบาล จากรายงานวิจัยของพิมพ์ ขจรธรรม (2547) ได้กล่าวว่า หน่วยงานรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพในสถานฝึกอาชีพมากกว่าบริการด้านอาชีพอื่น ๆ นอกจากนั้นหน่วยงานรัฐบาลยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านปริมาณในการให้บริการ และในด้านคุณภาพทางการฝึกอาชีพ เช่น มาตรฐานของหลักสูตร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอาชีพ จึงทำให้คนพิการขาดความพร้อมและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานในตลาดแรงงาน หรือ ประกอบอาชีพอิสระส่วนตัว

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่ส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง ประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังต่อไปนี้คือ

1) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์คนพิการ (สทก.)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์คนพิการ ตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีโครงสร้างหลักซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มสถาบันส่งเสริมและพัฒนาอาชีพคนพิการ โดยมีอำนาจ

หน้าที่ในการพัฒนาองค์ความรู้ และดำเนินการด้านต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พัฒนาและเพิ่มโอกาสในการมีงานทำของคนพิการ ส่งเสริมให้คนพิการฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลทั่วไป จัดให้ผู้พิการที่มีความพิการรุนแรง หรือไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ให้มีงานทำในลักษณะของหน่วยผลิตหรือโรงงานในอารักขา และส่งเสริมและจัดให้มีบริหารเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการได้ทำงานอย่างมั่นคง

2) สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.)

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส มีภารกิจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) พ.ศ. 2545 ดังนี้ คือ

- เสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการสังคม การช่วยเหลือและแก้ปัญหาแก่ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแผนงาน
- พัฒนามาตรการ กส.ไต และกำหนด มาตรฐานการพัฒนาศักยภาพคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ
- ส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายในการคุ้มครองสวัสดิการ พิทักษ์สิทธิ การให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาส ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พันธกรณี หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ
- พัฒนางานองค์ความรู้ เผยแพร่ความรู้ และสร้างความเข้าใจในแนวคิด การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส
- ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

โดยมีเป้าหมายหลัก ในการส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง ชุมชนมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และผู้ด้อยโอกาสได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

3) สถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง

สถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานแรกในประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2484 เพื่อให้การคุ้มครองสงเคราะห์ ฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาศักยภาพแก่คนพิการทุกประเภททั้งชายและหญิงอายุ 18 ปี

ขึ้นไป ที่ยากจนและด้อยโอกาส ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือถูกทอดทิ้งอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ให้สามารถสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี และบางส่วนสามารถพัฒนาจนสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้

4) ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี 2511 เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการแห่งแรกของกรมประชาสงเคราะห์ ในขณะนั้น โดยระยะแรกได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ การฝึกอาชีพสำหรับคนพิการของศูนย์ มุ่งเน้นให้ผู้รับการฝึกอาชีพมีความรู้ ความสามารถ และทักษะวิชาชีพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อนำไปประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยไม่เป็นภาระแก่สังคม หรือสร้างโอกาสให้แก่คนพิการสามารถนำไปศึกษาต่อ หรือยกระดับฝีมือแรงงานในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงเปิดรับสมัครคนพิการอายุ 14 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้พิการที่จดทะเบียนคนพิการแล้ว และเป็นผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปฏิบัติชีวิตประจำวัน ไม่เป็นผู้พิการทางสมองและความพิการนั้น ไม่เป็นอุปสรรคต่อวิชาชีพที่เข้าฝึกอบรม ซึ่งหลักสูตรฝึกอาชีพประกอบไปด้วย 5 อาชีพ คือ

- แขนกช่างเย็บหนัง
- แขนกช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จักรอุตสาหกรรม
- แขนกช่างอิเล็กทรอนิกส์
- แขนกคอมพิวเตอร์
- แขนกศิลปะประดิษฐ์ นอกจากนี้ยังมีการฝึกอาชีพเสริม เช่น การห่อของขวัญ การจัดดอกไม้สด ใตล์ญี่ปุ่น การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม และส่งเสริมคนพิการในการจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

ส่วนหน่วยงานและองค์กรของคนพิการหรือเพื่อคนพิการที่มีบทบาทช่วยส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง ประกอบไปด้วย

1) สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี มีนโยบายในการพัฒนาด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนพิการ ให้คนพิการและบุคคลทั่วไปมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับหน่วยงานทั้งทางภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้นำคนพิการ องค์กรของคนพิการ และองค์กรเพื่อคนพิการ

2) สมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

สมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2525 เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการให้มีงานทำ และสนับสนุนให้สมาชิกจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลทุกประเภทเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

2.1.5 กลุ่มอาชีพของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

จากรายงานการสำรวจกลุ่มอาชีพของคนพิการของวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล (Ratchasuda College Mahidol University) พบว่า คนพิการประกอบอาชีพรับจ้างและอาชีพอิสระ ซึ่งกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการ สามารถแบ่งออกเป็น 6 หมวด ดังนี้ คือ

หมวดที่ 1 การเกษตรกรรม

หมวดที่ 2 การประมง

หมวดที่ 3 การผลิตและจำหน่ายสินค้าบริโภค

หมวดที่ 4 การผลิตและจำหน่ายสินค้าอุปโภค

หมวดที่ 5 การผลิตและจำหน่ายสินค้างานฝีมือ - งานสิ่งประดิษฐ์

หมวดที่ 6 การให้บริการหรือรับจ้างทั่วไป

การสำรวจเบื้องต้นของประชากรที่พิการในปี พ.ศ.2550 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ในกลุ่มคนพิการของผู้ที่มีงานนั้นเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและประมงมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขาย การให้บริการ และผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากจำนวนกลุ่มคนพิการประมาณร้อยละ 90 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จึงทำให้ไม่มีทักษะด้านอาชีพ ไม่มีวุฒิการศึกษาตามที่สถานประกอบการต้องการ และปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ดังนั้นคนพิการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด คือ ร้อยละ 60.07 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างร้อยละ 34.46 ซึ่งสอดคล้องกับแบบสำรวจของศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก (JICA, 2542) พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าประกอบอาชีพรับจ้าง

หน่วยงานคนพิการสากล (Handicap International, 2006:17-18) ได้กล่าวว่า คนพิการเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการไม่มีงานทำ ดังนั้นการประกอบอาชีพอิสระจึงเป็นทางเลือกที่คนพิการมีเหลืออยู่ เนื่องจากคนพิการมีลักษณะความพิการที่หลากหลาย และมี

ประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจอิสระที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพอิสระของคน
พิการจึงควรตั้งอยู่บนศักยภาพของแต่ละกลุ่มหรือบุคคล

2.2 ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

2.2.1 ความหมายของการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การ
พัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญ หรือทำให้ดีขึ้น และ คำว่า การออกแบบ หมายถึง การวางแผน การ
วาดภาพ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่คาดว่าจะได้นำไปผลิต ส่วนคำว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ทำ
ขึ้น และคำว่า หัตถกรรม หมายถึง งานช่างที่ทำด้วยมือ โดยถือประ โยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ดังนั้น คำว่า
การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ใน โครงการวิจัยในครั้งนี้จึง หมายถึง การทำให้สิ่งของมี
ประโยชน์ใช้สอยที่ดีขึ้น

2.2.2 ความสำคัญของการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีความสำคัญยิ่งต่อกลุ่มผู้ผลิตและชุมชน เนื่องจากผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเป็นสิ่งที่ทำขึ้นด้วยมือจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า (Jaya Jaitly, 1989: 169) และ
เป็นทรัพย์สินทางปัญญาด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของชุมชนที่มีมูลค่า สร้างอาชีพและรายได้แก่กลุ่ม
ผู้ผลิตในท้องถิ่น ได้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นและมีความแตกต่างในตลาด
(Robyn Eversole, 2006: 953) จึงทำให้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งในตลาดที่กลุ่มผู้
ซื้อเห็นคุณค่าและความสำคัญของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงควรให้ข้อมูลด้านความ
เป็นมาและความสำคัญของผลิตภัณฑ์แก่กลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย (Malcolm Benjamin, 1994: 16)

2.2.3 การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ดี

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ดีควรมีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมกับลักษณะในการใช้ และสอดคล้องกับความต้องการของของกลุ่มผู้ใช้ซึ่งวิกเตอร์ มาโกลิน (Victor Margolin, 1995: 21) และ ซารา ไอเซท เจม (Sara Iistedt Hjelm, 2002: 2) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ประกอบไปด้วย ประโยชน์ใช้สอยด้านการใช้งานและด้านการสื่อความหมาย เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ดี มีคุณภาพและเหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน และผลิตภัณฑ์ที่เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนที่มีความหมาย และสามารถสื่อสารข้อมูลให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ดังนั้นรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการบ่งบอกให้กลุ่มผู้ใช้รู้ถึงประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ และเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนที่สามารถสื่อความหมาย บ่งบอกบุคลิกภาพและฐานะทางสังคมของกลุ่มผู้ใช้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งการพัฒนาและออกแบบหัตถกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้สามารถทำได้โดยการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ใช้ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ (Susan Ciccantelli and Jason Magidson, 1993: 343)

เนื่องจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้เป็นกระบวนการที่ใช้ทักษะและความสามารถของช่างฝีมือและใช้เวลาในการผลิต ดังนั้นมอลคัม เบนจามิน (Malcolm Benjamin, 1994: 16) เสนอแนะว่า การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมควรมุ่งเน้นการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ทั้งนี้กลุ่มผู้ผลิตควรให้ข้อมูลด้านความเป็นมาและความสำคัญของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแก่กลุ่มผู้ใช้ในตลาดเป้าหมายด้วย เพื่อช่วยให้กลุ่มผู้ใช้ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนั้น ๆ

นอกจากนั้นการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ดีควรมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นและสามารถป้องกันการถูกลอกเลียนแบบได้ ดังนั้นการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มผู้ผลิตที่เป็นช่างฝีมือควรได้รับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความลับทางการค้า ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร ซึ่งกรรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ให้คำจำกัดความและเงื่อนไขในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ดังนี้ คือ

1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ

ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ส่วนคำว่า แหล่งภูมิศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ของประเทศ เขตภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เคาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกัน และคำว่า สินค้า หมายถึง สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมถึงตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ธรรมชาติและมนุษย์ กล่าวคือ ชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ หรือวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่มาผสมผสานกับทักษะและความสามารถของช่างฝีมือในการผลิตสินค้าขึ้นมา จึงทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์จากพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งคุณลักษณะพิเศษนี้อาจหมายถึง คุณภาพ ชื่อเสียง หรือ คุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่ได้จากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ๆ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550)

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ เนื่องจากผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่เป็นกลุ่มชุมชนที่เป็นผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตที่อาศัยอยู่ในสถานที่หรือแหล่งภูมิศาสตร์อื่น ๆ ไม่สามารถผลิตและใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์เดียวกันมาแข่งขันได้ และสิทธิดังกล่าวไม่สามารถซื้อขายหรือถ่ายโอนแก่บุคคลอื่นได้ เนื่องจากทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ มีสิทธิใช้ชื่อแหล่งกำเนิดสินค้าเดียวกันได้ ดังนั้นการใช้การคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ร่วมในการคุ้มครองผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า สิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรจะสามารถบ่งบอกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตอื่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันได้

2) เครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมาย หรือ ตราสัญลักษณ์หรือตราที่ใช้กับสินค้า หรือบริการ ซึ่งเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเป็นพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มี 4 ประเภท คือ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง และเครื่องหมายร่วม ซึ่งลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่สามารถจดทะเบียนได้ต้องประกอบไปด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ มีลักษณะบ่งเฉพาะ ไม่มีลักษณะต้องห้ามกฎหมาย และไม่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายของผู้อื่น

3) ความลับทางการค้า

ความลับทางการค้า หมายถึง ข้อมูลทางการค้าที่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วไป และมีมูลค่าในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากข้อมูลนั้นเป็นความลับ และมีการดำเนินการตามสมควรเพื่อรักษาข้อมูลนั้นเป็นความลับ ตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายใหม่ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2545 กฎหมายฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองครอบคลุมข้อมูลทางการค้าที่เป็นความลับทางการค้าอย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพผู้ที่เป็นเจ้าของความลับทางการค้าจะได้รับความคุ้มครองตลอดไปตราบเท่าที่ความลับนั้นยังคงเป็นความลับอยู่

4) ลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น โดยการแสดงออกตามประเภทงานลิขสิทธิ์ต่าง ๆ ลิขสิทธิ์เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ และความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็น ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเจ้าของผลงานทางลิขสิทธิ์จึงควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพื่อใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2538 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองต่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยจัดเป็นผลงานทางวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประเภทที่สามารถซื้อขาย หรือโอนสิทธิกันได้ ทั้งทางมรดก หรือโดยวิธีอื่น ๆ การโอนสิทธิ์ควรทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือทำเป็นสัญญาให้ชัดเจน การโอนสิทธิ์สามารถทำได้ทั้งหมดหรือทำเป็นบางส่วนก็ได้

5) สิทธิบัตร

สิทธิบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐบาลออกให้เพื่อการคุ้มครองการประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์หรือรณประ โยชน์ที่มีลักษณะตามที่กำหนดในกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบว่าด้วยสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้น หรือการออกแบบเพื่อให้ได้สิ่งของ เครื่องใช้ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน สิทธิบัตรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การประดิษฐ์และออกแบบผลิตภัณฑ์

การประดิษฐ์ หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบโครงสร้าง หรือกลไกของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งกรรมวิธีการผลิตการรักษา หรือปรับปรุง

คุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น หรือทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม การประดิษฐ์ที่
ขอรับสิทธิบัตรได้ กฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีคุณสมบัติ 3 อย่างดังนี้ คือ 1) เป็นการประดิษฐ์ใหม่ที่
ไม่มีการเปิดเผย เคยมี หรือจำหน่ายมาก่อน 2) มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และ 3) สามารถนำไปใช้
ประโยชน์ในการผลิตในระบบอุตสาหกรรม หัตถกรรม และเกษตรกรรม และพาณิชย์กรรมได้

การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับรูปร่าง
ลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างไปจากเดิม การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้
กฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 2 อย่าง ดังต่อไปนี้ เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่
ไม่เคยมีหรือจำหน่ายมาก่อน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตในระบบอุตสาหกรรม
หัตถกรรม

ส่วนผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ หรือเรียกว่า อนุสิทธิบัตร หมายถึง
ความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมากนัก การประดิษฐ์ที่ขอรับอนุสิทธิบัตร
ได้ กฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีคุณสมบัติ 2 อย่างดังนี้ คือ เป็นการประดิษฐ์ใหม่ที่ไม่มีการเปิดเผย
เคยมี หรือจำหน่ายมาก่อน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตในระบบอุตสาหกรรม
หัตถกรรม และเกษตรกรรม และพาณิชย์กรรมได้ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550)

2.2.4 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

เดิมหลักการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของประเทศไทยมีความ
แตกต่างจากหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เนื่องจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเป็นการมุ่งเน้นการผลิตโดยวัสดุจากธรรมชาติที่มากในท้องถิ่นมาผลิตสิ่งของเครื่องใช้ตาม
ความจำเป็นและความต้องการในการใช้งานในครัวเรือนและชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง ต่อมาได้มี
การผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อการแลกเปลี่ยนซื้อขายตามชุมชนในท้องถิ่นที่ห่างไกล
ออกไป จึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณของ
ความต้องการซื้อ ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงมีการรวมกลุ่มกันผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ซึ่งแฮร์รี ฮิวแมน
ชาตรา (Harry Hillman Chartrand, 1989: 93-105) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอุตสาหกรรมเป็น
ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยมือ โดยมุ่งเน้นการผลิตจำนวนมาก และสิ่งที่สำคัญของการผลิตผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมอุตสาหกรรม คือ คุณภาพที่ได้มาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยทักษะและ
ความชำนาญเฉพาะของช่างฝีมือนั้น ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์และความประณีตในการผลิตงาน
คุณภาพชั้นสูง

ปัจจุบันหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้เข้ามามีอิทธิพลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอุตสาหกรรมในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลิตภัณฑ์หัตถกรรมส่วนใหญ่ใช้วัสดุธรรมชาติ และกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอุตสาหกรรมของไทยจึงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และกรมส่งเสริมการค้าส่งออก, 2549) ซึ่งจอร์จ ไคเตอร์ (George E. Dieter, 2000,13-15, 47, 49) ได้กล่าวว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปัจจุบันจะต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

1) ข้อกำหนดด้านการออกแบบ (Design Requirement) ซึ่งประกอบไปด้วย

- ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องมีประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค หรือผู้ใช้งาน และสอดคล้องกับลักษณะการใช้งาน
- ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องมีความปลอดภัยในการใช้งานตามข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสามารถใช้งานดีตลอดช่วงอายุการใช้งานที่กำหนด
- มิขนาดและรูปร่างของผลิตภัณฑ์จะต้องเหมาะสมกับลักษณะของการทำงานและขนาดสัดส่วนของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานผลิตภัณฑ์
- มีรูปลักษณะสวยงามสามารถสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ได้
- ใช้วัสดุที่เหมาะสมกับการใช้งาน
- สามารถผลิตได้ด้วยเทคโนโลยีการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่อยู่ในปัจจุบัน
- มีราคาต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ และสามารถสร้างกำไรให้แก่ผู้ผลิตได้

2) วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Total Life Cycle) การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ดี

จะต้องคำนึงถึงวงจรชีวิตทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่กระบวนการก่อนการผลิตจนถึงหลังจากที่หมดอายุในการใช้งานของผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่จำกัดของโลก และไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่โดยการเลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ง่ายต่อการปลูกหรือหาทดแทนได้ง่าย เลือกใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประหยัดพลังงานในการผลิต เมื่อหมดอายุ

การใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จะต้องสามารถนำไปแยกส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อนำกลับเข้าไปสู่กระบวนการผลิตใหม่ได้ หรือสามารถย่อยสลายไปได้เองตามธรรมชาติ

3) ถูกต้องตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม (Regulation and Social Issues)

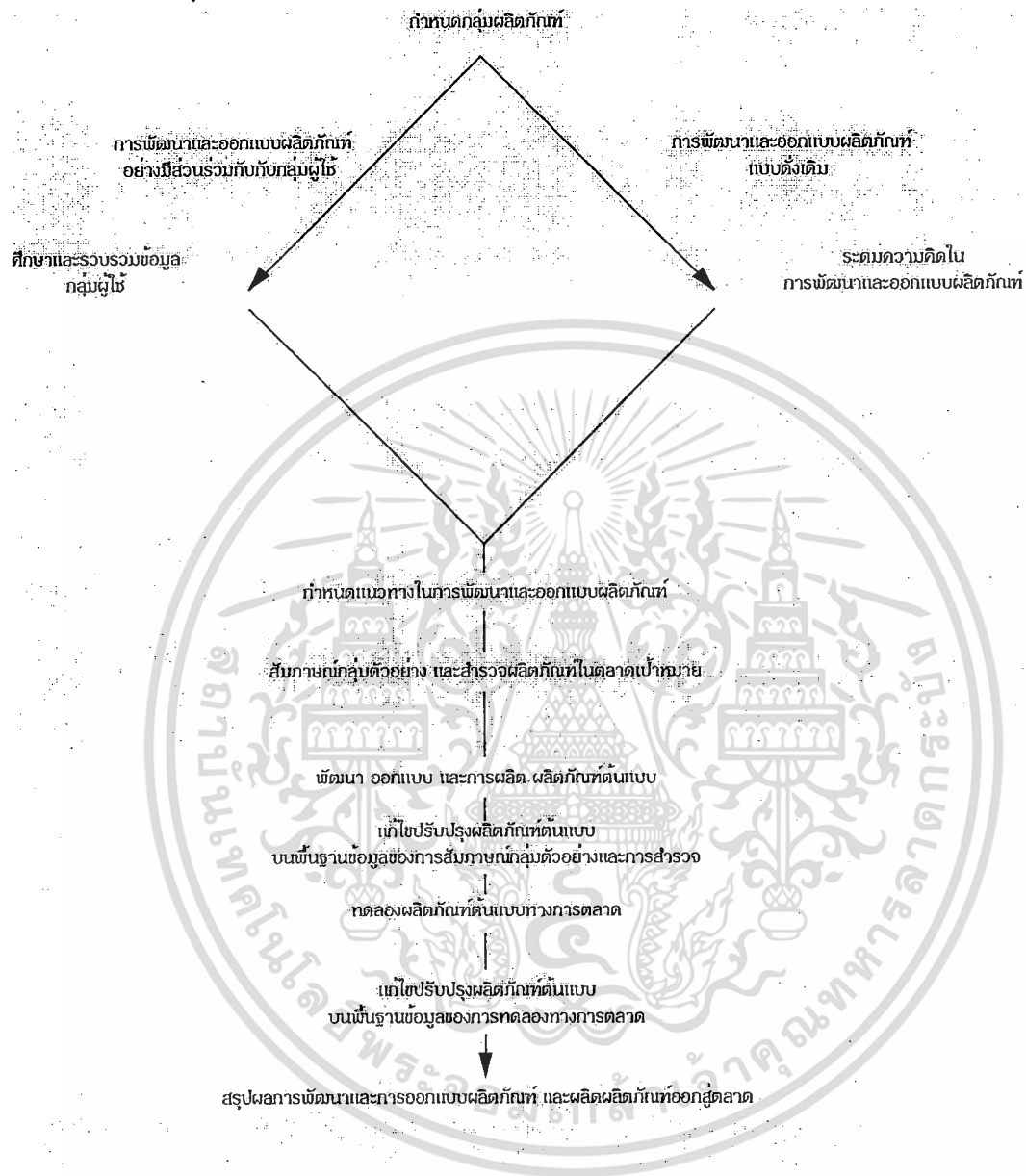
การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานของกลุ่มผู้บริโภคหรือผู้ใช้งาน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นอกจากนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องสอดคล้องต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม และต้องไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น

2.2.5 กระบวนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบอย่างมีส่วนร่วม

กระบวนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบอย่างมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตและมีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซิกแกเนเทลลี และ เจสัน เมกิดสัน (Susan Ciccantelli and Jason Magidson, 1993: 341-347) ซึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า กลุ่มผู้ผลิตควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ซื้อได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการออกแบบเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบที่มีประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า การออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Design) เนื่องจากกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการออกแบบและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ ดังแสดงในรูปที่ 2.1 ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การกำหนดผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบ
- 2) การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- 3) การศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- 4) การกำหนดแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 5) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและสำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย
- 6) พัฒนา ออกแบบ และการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
- 7) แก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบบนพื้นฐานข้อมูลของการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและการสำรวจ

- 8) ทดลองผลิตภัณฑ์ต้นแบบทางการตลาด
- 9) แก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบบนพื้นฐานข้อมูลของการทดลองทางการตลาด
- 10) สรุปผลการพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์สู่ตลาด

รูปที่ 2.1 กระบวนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมกับผู้ซื้อ
ที่มา: ประยุกต์จากงานวิจัยของ ซูซาน ซิกกันเทลลี และ เจสัน แมกิดสัน (Susan Ciccantelli and Jason Magidson, 1993: 343)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.6 ข้อควรพิจารณาในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์หัตถกรรมยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อเป็นแนวคิดในเชิงการตลาด และการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิต โดยเฉพาะที่เป็นคนพิการและผู้ด้อยโอกาสจึงเป็นแนวคิดหลักของงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในครั้งนี้จึงมีข้อควรพิจารณาในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ดังต่อไปนี้คือ

1) ศักยภาพในการผลิต

ศักยภาพในการผลิตในที่นี้ หมายถึง ศักยภาพในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ซึ่งศักยภาพในการผลิตสามารถรวมไปถึงทักษะและความสามารถในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เครื่องมือ วิธีการผลิต และเทคโนโลยีที่กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อการผลิต กำลังการผลิต และปริมาณในการผลิตต่อวัน ตลอดจนข้อจำกัดในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

2) กลุ่มผู้ซื้อ

กลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการกำหนดกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบ และแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เนื่องจากกลุ่มผู้ซื้อเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการศึกษาข้อมูลด้านความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาดเป้าหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ซื้อสามารถทำได้โดยการสำรวจความคิดเห็นและการสังเกตพฤติกรรมการเลือกซื้อของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549) พบว่า กลุ่มผู้ซื้อทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในระดับปานกลาง และกลุ่มผู้ซื้อชาวไทยได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าและราคาเป็นอันดับหนึ่ง และกลุ่มผู้ซื้อชาวต่างชาติได้ให้ความสำคัญด้านเอกลักษณ์ไทยและมีการออกแบบเป็นสำคัญ

3) ผลผลิตของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย

การศึกษาผลผลิตของผู้อื่นประเภทเดียวกันที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดเป้าหมายเดียวกันจะสามารถช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตกำหนดแนวทางการออกแบบที่แตกต่างจากผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การสังเกตผลผลิตของผู้อื่นที่มุ่งเน้นจำหน่ายกลุ่มผู้ซื้อเดียวกันสามารถช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อได้ชัดเจน

4) วัสดุท้องถิ่น

การศึกษาคูณสมบัติของวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่มากในพื้นที่ของกลุ่มผู้ผลิตจะสามารถนำไปเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันได้ ซึ่งเรียกว่า สิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์ เนื่องจากผลผลิตที่หัตถกรรมท้องถิ่นที่เป็นวัสดุธรรมชาติซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศ ซึ่งมอลคัม เบนจามิน (Malcolm Benjamin, 1994: 16) ได้กล่าวว่า กลุ่มผู้ซื้อชาวต่างชาติในตลาดต่างประเทศมีความต้องการซื้อผลผลิตที่หัตถกรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากผลผลิตที่หัตถกรรมมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเนื่องจากเป็นผลผลิตที่ทำด้วยมือ และวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นจึงทำให้ผลผลิตที่หัตถกรรมมีความแตกต่างจากผลผลิตอื่น ๆ ที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบัน นอกจากนี้ผลผลิตที่หัตถกรรมมีคุณค่าทางจิตใจอย่างยิ่ง เนื่องจากผลผลิตที่หัตถกรรมเปรียบเสมือนผลผลิตทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น กลุ่มผู้ผลิตควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของผลผลิตที่หัตถกรรมแก่กลุ่มผู้ซื้อเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อได้ดียิ่งขึ้น

5) ช่องทางการจัดจำหน่าย

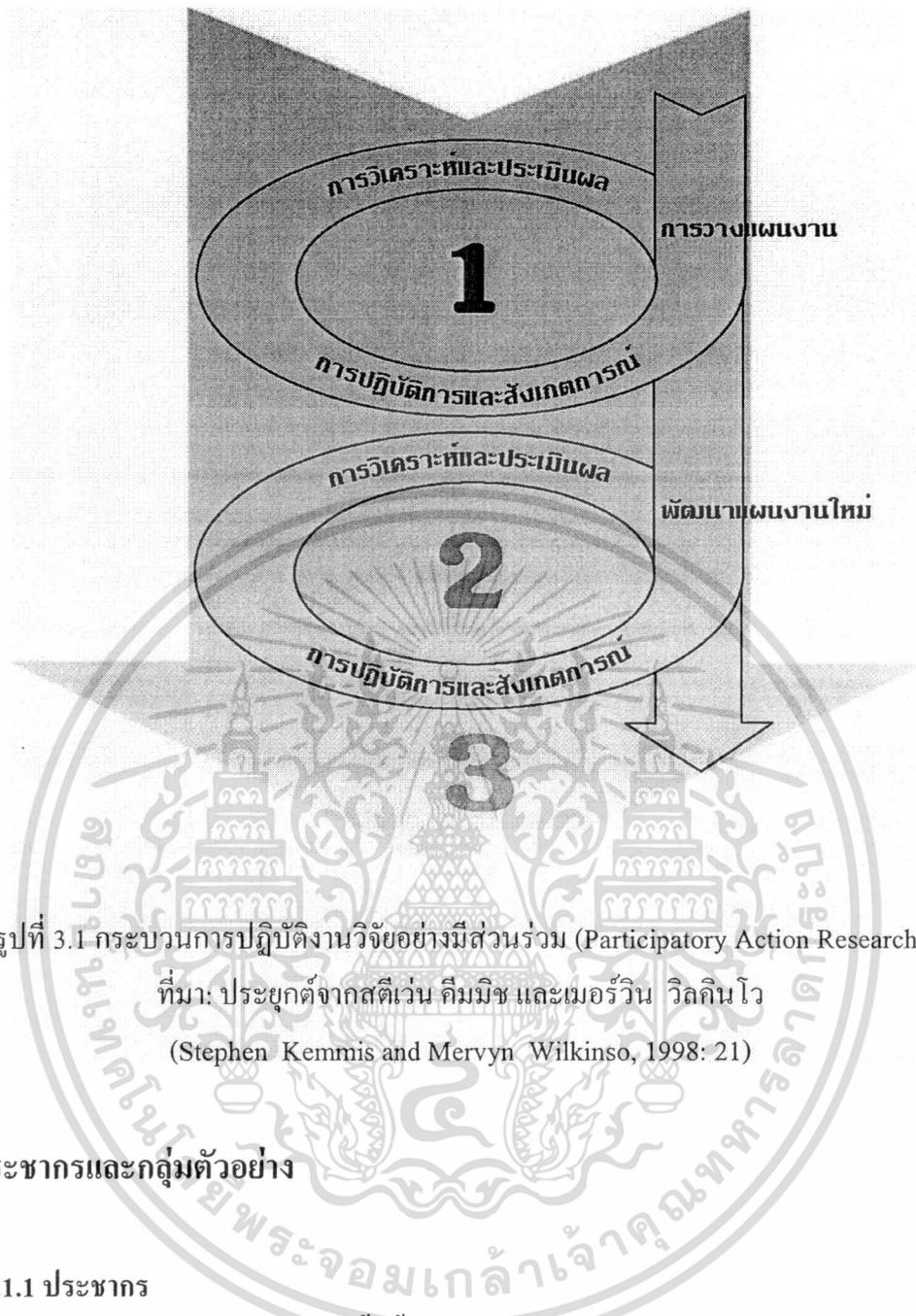
ช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถช่วยกลุ่มผู้ผลิตในการกำหนดประเภทของผลผลิตที่หัตถกรรมได้ และนอกจากนั้นช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ และพื้นที่ในการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการกำหนดขนาดและรูปแบบของผลผลิตที่หัตถกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ในการนำเสนอขาย จัดเก็บ ขนส่ง

กล่าวโดยสรุป ข้อควรพิจารณาในการออกแบบผลผลิตที่หัตถกรรมซึ่งมีการผลิตจำนวนมากจะมีหลักการออกแบบคล้ายกับการออกแบบอุตสาหกรรม แต่ผลผลิตที่หัตถกรรมมีรูปลักษณ์ที่แตกต่างจากผลผลิตอุตสาหกรรม และมีคุณค่าต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยิ่ง เพราะผลผลิตที่หัตถกรรมถือได้ว่าเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม หรือเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Participatory Action Research (PAR) ซึ่งโรบิน แมคแทกการ์ท (Robin McTaggart, 1997: 27) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนี้เป็นวิธีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับบุคคล กลุ่มคนในชุมชนหรือตัวแทนกลุ่มจากหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งเป็นบุคคลที่อาจจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากงานวิจัยหรือได้ประโยชน์จากงานวิจัย ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวจะสามารถช่วยให้คณะผู้วิจัยและกลุ่มคนดังกล่าวมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจากผลงานวิจัยของฟาบริซิโอ บาคาซาร์ (Fabricio E. Balcazar) คริสโตเฟอร์ คีย์ (Christopher B. Keys) เดเนียล คาเพน (Daniel L. Kaplan) โยแลนดา ซูอาร์ส-บอลคาซาร์ (Yolanda Suarez-Balcazar) (1998: 105-112) เรื่อง Participatory action research and people with disabilities: principles and challenges ได้เสนอแนะว่า วิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาให้กับคนพิการควรเปิดโอกาสให้คนพิการได้มีบทบาทและส่วนร่วมในการระบุปัญหา และกำหนดกิจกรรมเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกับคณะผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งขั้นตอนการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการดำเนินงานวิจัยพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสจึงควรเปิดโอกาสให้กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นวัตกรรมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อให้ได้ผลงานการออกแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และสามารถส่งเสริมอาชีพของคนพิการได้อย่างแท้จริง และจากการศึกษาทฤษฎีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของวิลเลียม ฟุต เวย์ (William Foote Whyte, 1998: 127) สามารถสรุปได้ว่า วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นวิธีการดำเนินงานที่มีลักษณะหมุนวนเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในรูปที่ 3.1 ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสติเว่น คิมมิกซ์ และเมอร์วิน วิลคินโรว์ (Stephen Kemmis and Mervyn Wilkinso, 1998: 21) และ นิต้า เชอร์รี่ (Nita Cherry, 1999: 2) ที่ได้สรุปไว้ว่า วิธีการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะมีลักษณะหมุนวนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ คือ การวางแผนงาน การปฏิบัติการและการสังเกตการณ์ การวิเคราะห์และประเมินผล และการพัฒนาแผนงานใหม่

รูปที่ 3.1 กระบวนการปฏิบัติงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)
 ที่มา: ประยุกต์จากสตีเวน คิมมิช และเมอร์วิน วิลคินโซ
 (Stephen Kemmis and Mervyn Wilkinso, 1998: 21)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรในงานวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวและผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากเป็นประชากรที่มีจำนวนมากที่สุดทุกภูมิภาค ซึ่งประชากรที่พิการทางกายมีจำนวนมากในเขตกรุงเทพฯ มากถึง 33,778 คน ส่วนจำนวนประชากรที่มีความพิการทางกายในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมกันมีมากถึง 153,371 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระโดยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในพื้นที่ในเขตภาคกลาง และ

ผู้ด้อยโอกาสที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาที่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ได้มาสำรวจกลุ่มประชากรตามฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง และความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย เป็นระยะเวลา 1 ปี เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2550

3.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ประกอบไปด้วย การประชุมกลุ่มย่อย (Group discussion) แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสังเกต (Observation) และเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลงานการออกแบบในครั้งนี้ประกอบไปด้วย ภาวนาเสนอผลงาน 3 มิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลิตภัณฑ์หุ่นจำลอง ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และงานเขียนแบบเพื่อการผลิต

3.2.1 การประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion)

คณะผู้วิจัยได้ใช้การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง และกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ขอบเขตการวิจัย และขั้นตอนของการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในการวิจัยกับคณะผู้วิจัย เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิต นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ และประเมินผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งก่อนและหลังทำการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อนำไปทดลองจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เพื่อศึกษาศักยภาพในการผลิตและรวบรวมปัญหาในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม นอกจากนี้

คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ซื้อที่มีต่อผลงานการออกแบบใหม่ จากสถานที่จัดจำหน่ายจริง

3.2.3 แบบสังเกต (Observation)

คณะผู้วิจัยใช้แบบสังเกตเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบัน และพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย ซึ่งสถานที่ในการสังเกตเพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย สถานที่ผลิตของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ และสถานที่ในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เช่น งานจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน งานแสดงสินค้าของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและกรมส่งเสริมการส่งออก และสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

3.3 สถานที่ดำเนินงานวิจัย

สถานที่ในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ สถานที่ในการปฏิบัติการพัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์ และสถานที่ในการทดลองจำหน่ายผลงานการออกแบบ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวและผู้ด้อยโอกาสจึงทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการประชุมกลุ่มย่อยสัมภาษณ์และสังเกตกระบวนการผลิตของกลุ่มตัวอย่างจากสถานที่ผลิตจริงของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ส่วนสถานที่ในการประเมินผลงานการออกแบบและทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจะถูกกำหนดโดยกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเดินทางไปปฏิบัติงานในสถานที่จำหน่ายจริงของในแต่ละพื้นที่

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในแต่ละพื้นที่ ก่อนที่จะดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้ก็เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ขอบเขตการวิจัย และขั้นตอนของการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในการวิจัยกับคณะผู้วิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และขอเชิญคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในแต่ละพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมี

ส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย หลังจากการที่ได้รับการตอบรับจากคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้เข้าไปศึกษาและรวบรวมข้อมูลได้ คณะผู้วิจัยจึงสามารถเริ่มดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสถานที่ผลิตจริง และรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นจากการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบสังเกต หลังจากศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงจะสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมได้

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน และข้อมูลของกลุ่มผู้ซื้อโดยการสังเกตจากสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่ตามที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กำหนด

หลังจากการศึกษารวบรวมข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนงาน

คณะผู้วิจัยได้วางแผนระยะเวลาในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินงานวิจัยจนกระทั่งประเมินผลงานการออกแบบโดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดเป้าหมาย โดยคำนึงถึงความสะดวกในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก จากการปรึกษาหารือแต่ละกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า การดำเนินงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 4 ตอน ดังนี้ คือ ตอนแรกเป็นการกำหนดแนวทางการออกแบบ ตอนที่สองเป็นการปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตอนที่สามเป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการผลิตและการวิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบ และตอนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ขั้นตอนปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเขตภาคกลาง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่แยกกัน เพราะกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่มี

ทักษะและความสามารถในการผลิต มีกลุ่มผู้ซื้อ และสถานที่ในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แตกต่างกันออกไป ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่จึงมีกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แตกต่างกันออกไปดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มผู้ซื้อและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน จะสามารถกำหนดผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบได้อย่างรวดเร็ว และใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ซื้อหรือผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดแนวทางในการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อได้อย่างชัดเจน จากนั้นกลุ่มตัวอย่างจะทำการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อนำไปหาโอกาสทางการตลาด โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบในสถานที่จำหน่ายจริงได้ก่อนที่ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์จำหน่ายจำนวนมาก

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีกลุ่มผู้ซื้อและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน จะยังไม่สามารถกำหนดผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อการออกแบบให้แตกต่างจากของผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบันก่อนกำหนดแนวทางการออกแบบ จากนั้นทำการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่หลากหลายเพื่อนำไปหาโอกาสทางการตลาด และช่องทางในการจัดจำหน่ายต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการวิจัยในครั้งนี้ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบและการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน และข้อมูลกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย เพื่อกำหนดแนวทางในการออกแบบให้เหมาะสมกับทักษะความสามารถในการผลิตของกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่จำหน่ายอยู่ในตลาดปัจจุบัน และให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย

ส่วนการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการผลิตภายใต้ศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่โดยการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างผลิตหุ่นจำลองต้นแบบเพื่อไปใช้ในการวิเคราะห์ความใหม่โดยการตรวจสอบความซ้ำซ้อนจากฐานข้อมูลเอกสารสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาด ก่อนที่จะนำเอาผลิตภัณฑ์ต้นแบบไปทดลองจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย และการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยกลุ่มตัวอย่าง ณ สถานที่จำหน่ายจริงในตลาดเป้าหมาย เพื่อหาศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาดของผลงานการออกแบบใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลการวิจัย

เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมอาชีพของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสรุปผลการวิจัยและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งการสรุปผลการวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริงจากดำเนินงานวิจัย และสิ่งที่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบระหว่างการปฏิบัติงานออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาหลักในบทนี้มุ่งเน้นการรายงานผลของการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ และผลการวิเคราะห์งานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมซึ่งคณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง

4.1 ผลจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

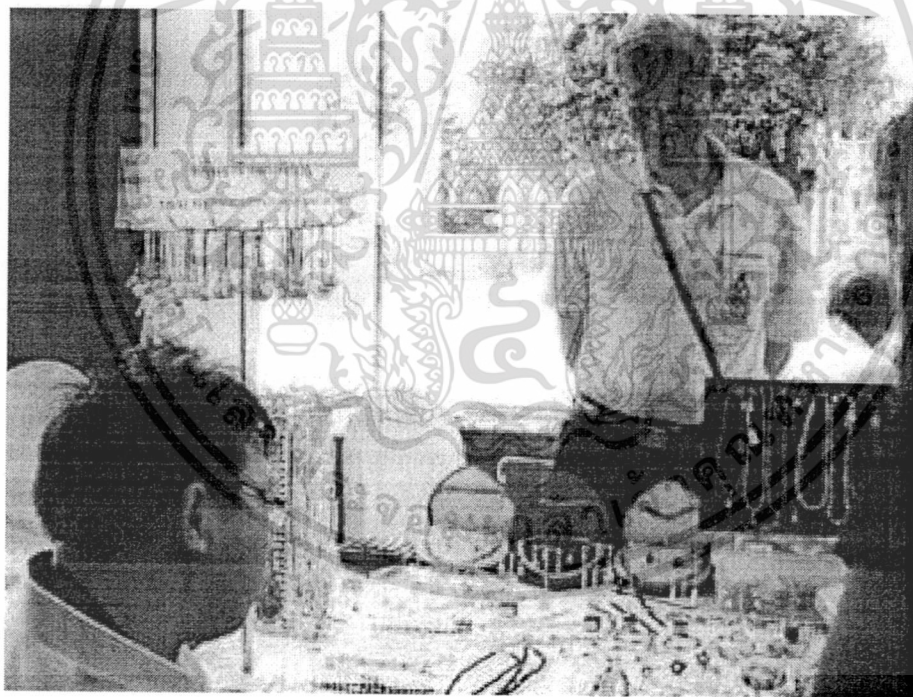
จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) พบว่า คนพิการในเขตภาคกลางที่มีจำนวนมากที่สุดอาศัยอยู่ในเขตจังหวัด กรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดเขตพื้นที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นหลัก

หลังจากที่ดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ เช่น สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถนนนิคมมักกะสัน เขตราชเทวี จังหวัด กรุงเทพฯ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการอาชีพอิสระในเขตภาคกลางประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เช่น ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย จังหวัดนนทบุรี และสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนปกติซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส มีหน่วยงานของรัฐบาลรับผิดชอบโดยตรง คือ ฝ่ายพัฒนาชุมชน ของสำนักงานเขต จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ

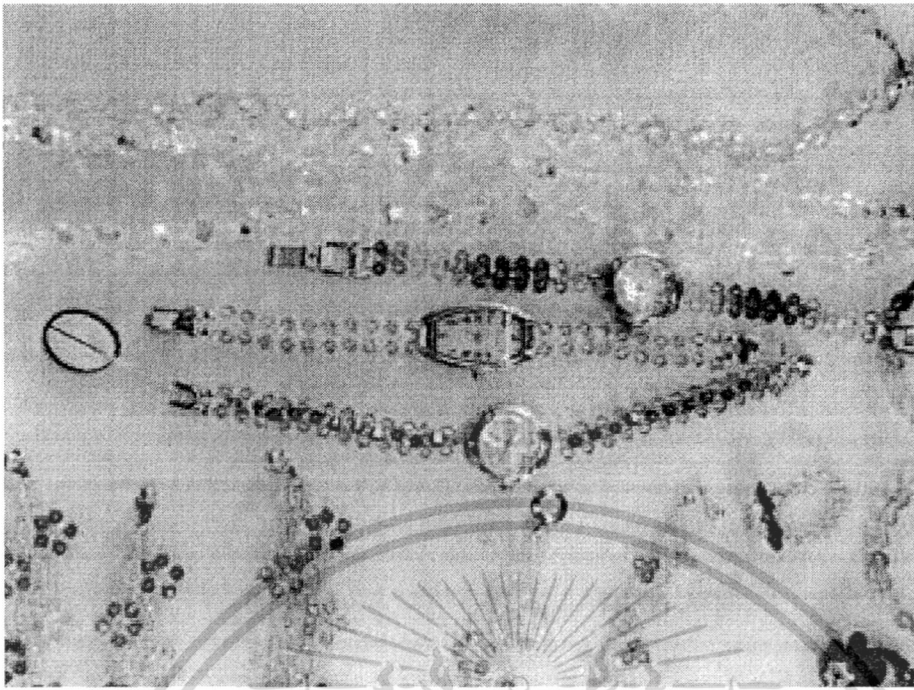
ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสจากหน่วยงานดังกล่าว โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง และการสัมภาษณ์และการสังเกตกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ซึ่งมีผลของการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้คือ

4.1.1. ข้อมูลของกลุ่มคนพิการและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ จากฐานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์คนพิการ ในจังหวัดกรุงเทพฯ พบว่า กลุ่มอาชีพคนพิการที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อจำหน่ายในปัจจุบัน คือ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทเครื่องประดับคริสตัล ซึ่งมีผู้นำกลุ่มชื่อ ร.ท.ชนกฤต วิจิตรกุล ดังรูปที่ 4.1 และจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม พบว่า กลุ่มได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัลเพื่อจำหน่ายในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตยังไม่มีอุปสรรคในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ แต่กลุ่มมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ดังรูปที่ 4.2 เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้มอบให้คณะผู้วิจัยของโครงการวิจัยออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็น โครงการวิจัยย่อยเป็นผู้รับผิดชอบ

รูปที่ 4.1 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทเครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทเครื่องประดับคริสตัล

ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ค้าโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตลาดกระบัง มีความประสงค์ที่จะพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตลาดกระบัง และกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตลาดกระบัง ดังรูปที่ 4.3 ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มผู้ผลิตที่มีการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทของใช้และของตกแต่งบ้าน ส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เป็นหลัก ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้มอบให้คณะผู้วิจัยของโครงการวิจัยออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นโครงการวิจัยย่อยเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟและของตกแต่งบ้านมีความประสงค์ที่ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตกำลังประสบปัญหาด้านการถูกลอกเลียนแบบสินค้าโดยคู่แข่งในตลาดเดียวกัน ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาแนว

ทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สามารถป้องกันการถูกลอกเลียนแบบโดยผู้อื่นได้และสามารถขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 4.3 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ
ที่มา: ถ่ายภาพโดย ศิริพรรณ ปีเตอร์, 2550.

4.1.2 ข้อมูลของกลุ่มคนพิการและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเขตจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี

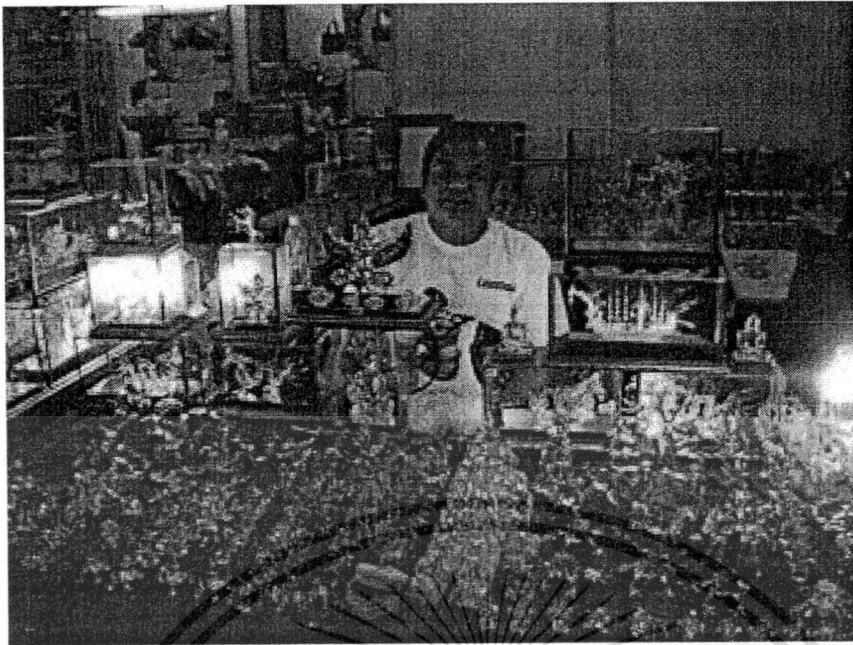
จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตจังหวัดนนทบุรี จากฐานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์คนพิการ ในจังหวัดกรุงเทพฯ พบว่า กลุ่มอาชีพคนพิการที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อจำหน่ายในปัจจุบัน คือ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ดังรูปที่ 4.4 และกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทแก้วเป่าและบุคูนโลหะ ดังรูปที่ 4.5 และ 4.6 และจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มทั้งสองกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยมีความประสงค์ที่จะร่วมกิจกรรมเพื่อออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ก่อน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้มอบให้คณะผู้วิจัยของโครงการวิจัยออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์

เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็น โครงการวิจัยย่อยเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนผู้นำกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ประเภทแก้วเป่าและบุควน โลหะมีความประสงค์ที่จะร่วมกิจกรรมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการ ออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมการขายให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ประเภทแก้วเป่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์แก้วเป่าที่มีความเปราะบางแตกหักได้ง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบรรจุภัณฑ์ที่สามารถปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ได้และสามารถเพิ่มมูลค่า ให้กับสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทบุควน โลหะซึ่ง เป็นผู้ผลิตเพียงรายเดียวไม่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ เนื่องจากมีความประสงค์ที่จะอนุรักษ์ ของงานฝีมือในกลุ่มช่างสิบหมู่ให้คงอยู่ในรูปแบบเดิม

รูปที่ 4.4 ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.5 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทแก้วเป่า
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.6 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทปูนโลหะ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

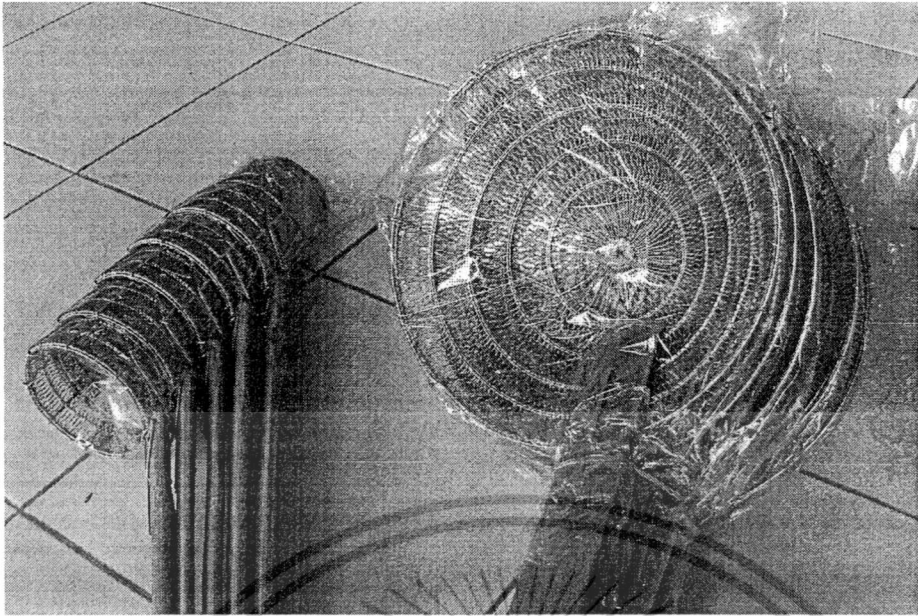
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และจากประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทยและเจ้าหน้าที่ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังรูปที่ 4.7 พบว่า มีกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตจังหวัดปราจีนบุรีจำนวน 5 กลุ่มที่ได้มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพอิสระที่ชัดเจนในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิต

รูปที่ 4.7 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย จังหวัดนนทบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เครือรัตน์, 2550.

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลกลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทของใช้จากลวดและไม้ไผ่ พบว่า สมาชิกกลุ่มประกอบไปด้วยคนพิการและผู้ด้อยโอกาสร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้จากการถักลวดเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ดังรูปที่ 4.8 และจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ผลิตได้มีคำสั่งจ้างผลิตอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและต่างประเทศ จากการสังเกตลักษณะการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ผลิตมีการรวมกลุ่มกันผลิตในสถานที่เดียวกัน และมีการแบ่งส่วนหน้าที่การทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด ดังรูปที่ 4.9

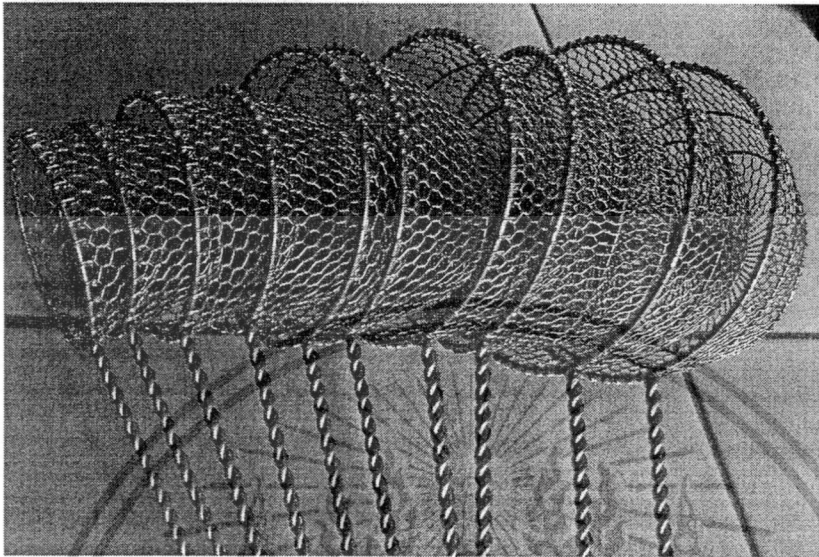

รูปที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคนพิการในจังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

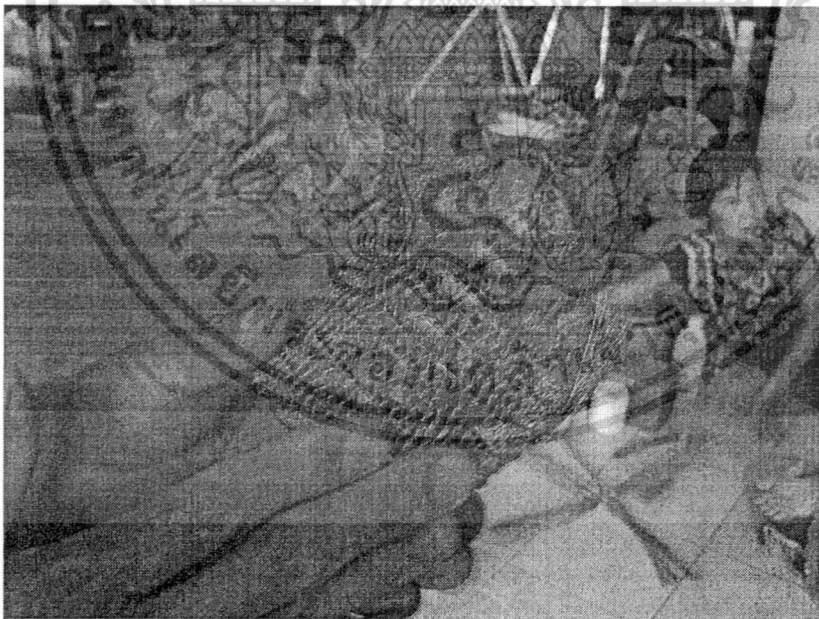

รูปที่ 4.9 ลักษณะการทำงานของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เกรือรัตน์, 2550.

และจากการสังเกตผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ลวดถักมีหลากหลายรูปแบบ ดังรูปที่ 4.10 และ 4.11 เนื่องจากมีคำสั่งผลิตที่ได้มาจากร้านอาหารไทยทั้งภายในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

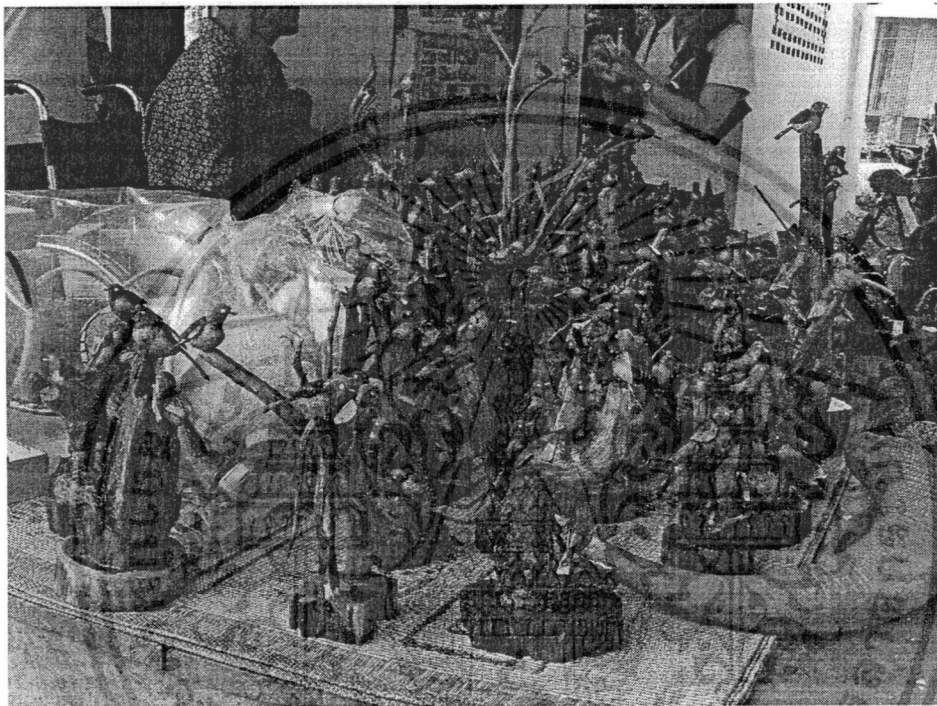

รูปที่ 4.10 ผลิตภัณฑ์ลวดสแตนเลสของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์,2550.

รูปที่ 4.11 ผลิตภัณฑ์จากลวดทองเหลืองของกลุ่มคนพิการ จังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์,2550.

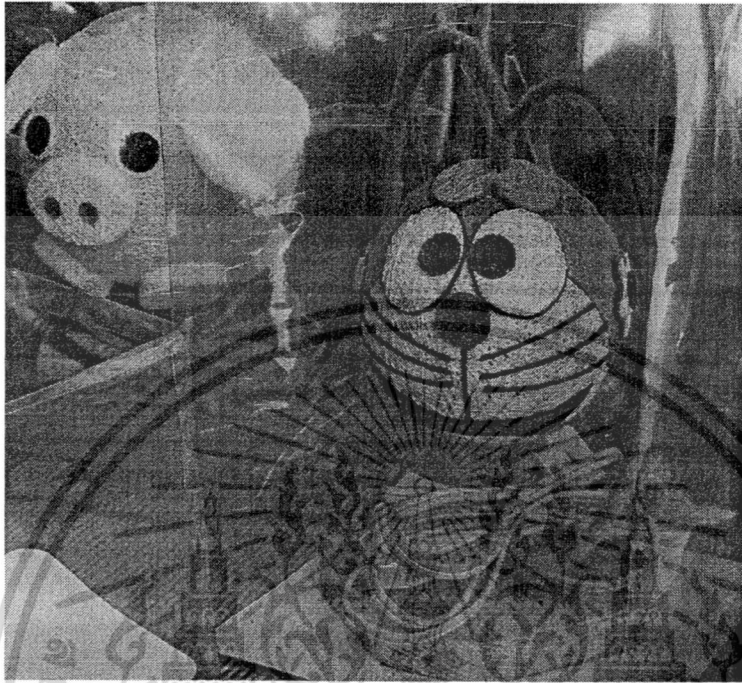
ต่อจากนั้นคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปเพื่อทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มที่สอง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากกะลามะพร้าวและตอไม้ จากการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มคนพิการ พบว่า กลุ่มคนพิการไม่ได้เป็นผู้พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกะลามะพร้าวและตอไม้ และจากการสังเกตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นงานศิลปประดิษฐ์จากวัสดุจากธรรมชาติเป็นหลัก ดังรูปที่ 4.12 ดังนั้นจึงทำให้ยากต่อการพัฒนารูปแบบและควบคุมคุณภาพในการผลิต

รูปที่ 4.12 ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวของกลุ่มคนพิการในจังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เกรือรัตน์, 2550.

กลุ่มที่สามที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล คือ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากการพันด้าย จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม พบว่า สมาชิกของกลุ่มได้รับความช่วยเหลือฝึกอาชีพจากผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์จากการพันด้ายสีต่าง ๆ และนำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์โคมไฟและกระปุกออมสิน และจากการสังเกตผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม คณะผู้วิจัย พบว่า รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้มีรูปลักษณ์คล้ายเหมือนกับลัทธิของต่างชาติ เช่น รูปโดราเอมอน และมีคิกี้เมาส์ ดังรูปที่ 4.13 ซึ่งการผลิตในลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น แต่ผู้นำกลุ่ม

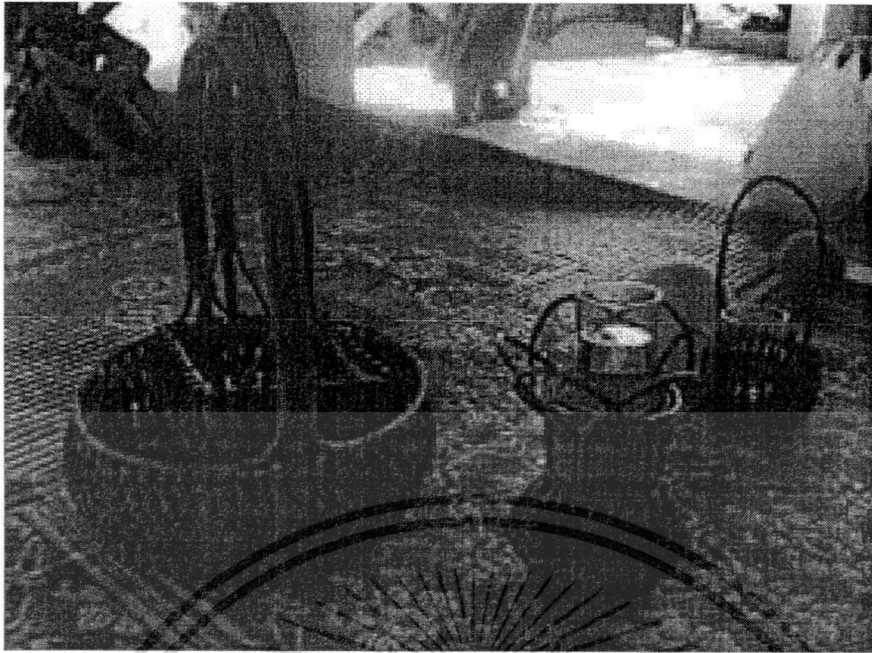
ยังกล่าวยืนยันที่จะดำเนินการผลิตสินค้าในลักษณะนี้ต่อไป เนื่องจากเป็นสินค้าที่ขายดีมากภายในชุมชน ดังนั้นกลุ่มจึงไม่มีความประสงค์ที่พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างออกไปจากที่ทำอยู่

ดังรูปที่ 4.13 ผลิตภัณฑ์โคมไฟของกลุ่มผู้ผลิตในจังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เครือรัตน์, 2550.

กลุ่มผู้ผลิตตระกร้าจักสานจากเถาว์วัลย์เป็นกลุ่มที่สี่ที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ กลุ่มคนพิการซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ตระกร้าจักสานจากเถาว์วัลย์ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตได้เลิกผลิตผลิตภัณฑ์ตระกร้าจักสานจากเถาว์วัลย์ดังรูปที่ 4.14 เนื่องจากขาดวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตตระกร้าจักสาน จากเดิมกลุ่มคนพิการได้เข้าไปเก็บรวบรวมเถาว์วัลย์จากพื้นที่ส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ต่อมาเจ้าของพื้นที่ไม่อนุญาตให้กลุ่มคนพิการเข้าไปเก็บรวบรวมเถาว์วัลย์จากพื้นที่อีก และนอกจากนั้นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่สามารถสร้างรายได้ที่ต่อเนื่องให้กลุ่มผู้ผลิต ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงเลิกสัมกลุ่มอาชีพนี้ไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.14 ผลิตภัณฑ์ตระกร้าจักสานจากเถาวัลย์ จังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เกรือรัตน์, 2550.

กลุ่มสุดท้ายที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวม คือ กลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นกลุ่มคนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสร่วมกันเพื่อผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัวดังรูปที่ 4.15 จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม พบว่า ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตประสบปัญหาด้านเงินทุน เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มได้มีการร่วมลงทุนกันเพื่อซื้อวัตถุดิบสำหรับผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัวและวัสดุอื่น ๆ และนำไปผลิตภัณฑ์ไปฝากจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชน แต่ไม่สามารถจำหน่ายได้ ดังนั้นกลุ่มจึงไม่มีเงินทุนหมุนเวียนกลับมาเพื่อนำซื้อวัตถุดิบมาผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงได้หยุดดำเนินการผลิตไปชั่วคราว และจะผลิตสินค้าก็ต่อเมื่อมีคำสั่งจ้างผลิตเท่านั้น

รูปที่ 4.15 ดอกไม้ประดิษฐ์ของกลุ่มผู้ผลิตในจังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เกรือรัตน์, 2550.

4.1.4 ข้อมูลของกลุ่มคนพิการและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการในเขตจังหวัดสมุทรปราการ จากฐานข้อมูลของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คนพิการได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งสมาคมคนพิการพระประแดงเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการในพื้นที่ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของคนพิการจากสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จากประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกสมาคมคนพิการพระประแดง และสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง ดังรูปที่ 4.16 พบว่า สมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากเป็นอาชีพอิสระที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนพิการและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนพิการทุก ๆ สองสัปดาห์ ดังนั้นคนพิการส่วนใหญ่จึงได้ขอกู้เงินจากหน่วยงานของภาครัฐเพื่อนำลงทุนในการซื้อสลากกินแบ่งเพื่อนำไปจำหน่ายในชุมชนของตนเอง

รูปที่ 4.16 ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เกรือรัตน์, 2550.

เนื่องจากสมาชิกของสมาคมคนพิการมีจำนวนมากกว่า 3,000 คน แต่สมาคมคนพิการพระประแดงได้รับสลากกินแบ่งจากสำนักงานสลากกินแบ่งในจำนวนที่จำกัด เพียงพอต่อจำนวนสมาชิกสมาคมฯ จำนวนไม่เกิน 500 คน

นายกสมาคมคนพิการพระประแดง จึงได้สร้างอาชีพแก่สมาชิกสมาคม โดยการขอรับโครงการผลิตดอกมะลิประดิษฐ์จากหน่วยงานของรัฐบาล แต่เนื่องจากปริมาณงานจากโครงการดังกล่าวมีไม่เพียงพอต่อจำนวนของสมาชิกสมาคมที่มีความต้องการงานทำ จึงทำให้มีจำนวนสมาชิกเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ได้รับจ้างผลิตดอกมะลิให้กับสมาคมคนพิการพระประแดง ดังนั้นนายกสมาคมคนพิการพระประแดงจึงได้มีการลงทุนให้กับสมาชิกโดยการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์เพื่อให้สมาชิกที่มีทักษะในการหล่อเรซินเพื่อนำไปผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในชุมชน แต่เนื่องจากผลิตภัณฑ์เรซินของคนพิการมีรูปแบบคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์เรซินที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน แต่มีราคาต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่าดังนั้นจึงทำให้ผลิตภัณฑ์เรซินของคนพิการไม่สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นได้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มคนพิการซึ่งเป็นผู้รับจ้างผลิตดอกมะลิภายใต้โครงการของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในรูปที่ 4.17 พบว่า งานรับจ้างเหมาทำดอกมะลิไม่ได้มีให้ทำตลอดทั้งปี แต่มีเพียงช่วงก่อนเทศกาลวันแม่เท่านั้น หลังจากนั้นกลุ่มคนพิการก็ไม่มีรายได้อื่นอีก

จึงทำให้คนพิการจำเป็นต้องออกไปจำหน่ายสลากกินแบ่งอย่างเช่นสมาชิกของสมาคมฯ ท่านอื่น ๆ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เรซินดังรูปที่ 4.18 พบว่า กลุ่มผู้ผลิตมีทักษะและขีดความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์เรซินที่จำกัด ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มผู้ผลิตไม่สามารถรับจ้างผลิตผลิตภัณฑ์เรซินในรูปแบบอื่นที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบที่เคยทำอยู่ได้

รูปที่ 4.17 การทำคอกมะลิของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เจริญรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.18 กลุ่มคนพิการผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เรซินของสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายบวร เจริญรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง พบว่า กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่ประกอบอาชีพอิสระโดยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม มีขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ

- 1) เป็นคนพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว และเป็นผู้ด้อยโอกาสเนื่องจากมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ซึ่งใช้ทักษะและความสามารถของตนเองในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอยู่ในเขตภาคกลาง
- 2) มีความประสงค์ที่จะร่วมกิจกรรมใน โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัยเป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550

จากการสัมภาษณ์กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง สรุปได้ว่า กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใน โครงการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวนเพียง 153 คน ดังนี้ คือ

1. กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภท โคมไฟและของตกแต่งบ้าน ในเขตภาคกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ จำนวน 13 คน
2. กลุ่มอาชีพคนพิการ ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน
3. กลุ่มคนพิการซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 110 คน

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เหมาะสมกับศักยภาพในการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย และมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่างและความต้องการของผู้ซื้อในตลาดเป้าหมาย นอกจากนั้นจะต้องมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดเป้าหมายด้วย เพื่อให้ได้แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สามารถ

แข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา
ได้

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตกระบวนการผลิตกลุ่ม
ตัวอย่างในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่มี
ทักษะและขีดความสามารถในการผลิตและมีกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น
การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบแต่ละกลุ่มตัวอย่าง จึงจำเป็นที่จะต้องสรุปข้อมูลแยกออกไปตาม
กลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ดังต่อไปนี้ คือ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ

จากการสังเกตกระบวนการผลิตของกลุ่มจากสถานที่จริงและจากการสัมภาษณ์ผู้นำ
กลุ่ม สรุปได้ว่า

1) กลุ่มผู้ผลิตมีทักษะและความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภท โคม
ไฟและของตกแต่งบ้านที่เป็นที่ยอมรับของตลาดในปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตสามารถผลิต
ผลิตภัณฑ์ได้ตามแบบ หรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นนักออกแบบอิสระ ผู้ส่งออก หรือผู้รับจ้างเหมา

2) ผู้นำกลุ่มมีความสามารถในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยตนเองเพื่อนำไป
เสนอต่อตัวแทน และผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั้งภายในและต่างประเทศได้

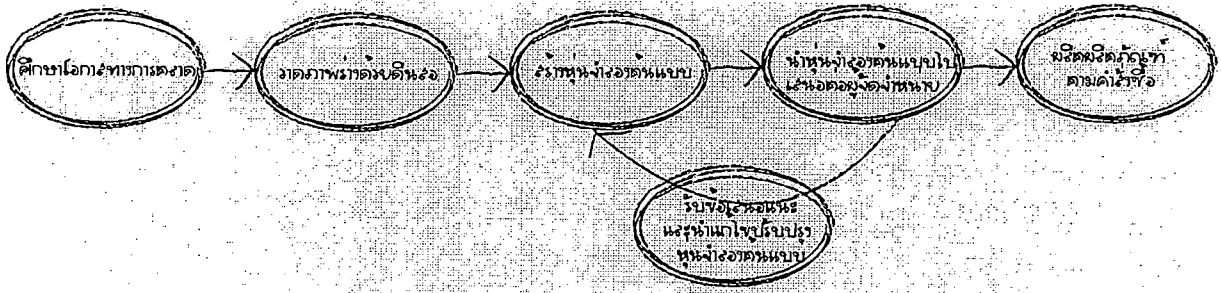
3) กำติงการผลิตของกลุ่มมีจำนวน 13 คน ซึ่งสามารถแบ่งไปตามหน้าที่ได้ดังนี้ คือ ผู้นำ
กลุ่มมีหน้าที่พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ และจัดการด้านการตลาด มีสมาชิกกลุ่มที่เป็นช่างไม้
จำนวน 2 คน มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 8 คนทำหน้าที่ขัดตกแต่งผิวก่อนทำสีอยู่นอกอาคาร ดังรูป
ที่ 4.19 และมีสมาชิกกลุ่มจำนวน 2 คน ทำหน้าที่ประกอบชิ้นส่วน และบรรจุผลิตภัณฑ์เพื่อการขนส่ง

คุณปริษา ได้กล่าวว่า เดิมกลุ่มใช้เศษวัสดุเหลือใช้ไม้จากโรงงานเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์
หัตถกรรม แต่เนื่องจากการผลิตสินค้าเพื่อจัดส่งตามคำสั่งจ้างจะต้องมีการควบคุมทางด้านคุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและขนาดเดียวกัน และสามารถควบคุมเวลาในการผลิตที่เคร่งครัด
ดังนั้น กลุ่มจึงได้เลือกใช้วัสดุไม้ที่สั่งจากโรงงานมาใช้ในการผลิตแทน ในปัจจุบันกลุ่มรับจ้างผลิต
งานไม้ตามคำสั่งการผลิตของลูกค้า เพราะเป็นงานที่ช่วยให้กลุ่มมีรายได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี แต่
ถ้ากลุ่มไม่มีคำสั่งผลิตสมาชิกกลุ่มก็ไม่มีรายได้เข้ามา ผู้นำกลุ่มจะต้องทำงานในเชิงรุกโดยการพัฒนา
และออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาเองและนำไปเสนอต่อผู้จัดจำหน่ายเพื่อเป็นการหาโอกาสทาง
การตลาดให้แก่สมาชิกกลุ่ม

รูปที่ 4.19 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มได้คำนึงถึงการออกแบบให้มีประโยชน์ใช้สอย และมีความปลอดภัยในการใช้งานตามข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยออกแบบรูปทรงของโครงสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับลักษณะของการใช้งานและสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรมซึ่งง่ายต่อการผลิตและประกอบชิ้นส่วน ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ และขนส่ง ซึ่งมีขั้นตอนการออกแบบ ดังนี้ คือ การร่างภาพระดมความคิด ด้วยลายเส้นดินสอโดยที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือในการเขียนแบบเพื่อการผลิต จากนั้นสมาชิกกลุ่มจะสร้างหุ่นจำลองต้นแบบ เพื่อให้ผู้นำกลุ่มนำไปเสนอขายหรือเจรจาการค้ากับตัวแทนจำหน่ายหรือผู้จัดจำหน่าย ถ้ามีข้อเสนอแนะตัวแทนจำหน่ายหรือผู้จัดจำหน่ายที่สนใจสั่งสินค้า ผู้นำกลุ่มก็จะดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงให้มีรูปแบบ ขนาด สี วัสดุ และราคาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตัวแทนจำหน่ายหรือผู้จัดจำหน่าย และถ้าการเจรจาประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้ผลิตก็จะได้รับคำสั่งผลิตผลิตภัณฑ์ที่ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ออกแบบขึ้นมา ซึ่งดังกล่าวนี้อาจสามารถสรุปเป็นแผนผังการดำเนินงานดังรูปที่ 4.20

รูปที่ 4.20 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง

ซึ่งมีแนวทางการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวทางการออกแบบของ จอร์ส ไคเตอร์ (George E. Dieter, 2000,13-15, 47, 49) ที่ได้กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องคำนึงถึงหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งาน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานของผู้ใช้ตามข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และออกแบบรูปทรงของโครงสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับลักษณะของการใช้งานและสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรมซึ่งง่ายต่อการผลิตและประกอบชิ้นส่วน ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและขนส่ง เพื่อลดราคาต้นทุนให้สามารถสร้างกำไรให้แก่ผู้ผลิตได้และสามารถแข่งขันทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง แบบ SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, and Threats) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพในการผลิตสูง เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตมีจุดแข็งด้านบุคลากรทั้งทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่ในระบบอุตสาหกรรม และมีผู้นำกลุ่มมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และมีความเชี่ยวชาญในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้กลุ่มผู้ผลิตมีโอกาสและช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้นำกลุ่มมีเครือข่ายในการจัดจำหน่ายสินค้าในตลาดปัจจุบัน แต่ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มถูกลอกเลียนแบบโดยผู้อื่นในตลาดเดียวกัน

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างในตลาดกรุงเทพฯ

จุดเด่น (Strength)	โอกาส (Opportunities)
<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้นำกลุ่มมีความรู้และความสามารถในการผลิตและออกแบบงานไม้ประเภทโคมไฟ ของตกแต่ง 2) สมาชิกกลุ่มมีทักษะและความสามารถในการผลิตงานไม้ที่เป็นที่ยอมรับของตลาด 3) ผู้นำกลุ่มมีประสบการณ์ด้านการผลิตและช่องทางในการจำหน่ายสินค้าผ่านตัวแทนจัดจำหน่ายสินค้าทั้งภายในและต่างประเทศ 4) ผู้นำกลุ่มมีความรู้และความเข้าใจในความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ทั้งภายในและต่างประเทศ เนื่องจากได้ทำงานรับจ้างผลิตให้กับนักออกแบบอิสระและผู้รับจ้างเหมา 5) ผู้นำกลุ่มมีความรู้และความเข้าใจด้านข้อกำหนดและกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1) เป็นผู้ออกแบบและผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรูปแบบใหม่ได้ 2) เป็นผู้รับจ้างผลิตงานออกแบบตามความต้องการของนักออกแบบอิสระและผู้รับจ้างเหมาได้ 3) สามารถผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้ทั้งภายในและต่างประเทศ
จุดด้อย (Weakness)	คุกคาม (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้นำกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มมีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาจึงทำให้ขาดความรู้ในการเตรียมเอกสารเพื่อขอรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผลงานการออกแบบใหม่ที่ไม่ได้ยื่นขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรจะถูกลอกเลียนแบบโดยผู้อื่นและจำหน่ายในตลาดเดียวกันด้วยราคาที่ถูกลงกว่า ทำให้ผู้ผลิตมียอดขายที่ต่ำลง

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการของผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างในตลาดกระบุง จังหวัดกรุงเทพฯ โดยการสัมภาษณ์และจากการสังเกตพฤติกรรมการเลือกซื้อของกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟ ของใช้และของตกแต่งบ้านในตลาดนัดจตุจักร ในเขตกรุงเทพฯ และงานแสดงสินค้าของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและกรมส่งเสริมการส่งออก สรุปได้ว่ากลุ่มผู้ซื้อซึ่งเป็นคนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาและคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก ส่วนกลุ่มผู้

ชื่อชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับวัสดุที่สามารถนำเข้าไปประเทศของพวกเขาได้และมีความปลอดภัยในการใช้งานเป็นอันดับหนึ่ง ประหยัดพื้นที่ในการขนส่ง มีน้ำหนักเบาในขนย้าย และมีบรรจุภัณฑ์เพื่อปกป้องสินค้าจากการแตกหักเป็นอันดับรองลงมา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างและผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาดเดียวกัน และจากการตรวจสอบเอกสารสิทธิบัตรจากฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ มีลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีอยู่จำหน่ายในตลาดปัจจุบัน เนื่องจากผลิตภัณฑ์หัตถกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้ขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย ดังนั้นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟจึงไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในเขตตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ จึงมีแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟ ของใช้และของตกแต่งบ้าน ได้ดังนี้ คือ

1. ผลงานการออกแบบจะต้องมีความใหม่ที่สามารถขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้เพื่อป้องกันการถูกลอกเลียนแบบ
2. ผลิตภัณฑ์จะต้องมีความปลอดภัยในการใช้งาน โดยเลือกใช้ชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.)
3. สามารถผลิตขึ้นรูปได้ง่าย ง่ายต่อการประกอบและบรรจุ
4. เลือกใช้วัสดุที่สามารถนำไปประเทศอื่น ๆ ได้
5. มีราคาต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดและสามารถสร้างกำไรให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้
6. มีขนาดและรูปทรงที่ประหยัดพื้นที่ในการขนส่งและมีน้ำหนักเบาในการขนย้าย
7. มีบรรจุภัณฑ์ที่สามารถคุ้มครองผลิตภัณฑ์ขณะขนย้ายได้

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตจังหวัดนนทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า สมาชิกของกลุ่มอาชีพคนพิการในกลุ่มนี้ไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม อย่างเช่นกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตตัวเมืองจึงมีปัญหาและอุปสรรคทางด้านการเดินทาง ดังนั้นสมาชิกจึงกระจายตัวกันผลิตสินค้าตามบ้านพักของตนเอง และผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เดินทางไปรวบรวมสินค้าตามบ้านของสมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปจัดจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ แทนสมาชิกของกลุ่ม หรือบางครั้งสมาชิกของกลุ่มก็เดินทางไปร่วม

จำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มมีลักษณะของความพิการทางร่างกายแตกต่างกันและมีทักษะความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีความหลากหลาย และยากที่จะควบคุมคุณภาพในการผลิต ดังนั้นสมาชิกของกลุ่มจึงไม่สามารถรับจ้างผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมตามคำสั่งซื้อหรือคำสั่งจ้างได้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังแสดงในตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีวิธีการดำเนินการผลิตภายในกลุ่มแบบกระจายไปตามบ้านซึ่งยากในการควบคุมการผลิตทั้งด้านคุณภาพและระยะเวลา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขีดความสามารถที่จำกัด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงไม่สามารถรับจ้างผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

จุดเด่น (Strength)	โอกาส (Opportunities)
<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้นำกลุ่มมีความรู้และความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ผู้นำกลุ่มสามารถเข้าถึงเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ 3) ผู้นำกลุ่มสามารถขับขียานพาหนะได้ด้วยตนเอง 4) มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และนนทบุรี 5) มีสมาชิกจำนวนมากที่มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง
จุดด้อย (Weakness)	คุกคาม (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1) สมาชิกกลุ่มมีทักษะและความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่จำกัด 2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากผู้อื่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มมีลักษณะคล้ายกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น จึงทำให้เกิดการแข่งขันโดยการตัดราคากันเอง

ผู้นำกลุ่มเป็นที่มือช่วยร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตจำนวนมากดังนั้นกลุ่มตัวอย่างนี้จึงมุ่งเน้นการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นผู้จัดให้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มมีโอกาสดูได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน

ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างนี้จึงมีช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลายแห่งในจังหวัดนนทบุรี และกรุงเทพฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการของผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการสัมภาษณ์และจากการสังเกตพฤติกรรมการเลือกซื้อของกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทแก้วเป่า และศิลปะประดิษฐ์ในงานจำหน่ายสินค้าตามห้างสรรพสินค้า ในเขตจังหวัดนนทบุรี และงานแสดงสินค้าของคนพิการซึ่งจัดโดยหน่วยงานรัฐบาล สรุปได้ว่า กลุ่มผู้ซื้อซึ่งเป็นคนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาของสินค้าเป็นสำคัญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ประเภทแก้วเป่าของกลุ่มตัวอย่างและผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาดเดียวกัน สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีอยู่จำหน่ายในตลาดปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมและเรียนรู้วิธีการผลิตจากแหล่งเดียวกัน และเนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตมีขีดความสามารถที่จำกัด ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในเขตปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จึงมีแนวทางในพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทแก้วเป่าให้แตกต่างผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น ได้ดังนี้ คือ

1. ออกแบบ โครงสร้างหรือสิ่งห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ประเภทแก้วเป่าให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้และสามารถคุ้มครองผลิตภัณฑ์ไม่ให้แตกหักเสียหายได้ระหว่างการจัดเก็บและการขนส่ง
2. ผลงานการออกแบบจะต้องมีความใหม่ที่สามารถขอรับการคุ้มครองทางทรัพย์สินทางปัญญาได้เพื่อป้องกันการถูกลอกเลียนแบบ
3. ง่ายต่อการผลิต จัดซื้อ และประกอบหรือบรรจุ
4. เลือกใช้วัสดุที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ประเภทแก้วเป่าได้
5. มีราคาต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดและสามารถสร้างกำไรให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้
6. มีขนาดและรูปทรงที่ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ และการขนย้าย

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าสมาชิกของสมาคมไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเป็นอาชีพหลักตลอดทั้งปี เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ โดยการจำหน่ายสลากกินแบ่งในชุมชน และรับจ้างผลิตดอกไม้โครงการของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการซึ่งรับมาจาก

หน่วยงานรัฐบาลปีละครั้ง ดังนั้นสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง จึงไม่มีความรู้และความเข้าใจในความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดปัจจุบัน เมื่อสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดงผลิตผลิตภัณฑ์เรซินหล่อเพื่อจำหน่ายในชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จ

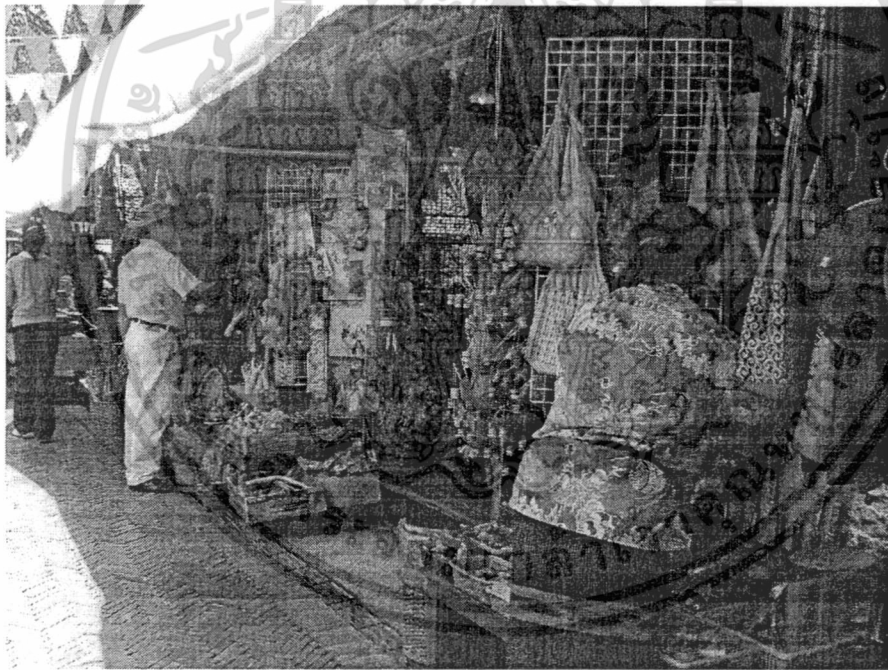
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังแสดงในตารางที่ 4.3 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนี้มีขีดความสามารถในการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ประเภทดอกมะลิสูง เนื่องจากสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับโครงการรับจ้างผลิตดอกมะลิจากหน่วยงานรัฐบาลเป็นประจำทุกปี แต่เนื่องจากโครงการรับจ้างผลิตดอกมะลิเป็นงานรับจ้างที่ได้มีการกำหนดความต้องการและจำนวนที่ชัดเจนตลอดจนให้ระยะเวลาในการดำเนินการผลิตนาน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถควบคุมการผลิตได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนี้มีลักษณะของการดำเนินงานรับจ้างผลิตในโครงการที่รับผิดชอบผ่านสมาคมคนพิการพระประแดง จึงทำให้กลุ่มคนพิการที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตในสมาคมคนพิการพระประแดงขาดความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดปัจจุบัน ถึงแม้ว่าผู้นำกลุ่มมีความรู้และความสามารถในการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยทั้งทางภาครัฐและเอกชน ได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างใน จังหวัดสมุทรปราการ

จุดเด่น (Strength)	โอกาส (Opportunities)
1) ผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นนายกสมาคมคนพิการพระประแดงเป็นผู้มีความรู้และความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ผู้นำกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ 3) มีสมาชิกจำนวนมาก 4) กลุ่มมีภาพลักษณ์องค์กรของกลุ่มที่ชัดเจน	1) ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง
จุดด้อย (Weakness)	คุกคาม (Threats)
1) สมาชิกกลุ่มมีทักษะและความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่จำกัด 2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากผู้อื่น	1) ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มมีลักษณะคล้ายกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น จึงทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านราคาสูง

จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมคนพิการพระประแดง พบว่า กลุ่มผู้ผลิตของสมาคมคนพิการส่วนใหญ่รับจ้างผลิตงานคอกมะติและผลิตภัณฑ์เรซิ่นภายใต้โครงการของหน่วยงานภาครัฐบาลเท่านั้น จึงทำให้กลุ่มผู้ผลิตไม่มีตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อและผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่จำหน่ายอยู่ตามสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดสมุทรปราการซึ่งประกอบไปด้วย เมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์ช้างสามเศียร และตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นหลัก

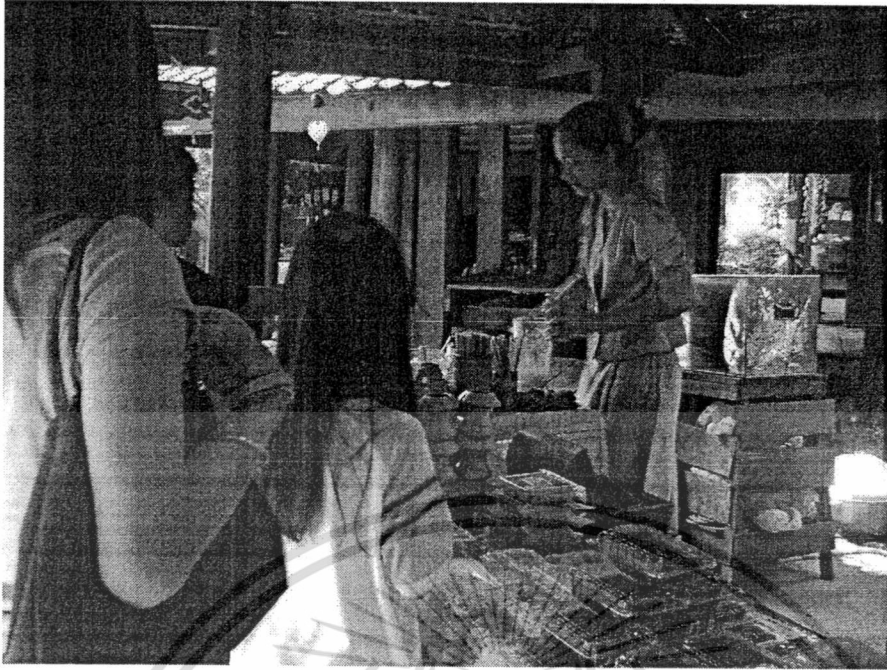
จากการสังเกตผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านจากทั้งสี่ภาคของประเทศไทย ดังรูปที่ 4.21 เนื่องจากกลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังรูปที่ 4.22 ดังนั้นผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นอาหารและเครื่องดืม ส่วนผลิตภัณฑ์เรซิ่นที่มีจำหน่ายอยู่ที่ร้านค้าในเมืองโบราณมีลักษณะเหมือนกับผลิตภัณฑ์เรซิ่นรูปช้างและมีสีน้ำตาลเข้มเหมือนกับผลิตภัณฑ์ของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังรูปที่ 4.23

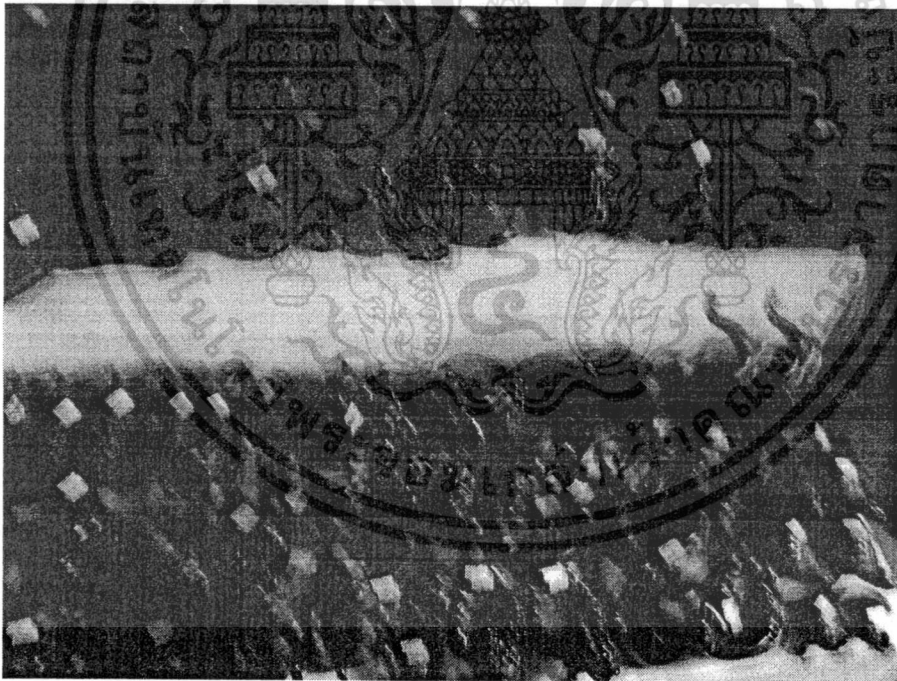
รูปที่ 4.21 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.22 กลุ่มนักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550

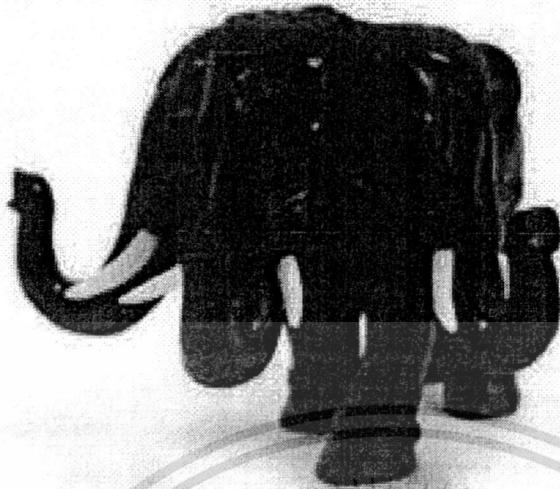

รูปที่ 4.23 ผลิตภัณ์เรซินที่จำหน่ายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550

จากการสังเกตผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติช้างสามเศียร จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอุตสาหกรรมซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายตามสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่เดินทางมาเป็นครอบครัวหรือหมู่คณะเพื่อมาสักการะบูชาช้างสามเศียรตามความศรัทธาและความเชื่อ ดังรูปที่ 4.24 ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายส่วนใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องกับช้างสามเศียรเป็นหลัก ซึ่งผลิตภัณฑ์เรซินรูปช้างสามเศียรสีน้ำตาลเข้ม ดังรูปที่ 4.25 มีลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์เรซินของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการทุกประการ

รูปที่ 4.24 นักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติช้างสามเศียร
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.25 ผลิตภัณฑ์เรซินช้างสามเศียร

ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เจริญรัตน์, 2550.

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ และจากการสังเกต พบว่า ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มนี่มีชื่อเสียงของท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นหลัก ดังป้ายร้านค้าที่แสดงในรูปที่ 4.26 ส่วนผลิตภัณฑ์หัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในตลาดนัดจตุจักร ในจังหวัดกรุงเทพฯ ยกตัวอย่างเช่นดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยาง ดังรูปที่ 4.27 เครื่องปั้นดินเผาและหินแกะสลักเพื่อประดับตกแต่ง ดังรูปที่ 4.28 และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทศิลปประดิษฐ์จากวัสดุจากธรรมชาติต่าง ๆ ดังรูปที่ 4.29 แต่คณะผู้วิจัยไม่พบ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในลักษณะเดียวกันกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการจำหน่ายอยู่ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

รูปที่ 4.26 นักท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

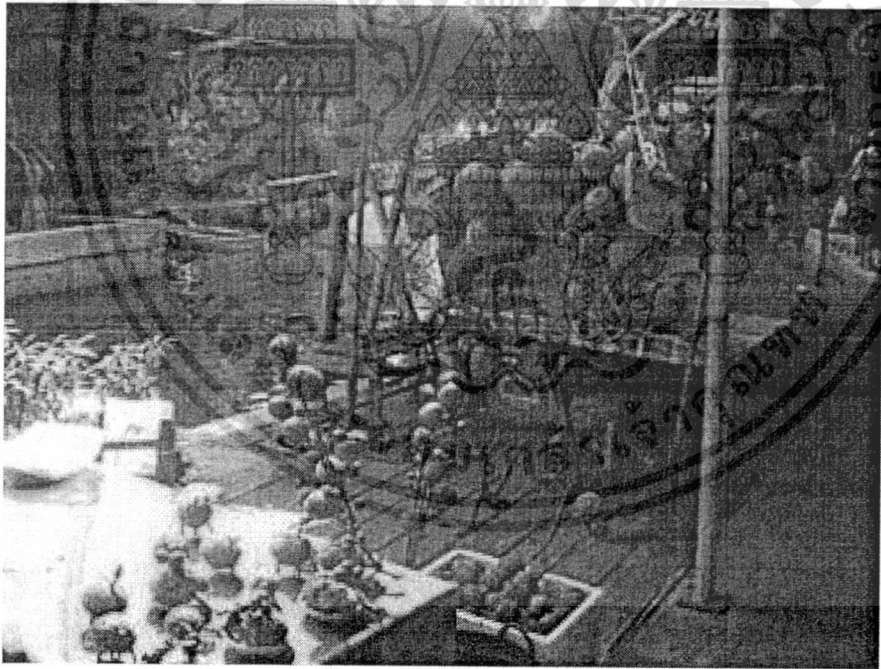

รูปที่ 4.27 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.28 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.29 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

จากการสัมภาษณ์และจากการสังเกตพฤติกรรมการเลือกซื้อของกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มผู้ซื้อซึ่งเป็นคนไทยส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับราคาของสินค้าเป็นอันดับหนึ่ง และสนใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์บ่งบอกสัญลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ ดังนั้นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดงจึงควรมุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของผู้อื่นที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน

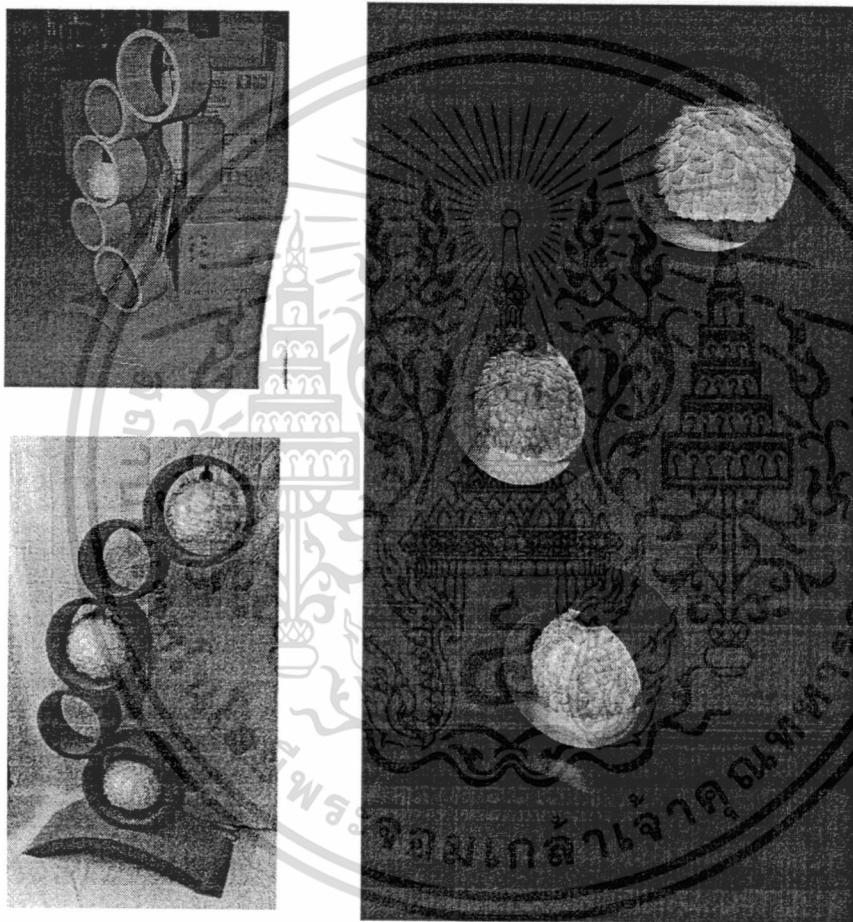
4.3 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ

การวิเคราะห์ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีทักษะและความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม โดยมีขั้นตอนในวิเคราะห์ผลงานการออกแบบหลัก ๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนแรกเป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปในการผลิตผลงานการออกแบบใหม่โดยการปรึกษาหารือร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ผลิต ขั้นตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบโดยการตรวจสอบความซ้ำซ้อนจากฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญาและเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดปัจจุบันก่อนนำไปทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดเป้าหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกแข่งขันทางด้านราคา และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการทดสอบศักยภาพทางการตลาดของผลงานการออกแบบใหม่โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบในสถานที่จำหน่ายจริง ซึ่งการรายงานผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่สามารถสรุปได้ดังนี้

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตตลาดกระบี่ จังหวัดกรุงเทพฯ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในเขตตลาดกระบี่ จังหวัดกรุงเทพฯ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานตั้งแต่การกำหนดแนวความคิดในการออกแบบจนถึงขั้นตอนผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย เนื่องจากผู้นำกลุ่มผู้ผลิตในเขตตลาดกระบี่มีความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเองและสามารถขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบได้ด้วยศักยภาพที่มีอยู่ ดังรูปที่ 4.30 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการผลิตได้ด้วยตนเอง ขณะที่คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบ โดยการ

ตรวจสอบความซ้ำซ้อนจากฐานข้อมูลเอกสารสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญาและเตรียมภาพและเอกสารคำขอเพื่อขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาก่อนที่ผู้นำกลุ่มจะนำเอาผลงานการออกแบบไปทดลองจำหน่ายในตลาด ดังแสดงรูปที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบ พบว่า ผลการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างมีความใหม่และสามารถขอรับการคุ้มครองได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยและผู้นำกลุ่มจึงได้ดำเนินการขอรับการคุ้มครองเอกสารสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากนั้นผู้นำกลุ่มได้นำเอาผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังรูปที่ 4.32 และ 4.33 ไปนำเสนอกับตัวแทนจัดจำหน่ายและผู้จัดจำหน่าย เพื่อหาโอกาสทางการตลาด

รูปที่ 4.30 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบซึ่งผลิตโดยของกลุ่มตัวอย่างในเขตตลาดกระบี่ จังหวัดกรุงเทพฯ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

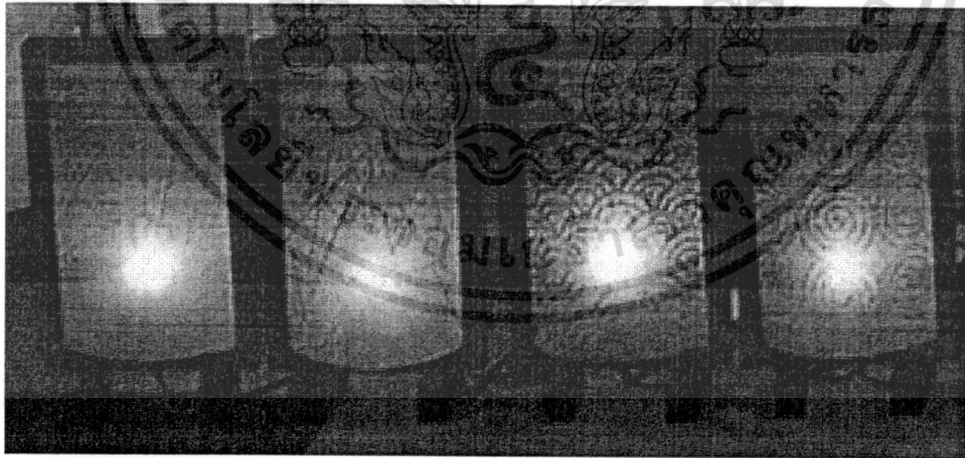
ด้านหน้า

ภาพทัศนียภาพ 3 มิติ

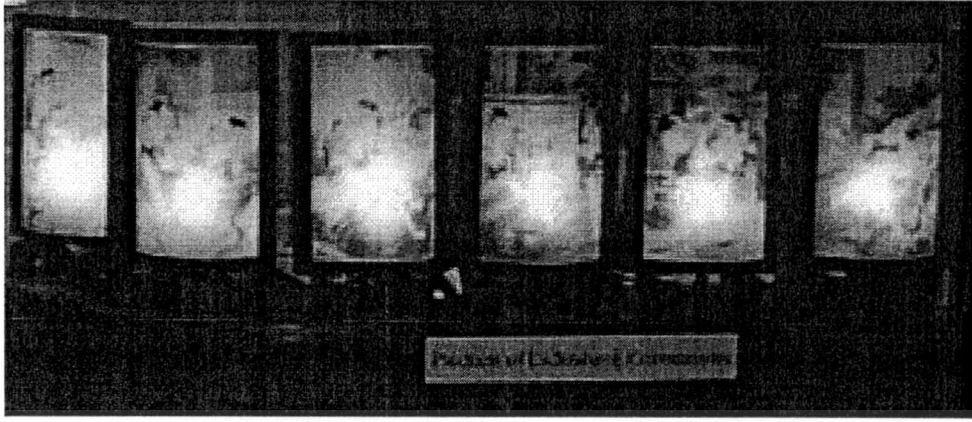

ด้านล่าง

รูปที่ 4.31 ภาพโครงสร้างต้นแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.32 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำเร็จของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.33 ภาพลายไทยประกอบบนผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด
กรุงเทพฯ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

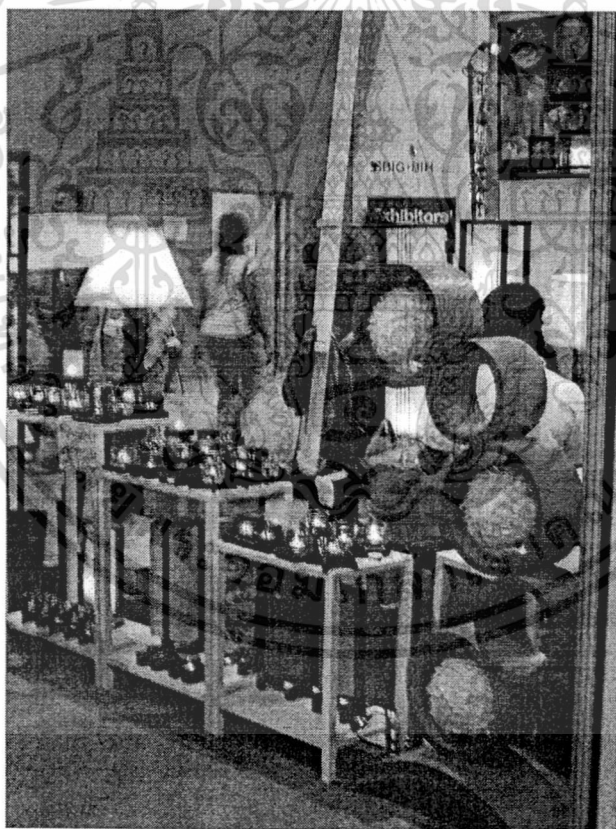
นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มได้นำเอาผลงานการออกแบบใหม่ไปทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในงานแสดง
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งจัด โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2550 ดังรูปที่ 4.34
ผลจากการทดลองจำหน่าย พบว่า ผลงานการออกแบบใหม่สามารถเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มมากขึ้นและมีคำสั่งซื้อจากตัวแทนจำหน่ายที่ไปเยี่ยมชมงานแสดงสินค้าโดยมีการ
ปรับเปลี่ยนกราฟิก และขนาดของผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานที่จำหน่ายเป็นหลัก

รูปที่ 4.34 การทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

นอกจากนั้นผู้นำกลุ่มได้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟด้วยวัสดุเคลือบปลาโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตในเขตมินบุรีที่เป็นกลุ่มจัดเตรียมวัสดุเคลือบปลาให้และกลุ่มคนพิการในเขตอำเภอประแดง จังหวัดสมุทรปราการที่เป็นกลุ่มในการผลิตส่วนโปิะไฟด้วยการติดปะกระดาษและเคลือบปลา หลังจากนั้นผู้นำกลุ่มได้นำเอาผลงานการออกแบบใหม่ไปทดลองจำหน่ายในงานแสดงสินค้าของขวัญของชำร่วย หรือ งาน BIG ซึ่งจัดโดยกรมส่งเสริมการส่งออกในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550 ดังรูปที่ 4.35 และ 4.36 ผลจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ พบว่า ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ถูกซื้อไปหมดทุกขนาดและทุกรูปแบบโดยกลุ่มผู้ซื้อที่มาเดินชมงาน และได้รับความสนใจอย่างยิ่งจากตัวแทนจัดจำหน่ายจากต่างประเทศ แต่ไม่มีคำสั่งซื้อภายหลังจากงานแสดงสินค้า และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่สนใจ พบว่า วัสดุเคลือบปลาเป็นวัสดุที่น่าสนใจอย่างยิ่งแต่มีการสะสมฝุ่นละอองได้ง่ายและยากต่อการทำความสะอาด และเป็นวัสดุที่ไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าในบางประเทศได้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างและคณะผู้วิจัยจึง ได้เรียนรู้หลักการเลือกใช้วัสดุสำหรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟเพื่อการส่งออกจากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

รูปที่ 4.35 การแสดงผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทโคมไฟไม้และเคลือบปลา
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เจริญรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.36 การแสดงผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภท โคมไฟไม้และเก็ล็ดปลา
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีรูปลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น และมีหลากหลายขนาดและรูปแบบซึ่งยากต่อการควบคุมการผลิตและการจัดเก็บ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างและคณะผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีขนาดภายนอกเท่ากันจำนวน 3-4 ขนาด และออกแบบให้แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นเพื่อเพิ่มมูลค่าและราคาให้กับผลิตภัณฑ์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีกระจายตัวกันผลิตผลิตภัณฑ์ตามบ้านและผู้นำกลุ่มทำหน้าที่รวบรวมผลิตภัณฑ์จากสมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปจัดจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ดังนั้นแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จะต้องง่ายต่อการบรรจุและประกอบ

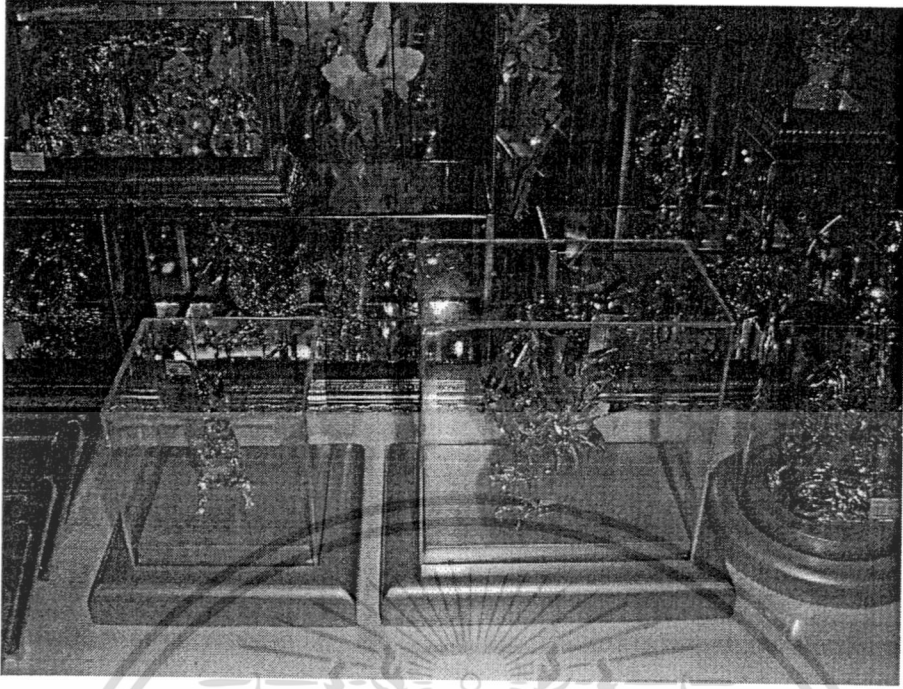
จากการประชุมร่วมกับผู้นำกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ผลงานการออกแบบต้นแบบเบื้องต้น ดังรูปที่ 4.37 พบว่า ผลงานการออกแบบต้นแบบจำเป็นต้องมีการปรับขนาดเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและการขนส่ง เนื่องจากภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อใน

เรื่องของโซกลาง ความมั่งคั่งและความเป็นสิริมงคล ดังนั้นสีของผลิตภัณฑ์จึงควรเปลี่ยนจากสีดำให้เป็นสีทอง หลังจากการประชุมคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้มีขนาดและสีที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบโดยการเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาด ปัจจุบัน พบว่า ผลงานการออกแบบใหม่มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ แต่ไม่สามารถขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้ เนื่องจากไม่มีความใหม่ทางด้านรูปร่างและรูปทรงของผลิตภัณฑ์ ดังแสดงในรูปที่ 4.38 และ 4.39

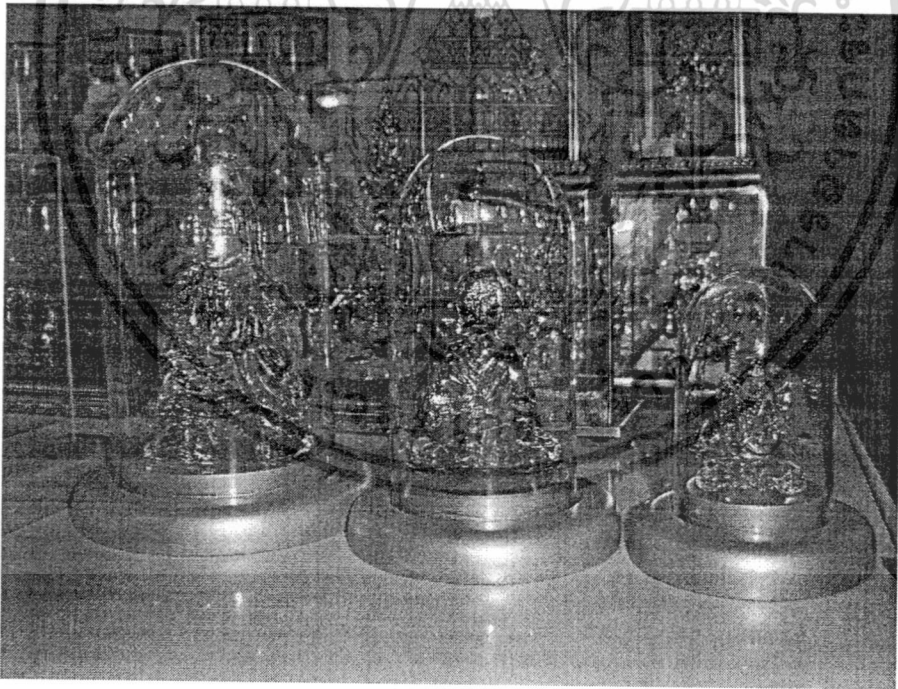

รูปที่ 4.37 การประชุมร่วมกับผู้นำกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

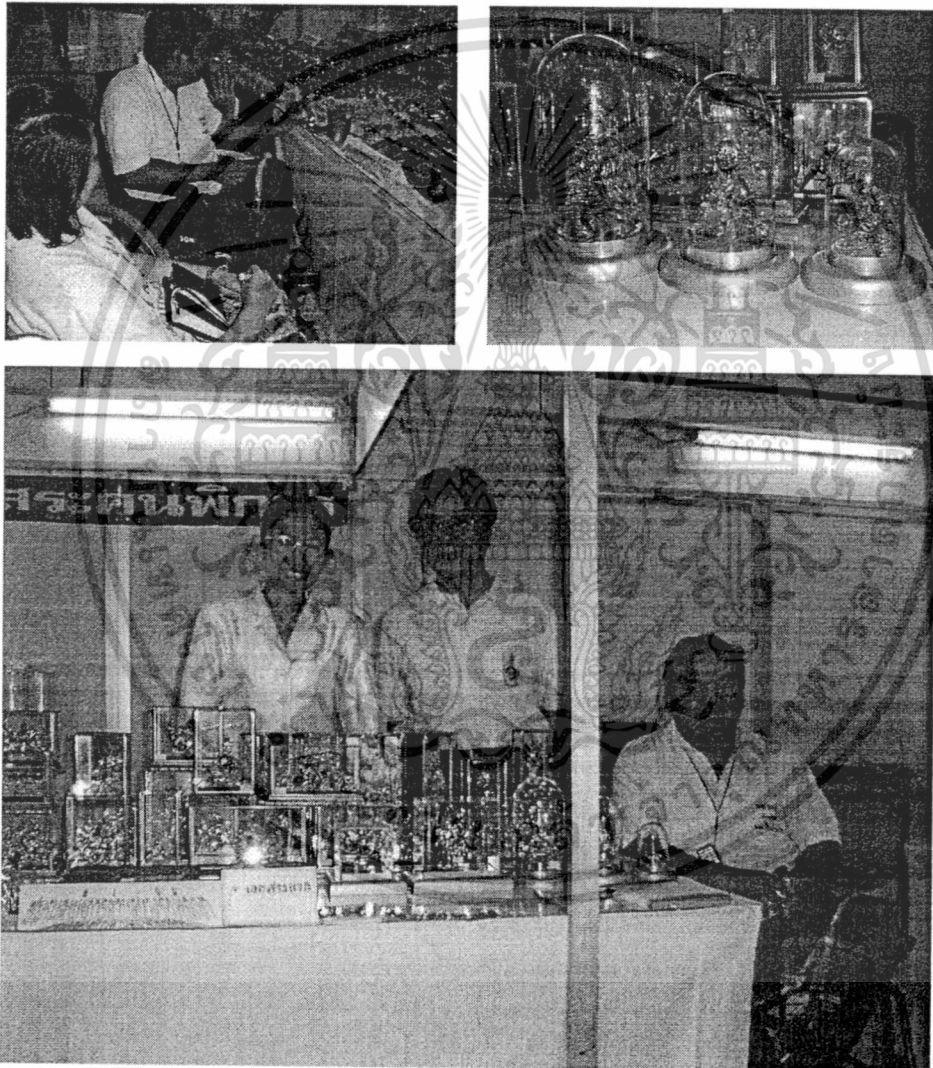

รูปที่ 4.38 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบรูปทรงสี่เหลี่ยมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.39 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบรูปทรงกลมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

ผลการทดลองจำหน่ายในงานแสดงสินค้าของคนพิการในห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ งามวงศ์วาน ดังรูปที่ 4.40 พบว่า สามารถเพิ่มมูลค่าและราคาให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม มูลค่ามากขึ้นถึง 40% และกลุ่มตัวอย่างสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่หมดได้ใน ระยะเวลาอันสั้นหลังจากที่ได้มีการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อจากสถานที่ จริง พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่มีภาพลักษณ์ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายอยู่ใน ปัจจุบันและมีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างและคณะผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบในครั้งนี้ สามารถเพิ่มมูลค่าและราคาให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 4.40 ผู้นำกลุ่มตัวอย่างจังหวัดนนทบุรี ผศ.ศิริพรณ์ ปิเตอร์และผู้เชี่ยวชาญจาก JICA ที่มา: ถ่ายภาพจากสถานที่ทดลองจำหน่ายโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

4.3.3 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการไม่ได้มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบอาชีพอิสระด้วยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาดเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น ๆ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาด จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีข้อมูลของกลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ซื้อในตามสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดสมุทรปราการ โดยคณะผู้วิจัย พบว่า กลุ่มผู้ซื้อเป็นคนไทยที่ให้ความสนใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทของฝากและของที่ระลึก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทของฝากและของที่ระลึกซึ่งสามารถผลิตได้ตามศักยภาพของกลุ่มตัวอย่าง

จากการประชุมหารือร่วมกับนายกสมาคมฯ กรรมการของสมาคมฯ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้ผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะและความสามารถที่แตกต่างกัน แต่สมาชิกของสมาคมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นหลัก ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทของขวัญของชำร่วยในวาระโอกาสต่าง ๆ แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขีดความสามารถในการผลิตจำกัด และมีทักษะในการผลิตที่ไม่แตกต่างจากกลุ่มผู้ผลิตรายอื่นในพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาศักยภาพในการผลิตควบคู่ไปกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งผลจากการประชุมหารือแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ผลิตในเขตจังหวัดสมุทรปราการมีความสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ผ้า และกลุ่มผลิตภัณฑ์หล่อเรซินหรือเทียน

จากการปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะในการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 10 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะเพิ่มศักยภาพในการผลิตดอกไม้สดอบแห้งเพื่อสร้างความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้จัดการฝึกอบรมร่วมกับผู้เชี่ยวชาญของคณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดังรูปที่ 4.41 ซึ่งผลจากการพัฒนาศักยภาพในการผลิตดอกไม้สดอบแห้งของกลุ่มตัวอย่างนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะและความสามารถในการผลิตดอกไม้อบแห้งและสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบพร้อมที่จะนำไปทดลองจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย และสร้างโอกาสทางการตลาดได้อย่างหลากหลาย เนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิตดอกไม้สดอบแห้งเป็นของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ตลาดกระบ้ง คัดค้านกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถขอรับการคุ้มครองในวิธีการอบดอกไม้ได้ แต่กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จากดอกไม้อบแห้งให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดปัจจุบันได้ โดยเลือกใช้ดอกไม้ที่มีมากอยู่พื้นที่ เพื่อสร้างความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 4.41 การฝึกอบรมการทำดอกไม้อบแห้ง ณ ห้องปฏิบัติการของคณะเทคโนโลยีการเกษตร
 ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบรร เตวีรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสังเกตขั้นตอนการผลิตดอกไม้อบแห้ง พบว่า มีขั้นตอนการผลิตที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของดอกไม้ ถ้าดอกไม้มีลักษณะเป็นกลีบซ้อนก็ต้องใช้เตาไมโครเวฟในการช่วยเร่งปฏิกิริยา และถ้าเป็นดอกไม้ลักษณะกลีบเดี่ยวก็สามารถฝังไว้ในภาชนะและกลบด้วยสารเคมีเพื่อลดความชื้นออกจากดอกไม้ตามอุณหภูมิห้อง ดังแสดงรูปที่ 4.42

รูปที่ 4.42 ขั้นตอนการทำดอกไม้อบแห้ง ณ ห้องปฏิบัติการของคณะเทคโนโลยีการเกษตร
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยนายบรร เกรือรัตน์, 2550.

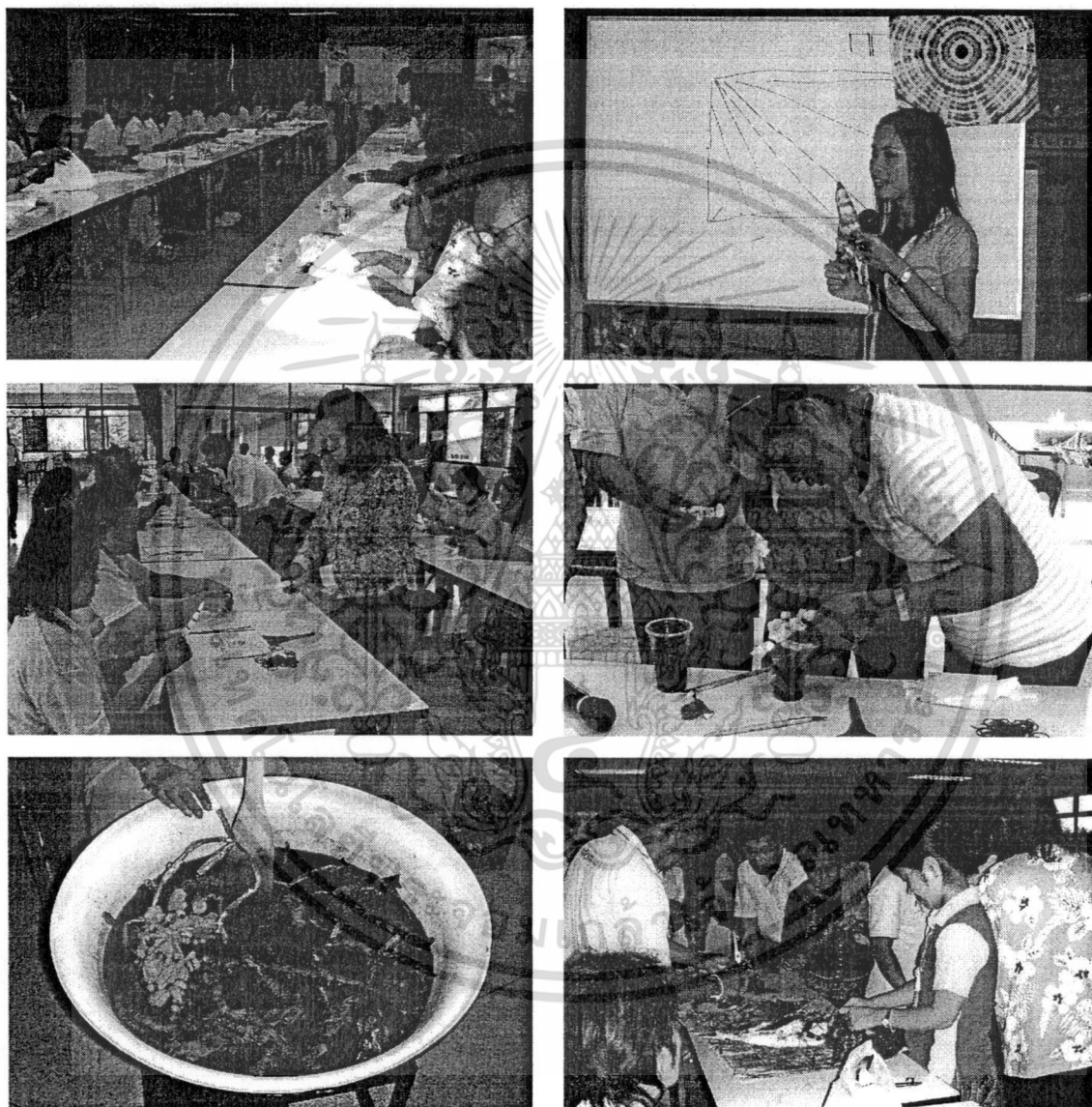
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบใหม่โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบในตลาดน้ำ
บางน้ำผึ้ง และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสถานที่ราชการในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลงาน
การออกแบบใหม่ ดังรูปที่ 4.43 ได้รับความสนใจเลือกซื้อเป็นจำนวนมากในช่วงเทศกาล เนื่องจาก
เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในพื้นที่

ดังรูปที่ 4.43 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากดอกไม้สดอบแห้ง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

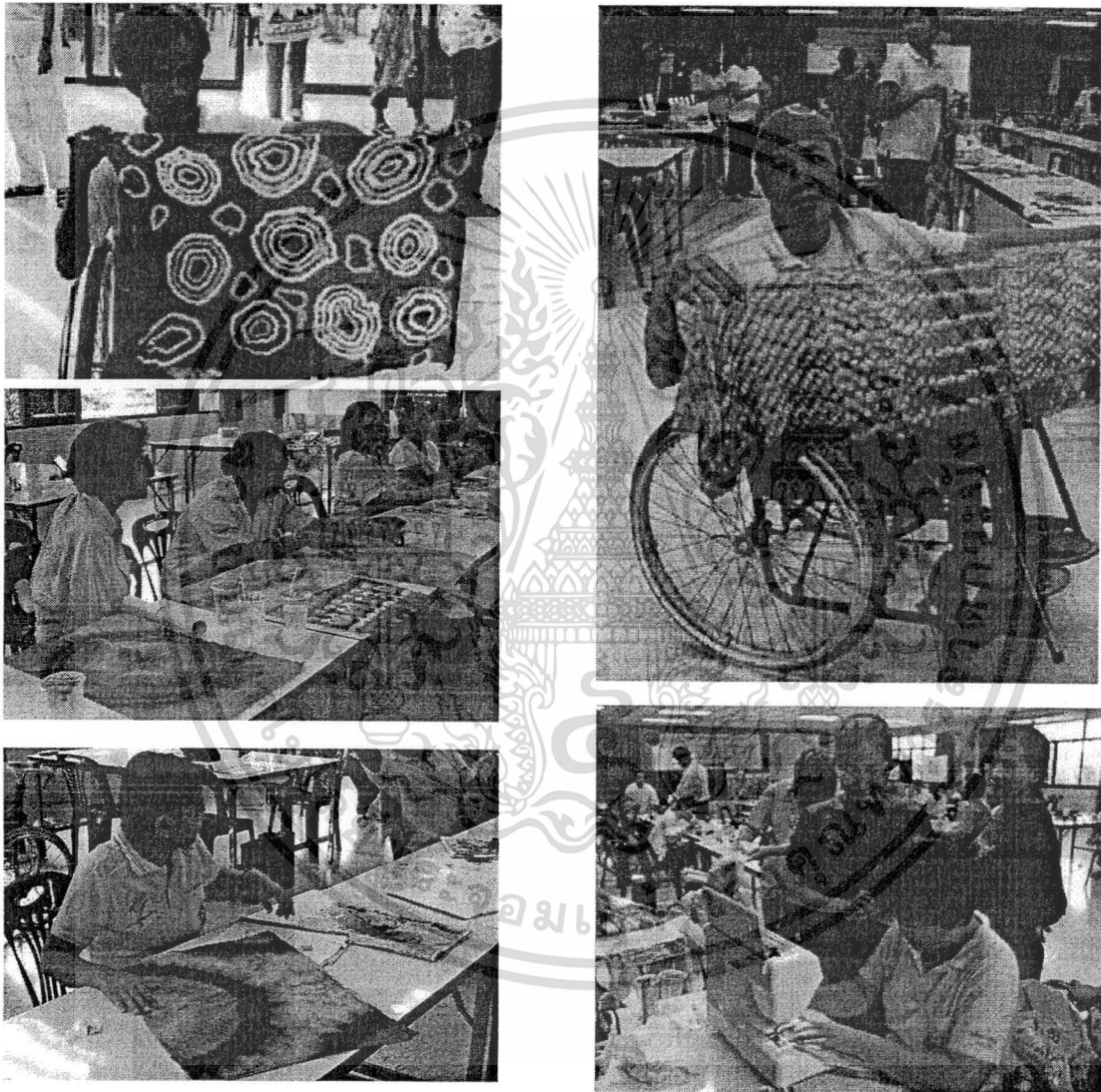
ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าจำนวน 45 คนที่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะในการออกแบบลวดลายมัดย้อมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมร่วมกันกับคณะผู้วิจัย ดังนั้นคณะผู้วิจัยซึ่งเป็นคณาจารย์ที่สอนทางด้านออกแบบผลิตภัณฑ์และออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอจึงได้ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบลวดลาย และออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้ามัดย้อม ณ อาคารมณีจันทร์สุข สมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 วัน ดังรูปที่ 4.44

รูปที่ 4.44 ขั้นตอนของการพัฒนาทักษะศักยภาพในการมัดย้อม
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

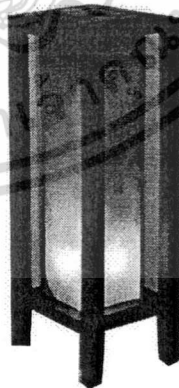
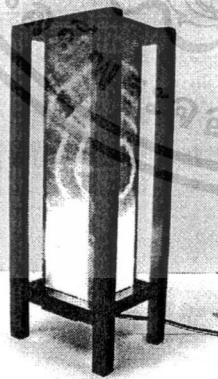
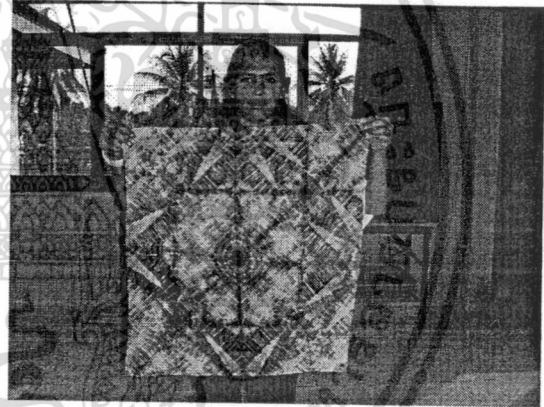
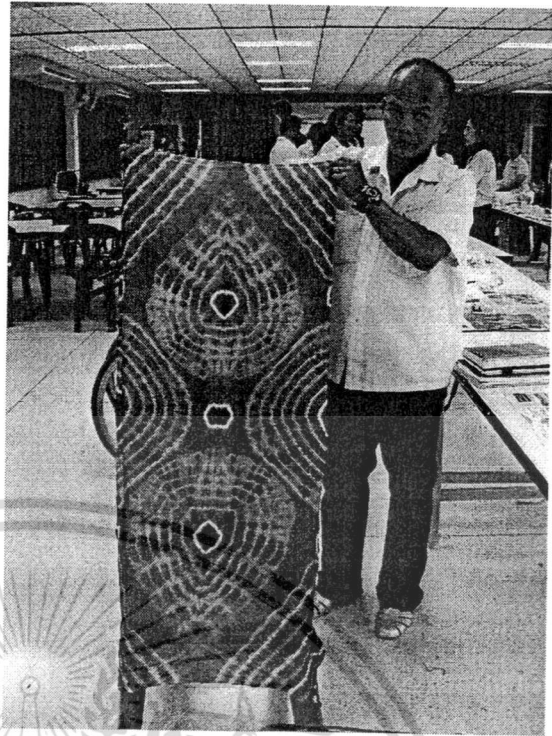
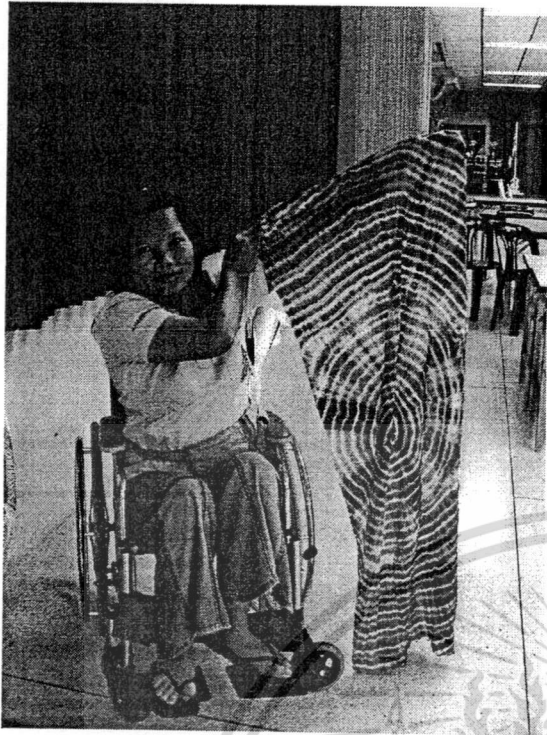
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากการฝึกอบรมทำผ้ามัดย้อม กลุ่มตัวอย่างได้นำเอาผ้ามัดย้อมมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังรูปที่ 4.45 เพื่อนำไปทดลองจำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ผลงานการ ออกแบบ พบว่า ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมมีความใหม่ตามธรรมชาติในการผลิต จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ จากผ้ามัดย้อมมีเอกลักษณ์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาด และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีเพียงชิ้นเดียวและยากที่จะทำเลียนแบบ ดังแสดงรูปที่ 4.46

รูปที่ 4.45 ภาพขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผ้ามัดย้อม
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เกรือรัตน์, 2550.

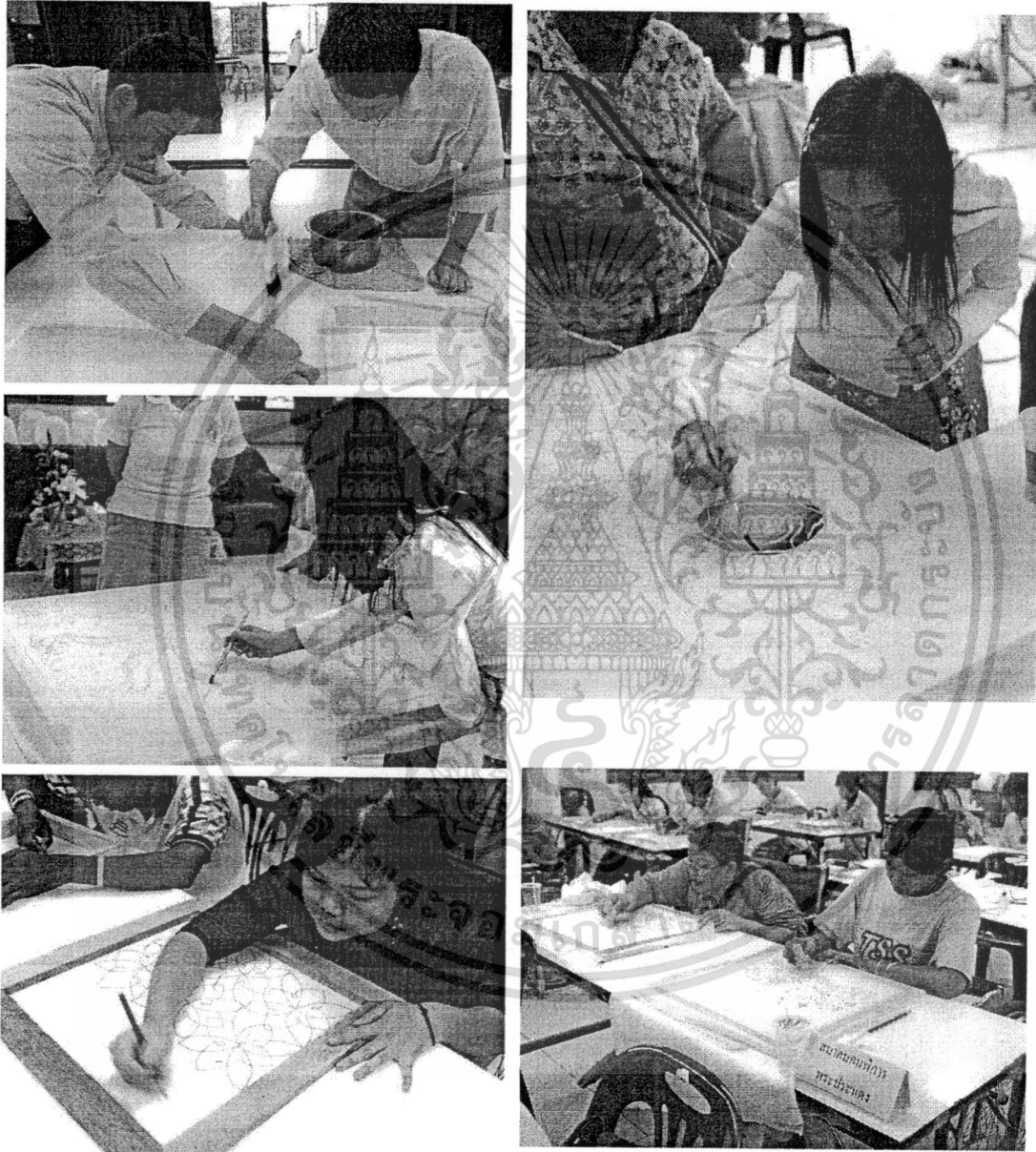
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.46 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผ้ามัดย้อม
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

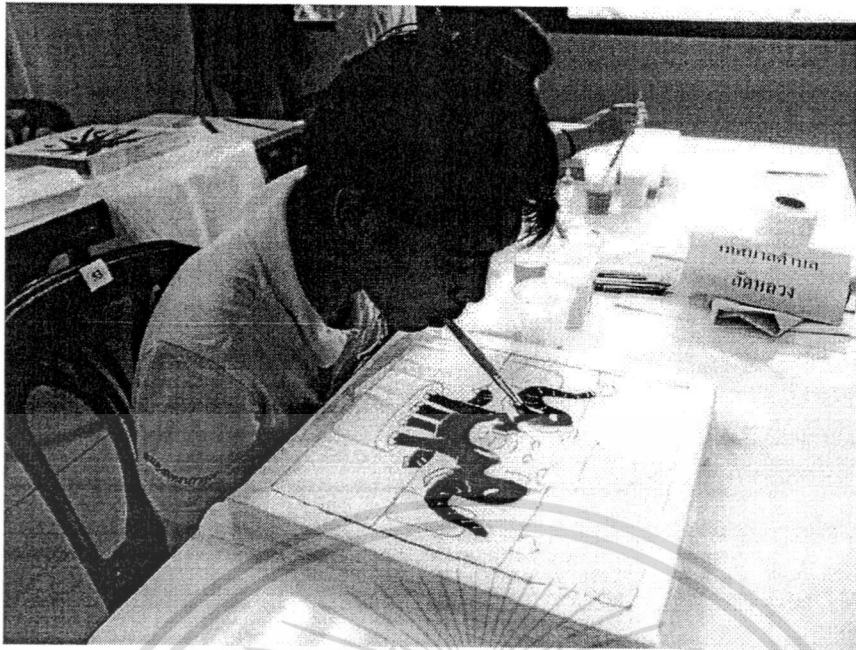
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติกจำนวน 45 คน มีความประสงค์ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติกร่วมกับคณะผู้วิจัย โดยมีคณะผู้วิจัยเป็นผู้บริหารจัดการทำงานและเตรียมอุปกรณ์การทำงานให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงรูปที่ 4.47 ซึ่งผลจากวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ พบว่า ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติกมีความใหม่ และมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ออกแบบลวดลายด้วยตนเองได้ ดังแสดงในรูปที่ 4.48 และ 4.49

รูปที่ 4.47 แสดงการสาธิตของคณะผู้วิจัยในการเตรียมอุปกรณ์และเขียนผ้าบาติก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.48 ภาพการเพ้นท์บาติกของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

รูปที่ 4.49 ภาพผลงานของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายบวร เครือรัตน์, 2550.

หลังจากการสร้างผ้าบาติก คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้เลือกผลงานการออกแบบลวดลายผ้าบาติกเพื่อนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบในรูปแบบต่าง ๆ ดังแสดงในรูปที่ 4.50 เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลงานของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง ได้รับการคัดเลือก และคณะผู้วิจัยได้นำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังแสดงในรูปที่ 4.50

รูปที่ 4.50 ผลงานการออกแบบของนายบุญรัตน์ ก้อนทอง
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ โดยการทดลองจำหน่ายตามสถานที่ทำการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ได้รับความสนใจสั่งซื้อเพื่อนำไปเป็นของกำนัลในช่วงเทศกาล เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยฝีมือของคนพิการและมีลวดลายที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อ พบว่าผลิตภัณฑ์ใหม่มีความสอดคล้องกับความต้องการเลือกซื้อเพราะมีประโยชน์ใช้สอยที่สามารถใช้งานได้ และการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ของคนพิการเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนอาชีพของคนพิการที่มีความสามารถได้อีกทางหนึ่ง และแนวทางการออกแบบในลักษณะนี้ช่วยให้คนพิการและกลุ่มผู้ซื้อได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผลงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากผลงานลิขสิทธิ์ของคนพิการ และสามารถป้องกันการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการออกแบบลวดลายบาติกได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ทันทีโดยไม่ต้องทำการจดแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาแต่อย่างใด

กลุ่มตัวอย่างสุดท้ายในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 10 คน มีความประสงค์ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์หล่อเทียนแทนการหล่อเรซินเพื่อจำหน่ายเป็นของขวัญและของชำร่วย จากการประชุมร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหารือแนวทางการออกแบบ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะผลิตผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียนเพื่อจำหน่ายในเทศกาลต่าง ๆ เพราะใช้ต้นทุนในการผลิตไม่สูงและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของกลุ่มผู้ผลิตอีกด้วย

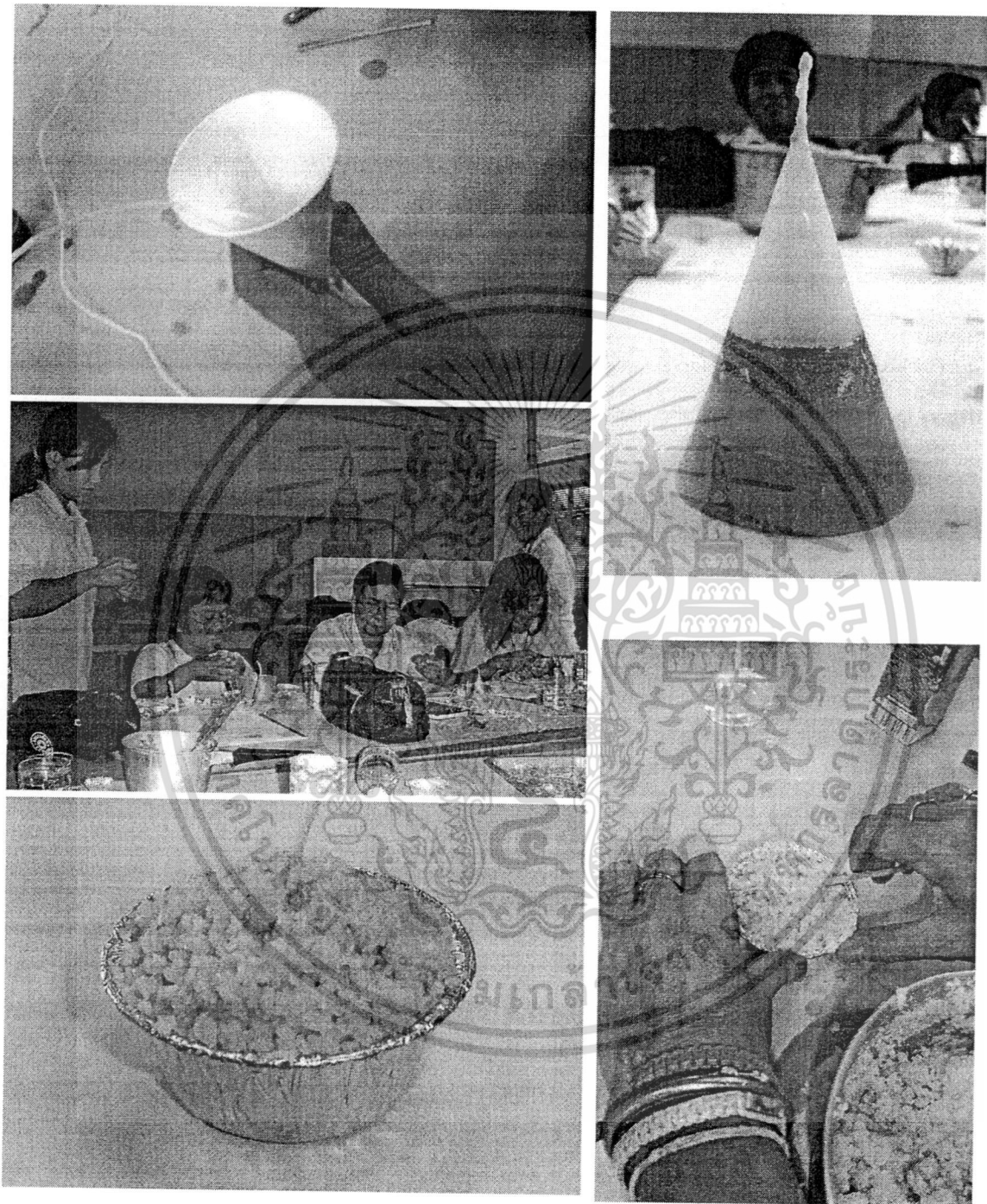
แต่เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตมีศักยภาพในการผลิตเทียนที่จำกัด ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในการผลิตผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียนในชุมชนเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ มาเป็นผู้ถ่ายทอดเทคนิคการหล่อและขึ้นรูปผลิตภัณฑ์จากเทียน ดังรูป 4.51 เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการผลิตเทียนและทำการผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อนำไปทดลองจำหน่ายในตลาดเป้าหมายต่อไป

รูปที่ 4.51 ภาพการปฏิบัติการผลิตผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียน
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนาย บวร เจริญรัตน์, 2550.

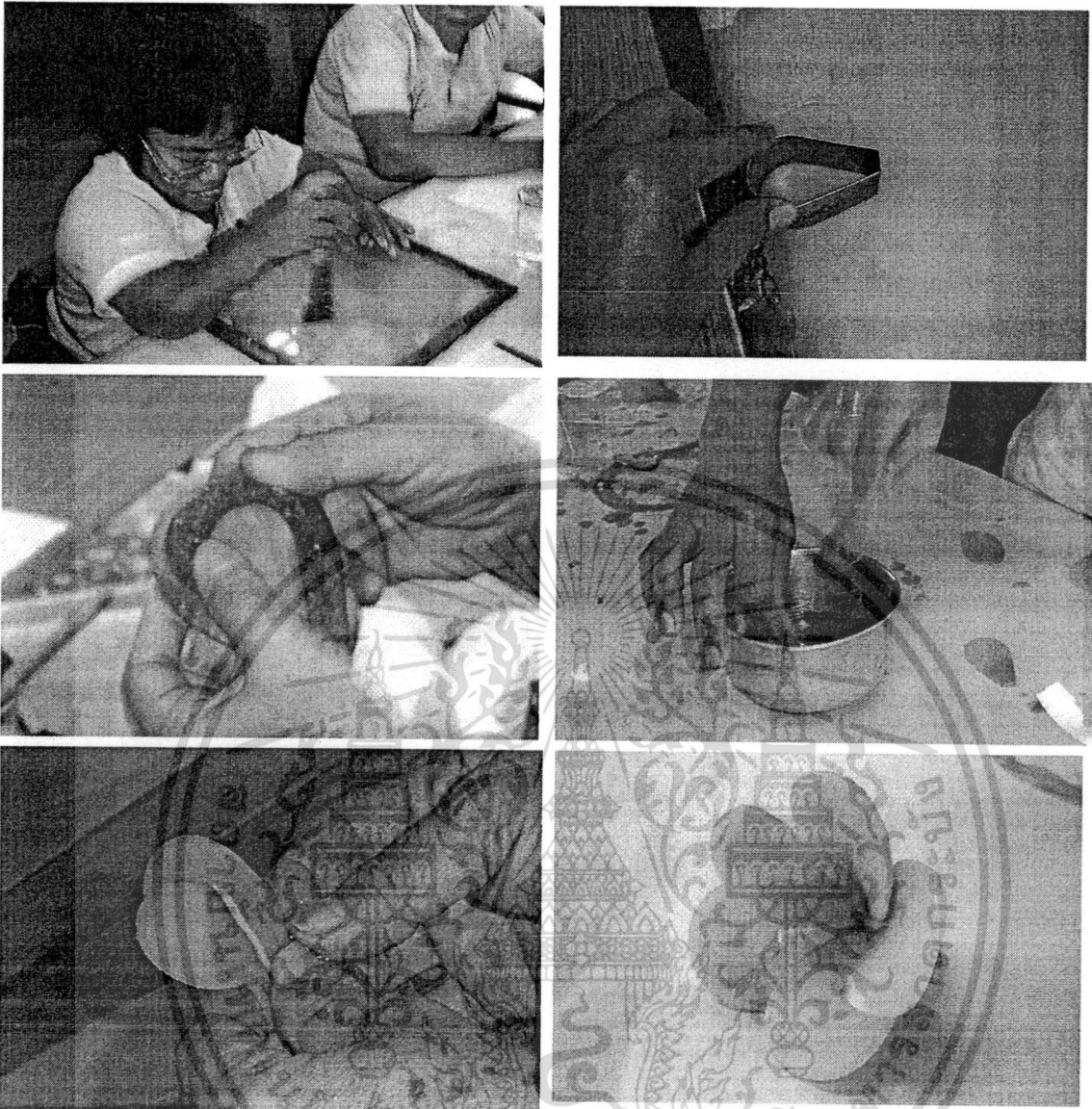
ผลการวิเคราะห์ความใหม่ของผลงานการออกแบบร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียนถูกจำกัดด้วยรูปทรงของแม่พิมพ์ที่ใช้ในการหล่อเทียน ดังแสดงในรูปที่ 4.52 และแม่พิมพ์กวดสำหรับตัดแผ่นเทียนและแม่พิมพ์กวดสำหรับขึ้นรูป ดังแสดงในรูปที่ 4.53 ดังนั้นจึงขาดความใหม่ทางด้านรูปร่างและรูปทรงของเทียน แต่กลุ่มผู้ผลิตสามารถสร้างความใหม่ให้กับ

ผลิตภัณฑ์นี้ได้ โดยการสั่งทำแม่พิมพ์รูปทรงใหม่ให้แตกต่างจากแม่พิมพ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด หรือการประดับตกแต่งเทียนขณะทำการหล่อ และหลังจากการหล่อได้

รูปที่ 4.52 แสดงการหล่อเทียนในแม่พิมพ์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนาย บวร เกรือรัตน์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.53 แม่พิมพ์กดสำหรับตัดแผ่นเทียนและแม่พิมพ์กดสำหรับขึ้นรูป
 ที่มา: ถ่ายภาพโดยนาย บวร เกรือรัตน์, 2550.

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบโดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์เทียนหล่อต้นแบบในตลาดน้ำ
 บางน้ำผึ้ง พบว่า ผลงานการออกแบบสามารถจำหน่ายได้ดี แต่เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากการหล่อเทียน
 ของกลุ่มมีลักษณะคล้ายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่จำหน่ายในตลาดปัจจุบัน ดังนั้นการสาธิต
 การผลิต ณ จุดขายสามารถแสดงถึงศักยภาพในการผลิตของกลุ่มตัวอย่างและสามารถดึงดูดความ
 สนใจของกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการนอกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่ประกอบอาชีพอิสระ โดยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตภาคกลาง เป็นการวิธีดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการนอกแบบ ไม่มีแพร่หลายมากนัก ทั้งภายในและต่างประเทศ ส่วนใหญ่งานวิจัยด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีนักวิจัยเป็นนักออกแบบร่วมอยู่ในโครงการจะเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ผลิต แต่การแก้ปัญหาในลักษณะนี้เป็นการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน เมื่องานวิจัยสิ้นสุด กลุ่มตัวอย่างก็จะไม่สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง และถ่ายทอดให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเรียนรู้วิธีออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง

5.1 สรุปผลการวิจัย

เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนในเขตภาคกลางจำนวน 3 จังหวัด ดังนี้ คือ จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นการสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงแบ่งออกไปตามพื้นที่ดังนี้ คือ

5.1.1 ผลการวิจัยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ

ผู้นำกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ ได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลงานวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัยได้กล่าวแสดงความคิดเห็นถึงวิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ว่า เป็นการดำเนินงานวิจัยเพื่อช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน และกระบวนการดำเนินงานวิจัยและการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในครั้งนี้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวิธีการดำเนินงานของชุมชน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานต่อไปได้ จากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้กลุ่มผู้นำได้เกิดการเรียนรู้ว่า ขั้นตอนของการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของผลงานการออกแบบใหม่ และขั้นตอนการขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรก่อนที่นำผลิตภัณฑ์ไปผลิตและจำหน่ายในตลาดจะสามารถช่วยหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีจากการละเมิดสิทธิ์

ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่นโดยไม่ได้เจตนาได้ และสามารถป้องกันการลอกเลียนผลงานการออกแบบได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเอกสารสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะให้การคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่ได้ยื่นขอรับการคุ้มครองเท่านั้น ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่คัดสรรมาในงานวิจัยในครั้งนี้จึงไม่ได้รับการคุ้มครองในประเทศต่าง ๆ แต่คณะผู้วิจัยได้เสนอให้กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้วัตถุดิบที่มีมากในพื้นที่ซึ่งเปรียบเสมือนกับเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ควบคู่กับความลับทางการค้าในการผลิตงานฝีมือหัตถกรรมชั้นสูง จะสามารถป้องกันการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมโดยผู้ผลิตรายอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาข้อมูล พบว่า วัตถุดิบที่มีมากในพื้นที่ในเขตกรุงเทพฯ คือ เกล็ดปลา และเกล็ดปลาเป็นวัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หลังจากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ร่วมกันว่า กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมด้วยเกล็ดปลาใช้ระยะเวลาในการผลิตต่อชิ้นนานกว่าวัสดุอื่น และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภท โคมไฟจากเกล็ดเป็นวัตถุดิบที่เก็บฝุ่นได้และยากต่อการทำ นอกจากนี้เกล็ดปลาไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าไปในบางประเทศได้จึงส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเกล็ดปลาไม่สามารถขยายตลาดไปในต่างประเทศได้ในอนาคต

5.1.2 ผลการวิจัยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผู้นำกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลงานวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัยได้กล่าวแสดงความคิดเห็นถึงวิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ว่าเป็นการดำเนินงานวิจัยเพื่อส่งเสริมอาชีพของคนพิการที่ดีและยังไม่เคยมีหน่วยงานใดลงมือปฏิบัติมาก่อน เพราะวิธีการดำเนินงานวิจัยที่ได้เปิดโอกาสให้คนพิการได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจากการกำหนดแนวทางการออกแบบตลอดจนการตัดสินใจเลือกผลงานการออกแบบเพื่อนำไปผลิต ดังนั้นผลงานการออกแบบในครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นผลงานการออกแบบของคนพิการโดยแท้จริง แต่เนื่องจากคนพิการมีขีดจำกัดทั้งทางด้านร่างกายและความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนั้นคนพิการยังคงต้องการได้รับความช่วยเหลือจากและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยจึงเป็นเรื่องยากสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อไปโดยปราศจากความช่วยเหลือของคณะผู้วิจัย นอกจากนี้คนพิการส่วนใหญ่มีขีดความสามารถทางด้านร่างกายแตกต่างกันออกไปดังนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้สิ่งใหม่ นานกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งข้อสรุปนี้มีสอดคล้องกับรายงานของหน่วยงานคนพิการสากล (Handicap International, 2006) ที่กล่าวไว้ว่า คนพิการแต่ละคนมีสภาพร่างกายและสุขภาพที่แตกต่างกันออกไปจากบุคคลทั่วไป จึงทำให้คนพิการต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ นานกว่าบุคคลธรรมดาหลายเท่า ดังนั้นในการดำเนินการวิจัย

เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต คณะผู้วิจัยควรมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการในพื้นที่ด้วย เพราะกลุ่มคนเหล่านี้จะสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมของคนพิการต่อเนื่องไปในระยะยาวได้หลังจากที่โครงการวิจัยสิ้นสุด

5.1.3 ผลการวิจัยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การดำเนินงานวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการในเขตพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนี้เป็นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการในพื้นที่ คือ สมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระที่มีนโยบายให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพกับคนพิการในพื้นที่อยู่แล้ว นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ของสมาคมคนพิการพระประแดงเพื่อการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกับคนพิการในพื้นที่ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ จากการประชุมร่วมกับนายกสมาคมฯ คณะกรรมการของสมาคมฯ และคนพิการซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า วิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการโครงการเริ่มต้นที่จุดประกายของการทำงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมแบบเป็นเครือข่ายเพื่อส่งเสริมอาชีพของคนพิการที่แท้จริงซึ่งยังไม่เคยมีหน่วยงานใดลงมือปฏิบัติมาก่อน และผลงานการออกแบบใหม่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนพิการในท้องถิ่นได้ แต่เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยมีเพียง 1 ปี เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องออกจากพื้นที่ไป จึงเป็นเรื่องยากสำหรับสมาคมฯ ที่จะดำเนินการต่อไป เพราะทางสมาคมฯ ยังขาดผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพของคนพิการในพื้นที่ ดังนั้นนายกสมาคมฯ คณะกรรมการของสมาคมฯ และคนพิการจึงได้เสนอให้มีการดำเนินงานวิจัยพัฒนาในลักษณะนี้ต่อเนื่องอีกสักกระยะหนึ่งจนกว่าคนพิการจะเกิดความมั่นใจในการทำงานมากขึ้นกว่านี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในครั้งนี้ ทำให้ได้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าคนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ ซึ่ดความสามารถ มุมมองและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันออกไป คณะผู้วิจัยควรเปลี่ยนบทบาทจากเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์มาเป็นเพียงที่ปรึกษาด้านการออกแบบเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีนักวิจัยเป็น

ที่ปรึกษา เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสจะสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยตนเอง แต่การทำงานในลักษณะนี้ต้องใช้อาศัยระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยยาวนานกว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการแก้ปัญหาในระยะสั้น ๆ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแก่นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาที่มีความสนใจที่จะดำเนินงานวิจัยในลักษณะนี้ในอนาคต ดังนี้ คือ

1. นักวิจัยควรทำงานแบบเชื่อมโยงเครือข่ายและประสานงานกับคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการทั้งภาครัฐบาลและเอกชนทั้งในและนอกเขตพื้นที่ เพื่อเป็นหาผู้สนับสนุนกิจกรรมและอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาสต่อเนื่องหลังจากที่โครงการวิจัยสิ้นสุด
2. นักผู้วิจัยควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และวิธีการดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการในพื้นที่ด้วย เพื่อเป็นการกระจายองค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติงานดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. นักวิจัยควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมาเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.

2534. ประเภทของคนพิการ.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2550. ความรู้เบื้องต้นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา. [Online] Available:

<http://www.ipthailand.org>

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2550. การสำรวจความต้องการสินค้าตัดกรรมในตลาดท่องเที่ยว.

[Online] Available: www.bchid.dip.go.th/distribute/

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2550. การสรุปผลการรายงานของกระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. [Online] Available: <http://www.m-society.go.th>

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2550. สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจความพิการ

พ.ศ. 2550. [Online] Available: <http://www.m-society.go.th>

พิมพ์ ขจรธรรม. 2547. การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ. วิทยาลัย

ราชสุตาคมมหาวิทยาลัยมหิดล.

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน

พ.ศ. 2534 คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 205 วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534.

คำจำกัดความของ “คนพิการ”.

ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก. 2550. ฐานข้อมูลคนพิการ.

[Online] Available: <http://www.apcdproject.org/thai/countryprofile/thailand/index.html>

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. 2543. แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ. กลุ่มงานวิจัย สำนักนโยบายและ

ยุทธศาสตร์ กระทรวงแรงงาน. [Online] Available:

<http://cwweb.tu.ac.th/rsdat/prg/eachview.php>

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. 2550. การส่งเสริมอาชีพคนพิการ. [Online] Available:

<http://www.nep.go.th/pwd/D6.5.3.php>

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. 2548. องค์ความรู้จากงานวิจัยด้านการส่งเสริมอาชีพคน

พิการ: สารวิจัยเพื่อคนพิการ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม.

Asian-Pacific Development Center on Disability. 2007. ผลการสำรวจความคิดเห็นของคนพิการ

ด้านอาชีพ. [Online] Available:

<http://www.apcdproject.org/conutryprofile/thailand/index.html>

Benjamin, Malcolm. 1994. **Handcraft exports: some suggestions for successful marketing.**

International Trade FORUM, Vol. 2. p16-31.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- Bloch, H. Peter. 1995. **Seeking the Idea Form: Product Design and Consumer Response.**
Journal of Marketing Vol.59 (July 1995), 16-29. American Marketing Association.
- Boothroyd, G and P. Dewhurst. 1998. **Product Design for Manufacture and Assembly.**
Manufacturing Engineering.
- Borja de Mozota, Brigitte. 2003. **Design Management: Using Design to Build Brand Value and Corporate.** New York: Allworth Press.
- Bureau of the Empowerment for Persons with Disabilities. 2007. **The statistics of People with disabilities in Thailand.** [Online] Available: <http://www.oppd.opp.go.th/pwd/D6.o.php#navigationpoint>.
- Chartered Institute of Marketing. 2004. **Marketing Mix.** [Online] Available: www.cim.co.uk/knowledgeHub/MarketingKnowledge/
- Chartrand, Harry Hillman. 1989. **The Craft in a Post-modern market.** Journal of Design History. Vol. 2 No. 2&3.
- Ciccanteli, Susan and Jason Magidson. 1993. **From Experience: Consumer Idealized Design: Involving Consumers in the Product Development Process.** Journal of Product Innovation Management: Elsevier Science Publishing. Vol. 10, p 341-347.
- Cornwall, Andrea and Rachel Jewkes. 1995. **What is Participatory Research?** Social Science Vol. 41, No. 12, pp 1667-1676. Great Britain: Elsevier Science.
- Elk, Erica. 2004. **Defining the Craft Sector.** Cape Craft & Design Institute.
[Online] Available: <http://www.ccdi.org.za/articles/overview>
- Eversole, Robyn. 2006. **Crafting Development in Bolivia.** Journal of International Development; John Wiley & Sons. Vol. 18, p 945-955.
- Fabricio E. Balcazar, Christopher B. Keys, Daniel L. Kaplan and Yolanda Suarez-Balcazar. 1998. **Participatory Action Research and People with Disabilities: Principles and Challenges.** CANADIAN JOURNAL OF REHABILITATION
- Franscara, Jorge. 2006. **Designing Effective Communications: Creating Contexts for Clarity and Meaning.** New York: Allworth Press.
- Griffin, Cary and David Hammis. 2003. **Making self-employment work for people with disabilities.** Baltimore, MD: Paul H. Brookes.

- Handicap International. 2006. **Good Practices for the Economic Inclusion of People with Disabilities in Developing Countries: Funding Mechanisms for Self-Employment.** [Online] Available: <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/gladnetcollect/293>
- Jaitly, Jaya. 1989. **Craft Designs and Development :a Search for Values.** Journal of Design History, Vol. 2 No. 2&3. p169-174.
- Jansen, Maaïke. 1995. **Influences Upon Sustainable Product Development in the Developing World.** Amsterdam: United Nations Environment Programme.
- Jongeward, Carolyn. Spring 2002. **Sustainable Livelihoods within global market places: Rural artisans in Thailand.** Woman & Environments: International Magazine; 54/55; Academic Research Library.
- Kazmierczak, Elzbieta T. 2003. **Design as Meaning Making from Making Things to the Design of Thinking.** Design Issues: Vol. 19, No 2, p 45-59.
- Kumar, Sameer and Promma Phrommathed. 2005. **New Product Development: an empirical study of the effects of innovation strategy, organization learning and, and market conditions.** New York: Springer Science + Business Media.
- Manzini, Ezio. 2005. **Enabling Solution: Social innovation, creative communities and strategic design.** The 6th Framework Program (Priority 3-NMP) of the European Commission and Coordinated by INDACO, Politecnico di Milano.
- Margolin, Victor. 1997. **Getting to know the user.** Design Studies, Vol. 18, No. 3, p 227-236.
- Margolin, Vitor and Richard Buchanan. 1995. **The Idea of Design: A Design Issues Reader.**
- McTaggart, Robert. 1997. **Participatory Action Research: International Contexts and Consequences.** New York: State University of New York Press.
- Ministry of Labour. 2007. **Training courses.** [Online] Available: <http://www.mol.go.th>
- Ministry of Social Development and Human Security. 2007. **National Plan for People with Disabilities B.C. 2007-2010.** Bangkok: Srmaeng.
- Munshi, Kishor. 2004. **Integrating Design & Craft: Problem & Potential.**

- Paige, C. Rosalind and Mary A. Littrell. 2002. **Craft Retailers' Criteria for Success and Associated Business Strategies: Journal of Small Business Management**. Vol. 40 No. 4 pp.314-331.
- Perry, Debra A. 2003. **Moving Forward: Toward Decent Work for People with Disabilities- Examples of Good Practices in Vocational Training and Employment from Asia and the Pacific**. International Labour Office: Thailand.
- Rennie, J. Keith and Naresh Singh. 1996. **Participatory Research for Sustainable Livelihoods: A Guidebook for field projects**. International Institute for Sustainable Development. [Online] Available: <http://www.iisd.org>
- Rentschler, Ruth. 1999. **Innovative Arts Marketing**. New South Wales: St. Leonards.
- Sara Iistedt Hjelm. 2002. **Semiotics in Product Design**. Sweden: CID, Centre for User Oriented IT Design and NADA. Department of Numerical Analysis and Computer Science, and KTH (Royal Institute of Technology)
- Smith, Brian. 2007. **Design Management and New Product Development**. Design Management: Emerald. p 51-60
- Stephen Kemmis and Mervyn Wilkinson. 1998. **PARTICIPATORY ACTION RESEARCH AND THE STUDY OF PRACTICE**.
- Visser, Froukje Sleeswijk, Stappers, Pieter Jan, van der Lugt, Remko, Sanders, Elizabeth B-N. 2005. **Contextmapping: experiences from practice**. CoDesign, Vol. 1, No. 2, p119-149.
- Whyte, William Foote. 1991. **Participatory Action Research**. California: SAGE Publication.
- Yair, Karen, Anne Tomes, and Mike Press. 1999. **Design through Making: Crafts knowledge as facilitator to collaborative new product development**. Design Studies, Vol. 20 Issue 6; p 495-515.

ภาคผนวก ก.
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตลาดกระบัง

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ทรายสีน้ำและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในการนี้ทางคณะฯ ได้พิจารณาสำนักงานเขตลาดกระบังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลกลุ่มชุมชนที่ประกอบอาชีพในเขตพื้นที่ลาดกระบัง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่เจ้าหน้าที่ทางหน่วยงานสำนักงานเขตลาดกระบังจะสะดวก โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทรสาร.(02)326-4499

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เยี่ยมชม

เรียน นายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตรีสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในกรณีทางคณะฯ ได้พิจารณาสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ

คณะกรรมการอุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่นายกสมาคมฯ จะสะดวกให้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือ โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
โทรสาร.(02)326-4499
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เยี่ยมชม

เรียน หัวหน้ากลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตรายีนค่าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในกรณีนี้ทางคณะฯ ได้พิจารณาว่ากลุ่มอาชีพอิสระคนพิการเป็นกลุ่มคนพิการที่ รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่หัวหน้ากลุ่มฯ จะสะดวกให้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือ โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066

โทรสาร.(02)326-4499 ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วันที่

เวลา

สถานที่

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพ ให้กับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง

1. ชื่อกลุ่ม

ชื่อหัวหน้ากลุ่ม

ที่อยู่

นามบัตร, รูปถ่ายผลิตภัณฑ์, รูปถ่ายป้ายบูธ หากมีและขออนุญาตแล้ว โดยได้รับการยินยอมจากเจ้าของ

2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม

2.1. ในกลุ่มมีสมาชิกกี่คน

2.2. ประเภทของผลิตภัณฑ์

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ชนิดของสินค้า	ผู้รับผิดชอบ
☐ อาหาร		
☐ เครื่องดื่ม		
☐ ผ้า เครื่องแต่งกาย		
☐ ของใช้และของประดับตกแต่ง		
☐ ศิลปประดิษฐ์และของที่ระลึก		
☐ สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร		
☐ อื่นๆ		

3. ข้อเสนอแนะ (ผู้สัมภาษณ์)

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

การประดิษฐ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์

อนุสิทธิบัตร

สำหรับเจ้าหน้าที่	
วันรับคำขอ 1 ส.ย. 2550	เลขที่คำขอ
วันยื่นคำขอ	0702001670
สัญลักษณ์จำแนกการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ	
ใช้กับแบบผลิตภัณฑ์	
ประเภทผลิตภัณฑ์	
วันประกาศโฆษณา	เลขที่ประกาศโฆษณา
วันออกสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร	เลขที่สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร
ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่	

ข้าพเจ้าผู้ลงลายมือชื่อในคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้
ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ 2522
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ 2535
และ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ 2542

1. ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์/การออกแบบผลิตภัณฑ์
คอมพิวเตอร์

2. คำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์นี้เป็นคำขอสำหรับแบบผลิตภัณฑ์อย่างเดียวกันและเป็นคำขอลำดับที่
ในจำนวน คำขอ ที่ยื่นในคราวเดียวกัน

3. ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และที่อยู่ (เลขที่ ถนน ประเทศ) นางศิริพรณ์ ปีเตอร์ 199/51 หมู่ที่ 7 แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กทม. 10520	3.1 สัญชาติ	ไทย
	3.2 โทรศัพท์	02-737-3000 ต่อ 3714
	3.3 โทรสาร	02-326-4499
	3.4 อีเมลล์	kssiripo@kmitl.ac.th

4. สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร
 ผู้ประดิษฐ์/ผู้ออกแบบ ผู้รับโอน ผู้ขอรับสิทธิโดยเหตุอื่น

5. ตัวแทน(ถ้ามี)/ที่อยู่ (เลขที่ ถนน จังหวัด ประเทศ รหัสไปรษณีย์)	5.1 ตัวแทนเลขที่
	5.2 โทรศัพท์
	5.3 โทรสาร
	5.4 อีเมลล์

6. ผู้ประดิษฐ์/ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ และที่อยู่ (เลขที่ ถนน ประเทศ)
นางศิริพรณ์ ปีเตอร์
199/51 หมู่ที่ 7 แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กทม. 10520

7. คำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้แยกจากหรือเกี่ยวข้องกับคำขอเดิม
 ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรขอให้อธิบายได้ว่าได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้ในวันเดียวกับคำขอรับสิทธิบัตรเลขที่
 ยื่น เพราะคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้แยกจากหรือเกี่ยวข้องกับคำขอเดิมเพราะ
 1) คำขอเดิมมีการประดิษฐ์หลายอย่าง ถูกคัดค้านเนื่องจากผู้ขอไม่มีสิทธิ ขอเปลี่ยนแปลงประเภทของสิทธิ

หมายเหตุ ในกรณีที่ไม่าจะบรรยายละเอียดครบถ้วน ให้จัดทำเป็นเอกสารแนบท้ายแบบพิมพ์นี้โดยระบุหมายเลขกำกับข้อและหัวข้อที่แสดงรายละเอียด
 เอกสารนี้เป็นเอกสารทูลสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 พิมพ์เดิมดังกล่าวด้วย

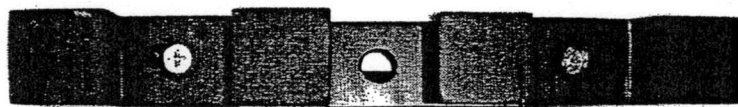
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้ออธิษฐาน

ขออธิษฐานในแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ รูปร่าง ลักษณะของ โคมไฟ ดังมีรายละเอียดตามที่ปรากฏใน
ภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้เสนอมานี้

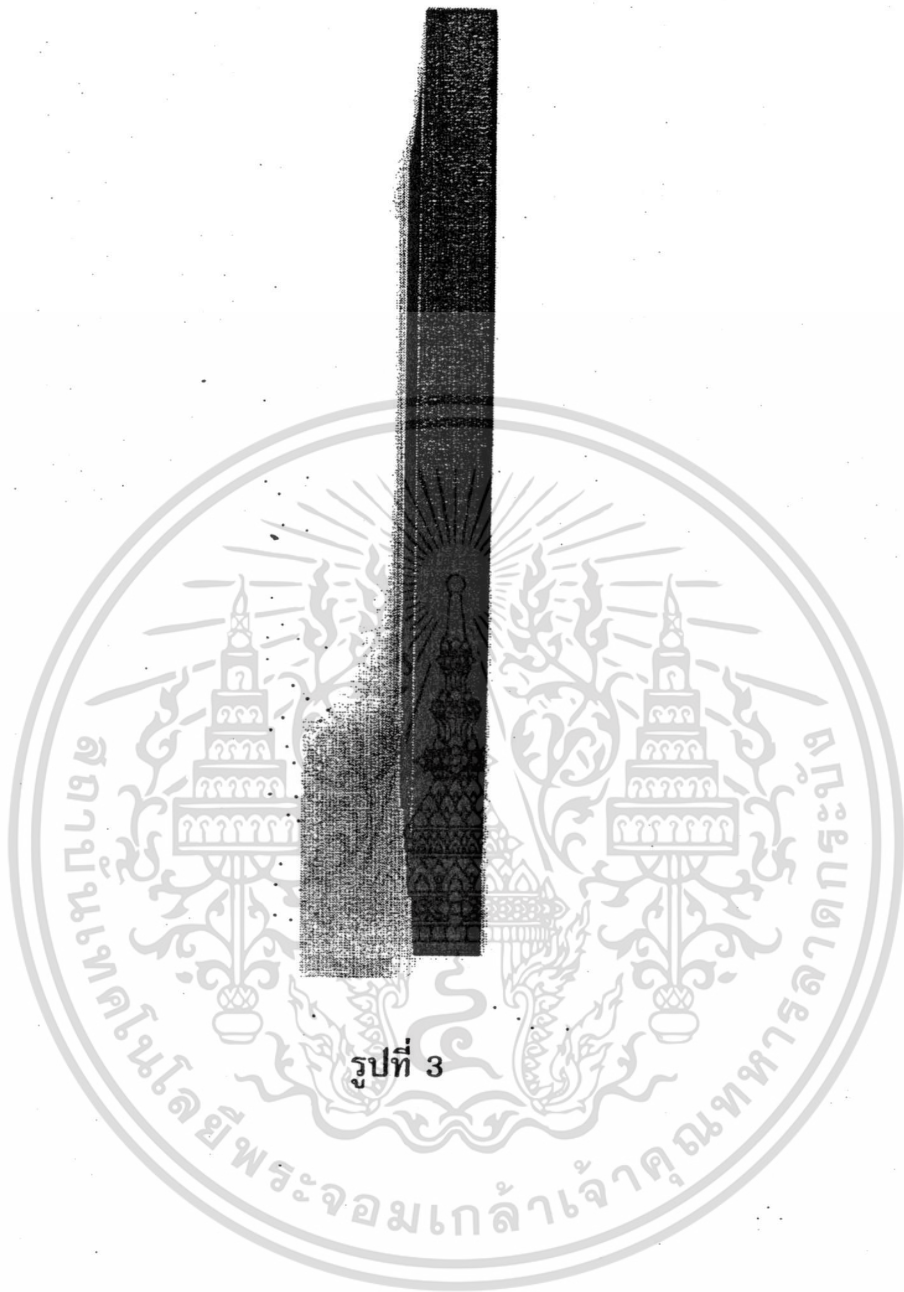
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานรูปที่ 2 วิชาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายงานผลการวิจัยโครงการที่ 2
เรื่อง การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน
ในเขตภาคกลาง

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพรรณ	ปีเตอร์	หัวหน้าโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธเนศ	ภิรมย์การ	ผู้ร่วมวิจัย
อาจารย์ดารณี	ธนวัฒน์	ผู้ร่วมวิจัย
นางสาวลัดดาวัลย์	วิเชียร	ผู้ร่วมวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปี 2546 คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ได้กำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์ออกเป็น 6 ประเภท คือ ประเภทอาหาร ประเภทเครื่องคัม ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก และ ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ, 2547: 3-4) และมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจัดทำโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นเพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดยการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและให้การรับรอง โดยการแสดงเครื่องหมายรับรองเพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลในโครงการ“หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่ให้นำภูมิปัญญาพื้นบ้านและนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายเกิดการจ้างงานสร้างรายได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่จะนำมากำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ได้พิจารณาจากบัญชีรายชื่อผลิตภัณฑ์ของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานเส้นใยพืช กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารและสมุนไพร กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์และหัตถกรรม (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน, 2550)

จากการรายงานวิจัยการสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยการศึกษาวิจัยรูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม 10 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอประเภทผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอมือ เครื่องแต่งกายประเภทผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอมือ เครื่องประดับอัญมณี ทอง เงิน ของใช้ในบ้านและสำนักงานประเภทหวาย และไม้ไผ่ ของใช้ในบ้านและสำนักงานประเภทไม้ (หัตถกรรม) ของตกแต่งบ้านและสำนักงาน และของใช้บนโต๊ะอาหารประเภทเครื่องปั้นดินเผา หัตถกรรมโลหะ หัตถกรรมไม้ และเส้นใยพืช และของขวัญของที่ระลึก ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อนำไปเป็นของฝากของขวัญหรือใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง และสำคัญการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ กับคุณภาพ และราคาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ไทย และการออกแบบเป็นสำคัญ (กรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2550) และจากรายงานการศึกษาข้อมูลด้านการออกแบบสินค้าตามแนวโน้มความต้องการของตลาด พบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนไทยที่ได้รับการยอมรับจากตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน สหราชอาณาจักร อิตาลี สาธารณรัฐฮังการี และสาธารณรัฐเชก และมีผู้เชี่ยวชาญ จากสถาบันการออกแบบชั้นนำของยุโรป หลายประเทศ ทั้งประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และอิตาลี ได้ให้ข้อคิดเห็น หลักการ และแนวโน้มในการออกแบบสินค้าตามความต้องการของตลาดยุโรป ซึ่งผู้ผลิตของไทยสามารถเรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบสินค้า โดยสรุปหลักสำคัญ ดังนี้ คือ การออกแบบต้องมีการยืดหยุ่น (Flexible) เพื่อให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีและความต้องการในปัจจุบัน และทำให้เกิดตราสินค้า หรือ แแบรนด์ (Brand) ด้วยการนำเสนอสินค้าและบริการที่แตกต่างจากผู้อื่น การออกแบบควรมีการสื่อสารที่ดีกับผู้ใช้เพื่อช่วยให้สินค้าสามารถถ่ายทอดข้อมูล และดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อได้ การออกแบบควรมีแนวความคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประหยัดวัสดุและพลังงานจากธรรมชาติที่สุด และการออกแบบควรคำนึงถึงแนวโน้มที่ผันแปรไปตามกระแสนิยมผู้บริโภค (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2550)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลาง พบว่า กลุ่มผู้ผลิตขาดความรู้และความเข้าใจในการสร้างตราสินค้าเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์และขาดความรู้และความเข้าใจในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์และสอดคล้องกับข้อกำหนดและกฎหมายของตลาดเป้าหมาย ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาและออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน และวัสดุบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตภาคกลาง
- 1.2.2 ออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับข้อกำหนดและกฎหมายของตลาดเป้าหมาย และสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 1.2.3 สร้างองค์ความรู้ในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนได้นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลาง

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 100 คน

1.3.2 ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยตั้งแต่ ตุลาคม 2549 ถึง กันยายน 2550 รวมเป็นเวลา 1 ปี

1.3.3 สถานที่ในการดำเนินงานวิจัย คือ

สถานที่ปฏิบัติการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในครั้งนี้ คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

1.4 กรอบความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย การออกแบบตราสินค้า และการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

1.4.1 กรอบความคิดในการออกแบบตราสินค้า

ตราสินค้า (Brand) หมายถึง ชื่อ ชื่อความ ภาพสัญลักษณ์ งานออกแบบ หรือการผสมผสานสิ่งเหล่านั้นรวมกัน เพื่อเชื่อมโยงถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการและบ่งบอกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ขายหรือกลุ่มผู้ขายจากผลิตภัณฑ์หรือบริการของกลุ่มแข่ง (Ghodeswar, 2008: 4; Wood, 2000: 664; Erdem and Swait, 1998:135; Doyle, 1992:6)

การสร้างภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่ดีควรมีความแตกต่างจากตราสินค้าผู้อื่นและสามารถเชื่อมโยงความหมายและความสำคัญของผลิตภัณฑ์หรือบริการให้สอดคล้องกับบุคลิกและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของกลุ่มผู้บริโภคได้ (Kay, 2006: 748; Doyle, 1992:7)

การออกแบบตราสินค้าที่ดีควรมีความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ มีภาพลักษณ์ในเชิงบวก และใช้ภาพสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ ซึ่งภาพ

สัญลักษณ์ดังกล่าวประกอบไปด้วย เครื่องหมายการค้า ป้ายร้าน บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ งานโฆษณา และเว็บไซต์ เป็นต้น (Pamela W. Henderson and et al., 2003: 297) และการออกแบบตราสินค้าที่ดี ต้องไม่ซ้ำซ้อนกับตราสินค้าของผู้อื่นเพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องจากบริษัทคู่แข่ง และสามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศของผู้ผลิตและประเทศอื่นๆ ที่เป็นตลาดเป้าหมายได้เพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาดเป้าหมายได้ ซึ่งตราสินค้าที่สามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้ หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของ เครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของบุคคลอื่น ซึ่งเครื่องหมายการค้าที่พึงรับจดทะเบียนได้สามารถเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุซึ่งอาจจะรูปร่างหรือรูปทรงของภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประติมากรรม ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี หรือสิ่งเหล่านี้ได้อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ โดยควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ
2. เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้
3. ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550)

1.4.2 กรอบความคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ทำมาจากวัสดุใด ๆ ทำหน้าที่รองรับหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อใช้บรรจุ ปกป้อง นำส่ง จัดการ และนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบจนถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม, 2550: 1; ปุณ และสมพร คงเจริญเกียรติ, 2541: 1; งามทิพย์ ภู่วโรดม, 2538:1)

บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-packaging) หมายถึง สิ่งที่ทำมาห่อหุ้มเพื่อรองรับและคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ (Shuya Kaneko, 2007: 1) การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องสามารถลดปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์ การสิ้นเปลืองทรัพยากร การนำบรรจุภัณฑ์มาใช้ซ้ำ การนำกลับมาแปรรูปใหม่ และสุดท้ายการกำจัดทิ้งที่ไม่ก่อปัญหาตามมา ซึ่งการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีควรมีกลยุทธ์ในการออกแบบ ดังนี้ คือ

1. ออกแบบเพื่อลดส่วนประกอบที่เกินความจำเป็นในการบรรจุภัณฑ์
2. ออกแบบให้บรรจุภัณฑ์มีน้ำหนักเบาและใช้วัสดุน้อย

3. ออกแบบเพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้
4. ออกแบบเพื่อให้นำกลับมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่
5. ออกแบบเพื่อนำไปแปรรูปใหม่ หรือรีไซเคิล
6. การออกแบบเพื่อให้สามารถกำจัดทิ้งได้อย่างปลอดภัย
7. การออกแบบโดยไม่ใช้บรรจุภัณฑ์
8. การออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นสูงหรือลดปริมาณน้ำ เพื่อช่วยทำให้บรรจุภัณฑ์มีขนาดที่เล็กลงได้
9. การออกแบบให้มีการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยบรรจุที่ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและการขนส่ง
10. การออกแบบให้ลดจำนวนสีที่ใช้พิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2550: 5)

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง สิ่งที่ผลิตขึ้นด้วยฝีมือของคนในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาในชุมชนในการผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้และของประดับตกแต่ง ศิลปะประติมากรรมและของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547: 3-4)

1.5.2 บรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ทำมาจากวัสดุใด ๆ ทำหน้าที่รองรับหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อใช้บรรจุ ปกป้อง นำส่ง จัดการ และนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบจนถึงผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูปจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม, 2550: 1) ซึ่งปุ่น และสมพร คงเจริญเกียรติ (2541) ได้กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ บรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ (Primary Packaging) บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สอง หรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ (Secondary Packaging) และบรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามหรือบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ (Tertiary Packaging) ซึ่งออกแบบบรรจุภัณฑ์ในงานวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง บรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิเป็นสำคัญ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลาง ซึ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยข้อมูลที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน การออกแบบตราสินค้า และการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

2.1 ผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.1.1 คำจำกัดความของผลิตภัณฑ์ชุมชน

โดยทั่วไปคำว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเล็ก หรืออาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 368) ส่วนคำว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง สิ่งที่ผลิตขึ้นด้วยฝีมือของคนในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาในชุมชนในการผลิตเพื่อการถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งกรมการพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2550) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนที่เป็นรากฐานในการสร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังนั้นผลิตภัณฑ์ชุมชนถือได้ว่าเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของชุมชนที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ซึ่งปัจจุบันผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายสามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ให้การคุ้มครองกับผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทไข่เค็มไชยา เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าคุณค่าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ส่วนคำว่า แหล่งภูมิศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ของประเทศ เขตภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกัน และคำว่า สินค้า หมายถึง สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ธรรมชาติและมนุษย์ กล่าวคือ ชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ หรือวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่มาผสมผสานกับทักษะและความสามารถของช่างฝีมือในการผลิตสินค้าขึ้นมา จึงทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์จากพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งคุณลักษณะพิเศษนี้อาจหมายถึง คุณภาพ ชื่อเสียง หรือ คุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่ได้จากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ๆ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550)

ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ เนื่องจากผู้เป็นเจ้าของ ไม่ใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่เป็นกลุ่มชุมชนที่เป็นผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตที่อาศัยอยู่ในสถานที่หรือแหล่งภูมิศาสตร์อื่น ๆ ไม่สามารถผลิตและใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์เดียวกันมาแข่งขันได้ และสิทธิดังกล่าวไม่สามารถซื้อขายหรือถ่ายโอนแก่บุคคลอื่นได้ เนื่องจากทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ มีสิทธิใช้ชื่อแหล่งกำเนิดสินค้าเดียวกันได้ ดังนั้นการใช้การคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ร่วมในการคุ้มครองผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า สิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรจะสามารถบ่งบอกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตขึ้นจากเขตพื้นที่เดียวกันได้

2.1.2 ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชน

ในปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลได้กำหนดคำว่า “ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น” แทนคำว่า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” หรือ One Tambon One Product (OTOP) และกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2547) ได้แบ่งผลิตภัณฑ์ชุมชนออกเป็น 6 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้ คือ

2.1.2.1 ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร

ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่บริโภคสด เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น และ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ทั้งอาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภค หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงอาหารแปรรูปที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำพริก เป็นต้น

2.1.2.2 ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องคั้ม

ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องคั้ม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องคั้มที่มี แอลกอฮอล์ เช่น สุราแช่ สุรากลับ เป็นต้น และไม่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องคั้มที่พร้อมคั้ม ผลิตภัณฑ์ประเภทขงละลาย ขิงผงสำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์ประเภทขง เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร ชา ใบหม่อน และชาจีน เป็นต้น

2.1.2.3 ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย

ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย หมายถึง ผ้าทอและผ้าถักจากเส้นใย ธรรมชาติ หรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าแพรว้า ผ้าถักโกลเซท เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ ประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับตกแต่งร่างกายจากวัสดุทุกประเภท เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า เข็ม ขั้ว สร้อยคอ ต่างหู รองเท้า เป็นต้น

2.1.2.4 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง

ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภท เครื่องเรือน เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สอยต่าง ๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักสาน ถักสาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้งานใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

2.1.2.5 ผลิตภัณฑ์ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่ สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1.2.6 ผลิตภัณฑ์ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

ผลิตภัณฑ์ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภค เช่น เครื่องสำอางสมุนไพร สมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547: 3-4)

2.2 การออกแบบตราสินค้า

2.2.1 คำจำกัดความของตราสินค้า

ตราสินค้า (Brand) หมายถึง ชื่อ ชื่อความ ภาพสัญลักษณ์ งานออกแบบ หรือการผสมผสานสิ่งเหล่านั้นรวมกัน เพื่อเชื่อมโยงถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการและบ่งบอกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ขายหรือกลุ่มผู้ขายจากผลิตภัณฑ์หรือบริการของกลุ่มแข่ง (Ghodeswar, 2008: 4; Wood, 2000: 664; Erdem and Swait, 1998:135; Doyle, 1992:6) (ซึ่งซูซานนิ โฮแกน, อีลิก อัลควิท และ ไชมอน กริน (Suzanne Hogan, Eric Almquist and Simon E. Glynn, 2005: 12) ได้กล่าวว่า ตราสินค้าเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้และบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทนั้น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2.2 การออกแบบตราสินค้า

การออกแบบตราสินค้าเป็นการวางแผนบนพื้นฐานของความรู้และความเข้าใจในพฤติกรรมและความเชื่อของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย และความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์และบริการของตนเองและคู่แข่งได้อย่างชัดเจน (Ghodeswar, 2008: 4-12) จึงจะสามารถถ่ายทอดให้กลุ่มผู้บริโภคในตลาดเป้าหมายสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนจากสื่อต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายการค้า ป้ายร้าน บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ งานโฆษณา เว็บไซต์ เป็นต้น (Pamela W. Henderson and et al., 2003: 297) และสามารถสัมผัสได้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Suzanne Hogan, Eric Almquist and Simon E. Glynn, 2005: 12) ดังนั้นการออกแบบตราสินค้าจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งพามลล่า เฮนเดอร์สันและคณะ (Pamela W. Henderson and et al., 2003: 297-300) ได้กล่าวว่า การสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนสามารถทำได้โดยการใช้ภาพสัญลักษณ์ จะสามารถช่วยให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นภาพสัญลักษณ์ไม่มีอุปสรรคด้านการอ่านออกเสียงหรือการแปลความหมายเมื่อมีการใช้ตราสินค้าในต่างประเทศ เนื่องจาก ไชเรนจีฟ โคลิ, เคททริน ฮาวิช และแลซ เลทเธสเซอร์ (Chiranjeev S. Kohli, Katrin R. Harich, and Lance Leuthesser, 2004: 1056) ได้กล่าวว่า การตั้งชื่อตราสินค้า มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบตราสินค้า เนื่องจากชื่อของตราสินค้าที่ดีควรมีความหมายที่ดี ง่ายต่อการออกเสียง และมีความหมายเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถจดจำชื่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นชื่อตราสินค้าที่ง่ายต่อการออกเสียงจะสามารถช่วยให้ผู้บริโภคสามารถรำลึกถึงได้ดี

การออกแบบตราสินค้าไม่ใช่เพียงการตั้งชื่อที่ดีและออกแบบเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างจากผู้อื่นเท่านั้น แต่การออกแบบตราสินค้าเป็นการสร้างสัญลักษณ์ตัวแทนที่มีบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ผู้บริโภคที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน (Kay, 2006: 748; Doyle, 1992:7) ดังนั้นการออกแบบตราสินค้าจึงเปรียบเสมือนการสร้างสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ให้สามารถมองเห็นได้ หรือสามารถรับรู้ได้ผ่านตราสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นเจอร์รี่ เคทแมน (Jerry Kathman, 2002: 24-35) ได้กล่าวว่า การออกแบบตราสินค้าเป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างโอกาสทางการตลาดใหม่ให้กับผู้บริโภคสามารถรับรู้และสัมผัสได้จากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นการออกแบบตราสินค้าที่ดีจะต้องสามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ เพื่อช่วยหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนกับตราสินค้าของผู้อื่น สามารถป้องกันการถูกฟ้องร้องจากคู่แข่ง และการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chiranjeev S. Kohli, Katrin R. Harich, and Lance Leuthesser, 2004: 1056) แต่เนื่องจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามเขตแดนของประเทศที่ได้มีการยื่นขอรับการคุ้มครองเท่านั้น ดังนั้นเจ้าของตราสินค้าจึงควรเลือกที่จะยื่นขอรับการคุ้มครองภายในประเทศที่ทำการผลิต ในประเทศคู่แข่ง และในประเทศที่เป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อป้องกันการถูกละเมิดสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตราสินค้าสามารถเป็นชื่อ ภาพสัญลักษณ์ เครื่องหมาย งานออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น การขอรับการคุ้มครองตราสินค้าจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาไปตามประเภทของตราสินค้า ยกตัวอย่างเช่น การขอรับการคุ้มครองตราสินค้าของกระเป๋าของสุภาพสตรี เนื่องจากรูปแบบของกระเป๋าของสุภาพสตรีมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการขอรับการคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญามีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูง คือการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า แล้วประทับตราบนกระเป๋าของสุภาพสตรีรูปแบบต่าง ๆ ก็จะสามารถปกป้องคุ้มครองการลอกเลียนแบบได้ และเครื่องหมายการค้าสามารถขอรับการคุ้มครองได้ทุก ๆ 10 ปีอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการหมดอายุการคุ้มครอง

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้ หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของ เครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของบุคคลอื่น ซึ่งเครื่องหมายการค้าที่พึงรับจดทะเบียนได้สามารถเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุซึ่งอาจจะเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี หรือสิ่งเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ โดยควรมีลักษณะดังนี้

2.2.2.1 เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ

เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นทราบและเข้าใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะประกอบไปด้วยลักษณะดังนี้

- 1) ชื่อตัว ชื่อสกุลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เป็นชื่อสกุลตามความหมายอันเข้าใจกัน โดยธรรมดา ชื่อเต็มของนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือชื่อในทางการค้าที่แสดงโดยลักษณะพิเศษและไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์โดยตรง
- 2) คำหรือข้อความที่ไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์นั้นโดยตรง และไม่ใช่อักษรทางภูมิศาสตร์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
- 3) กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ หรือตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น
- 4) ลายมือชื่อของผู้จดทะเบียน หรือของเจ้าของเดิมของกิจการของผู้จดทะเบียนหรือลายมือชื่อของบุคคลอื่น โดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว
- 5) ภาพของผู้จดทะเบียนหรือของบุคคลอื่น โดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้วหรือในกรณีที่บุคคลนั้นตายแล้ว โดยได้รับอนุญาตจากบุพการี ผู้สืบสันดาน และคู่สมรสของบุคคลนั้น ถ้ามีแล้ว
- 6) ภาพที่ประดิษฐ์ขึ้น

ชื่อ คำ หรือข้อความที่ไม่มีลักษณะตาม (1) หรือ (2) หากได้มีการจำหน่ายเผยแพร่หรือโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายแล้วตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ

2.2.2.2 เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้

เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะต้องห้าม คือ เครื่องหมายที่มีลักษณะดังนี้ คือ

- 1) ตราแผ่นดิน พระราชลัญจกร ลัญจกรในราชการ ตราจักรี ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตราประจำตำแหน่ง ตราประจำกระทรวง ทบวง กรม หรือตราประจำจังหวัด
- 2) ธงชาติของประเทศไทย ธงพระอิสริยยศ หรือธงราชการ

- 3) พระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระนามาภิไธยย่อ หรือ นามราชวงศ์
- 4) พระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท
- 5) ชื่อ คำ ข้อความ หรือเครื่องหมายอื่นใดที่แสดงถึงพระมหากษัตริย์ พระราชินีรัชทายาท หรือพระราชวงศ์ ธงชาติหรือเครื่องหมายประจำชาติของรัฐต่างประเทศ
- 6) ธงหรือเครื่องหมายขององค์การระหว่างประเทศ ตราประจำประมุขของรัฐต่างประเทศ เครื่องหมายราชการหรือเครื่องหมายควบคุมและรับรองคุณภาพสินค้าของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ หรือชื่อและชื่อย่อของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศนั้น
- 7) เครื่องหมายราชการ เครื่องหมายกาชาด นามกาชาด หรือกาเจนีวา
- 8) เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรอง ประกาศนียบัตรหรือเครื่องหมายอื่นใดอันได้รับเป็นรางวัลในการแสดงหรือประกวดสินค้าที่รัฐบาลไทย ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐของประเทศไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศได้จัดให้มีขึ้น เว้นแต่ผู้ขอจดทะเบียนจะได้รับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรอง ประกาศนียบัตร หรือเครื่องหมายดังกล่าวมาข้างต้น เป็นรางวัลสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นและใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายการค้านั้น แต่ทั้งนี้ ต้องระบุปีปฏิทินที่ได้รับรางวัลด้วย
- 9) เครื่องหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรัฐประศาสนโยบาย
- 10) เครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือคล้ายกับเครื่องหมายดังกล่าว จนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าไม่ว่าจะได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ตาม
- 11) เครื่องหมายที่คล้ายกับ (1) (2) (3) (4) (5) (6) หรือ (7)
- 12) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

13) เครื่องหมายอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

2.2.2.3 ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว

เครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนจะต้องไม่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว จนทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของของผลิตภัณฑ์ หรือแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550)

2.3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

2.3.1 คำจำกัดความของการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

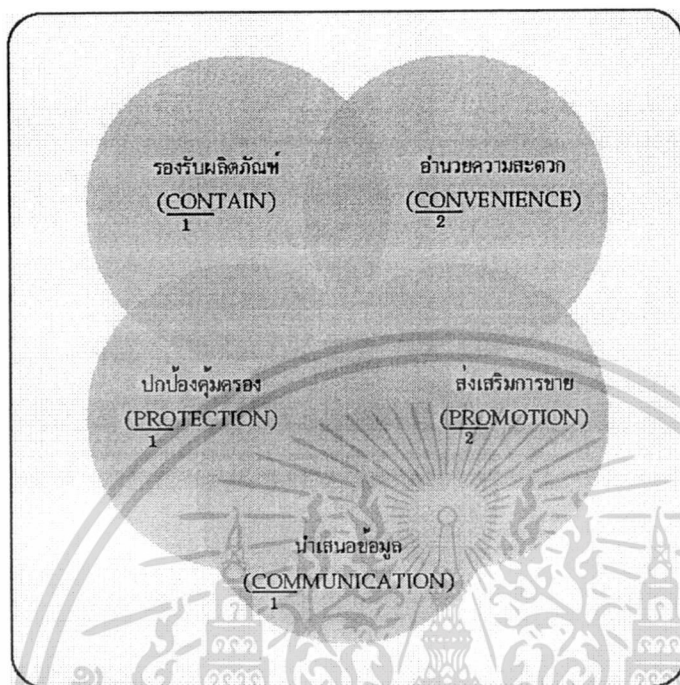
คำว่า การออกแบบ (design) ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับ Oxford Advanced Learner's Dictionary ได้ให้ความหมายว่า เป็นการวาดภาพหรือวางแผนสิ่งที่คาดว่าจะนำไปผลิต และบรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ทำมาจากวัสดุใด ๆ ทำหน้าที่รองรับหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อใช้บรรจุ ปกป้อง นำส่ง จัดการ และนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบจนถึงผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูปจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม, 2550: 1; ปูน และสมพร คงเจริญเกียรติ, 2541: 1; งามทิพย์ ภู่วโรตม, 2538:1)

บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-packaging) หมายถึง สิ่งที่ทำมาห่อหุ้มเพื่อรองรับและคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ (Shuya Kaneko, 2007: 1) ดังนั้น การออกแบบ บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การวาดภาพหรือวางแผนสิ่งที่คาดว่าจะนำไปรองรับและห่อหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อคุ้มครองให้ปลอดภัยจากผู้ผลิตไปมือผู้บริโภคโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.3.2 หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยหลัก 5 ประการดังนี้ คือ 1) รองรับผลิตภัณฑ์ (Contain) 2) ปกป้องคุ้มครอง (Protection) 3) อำนวยความสะดวก (Convenience) 4) การนำเสนอ

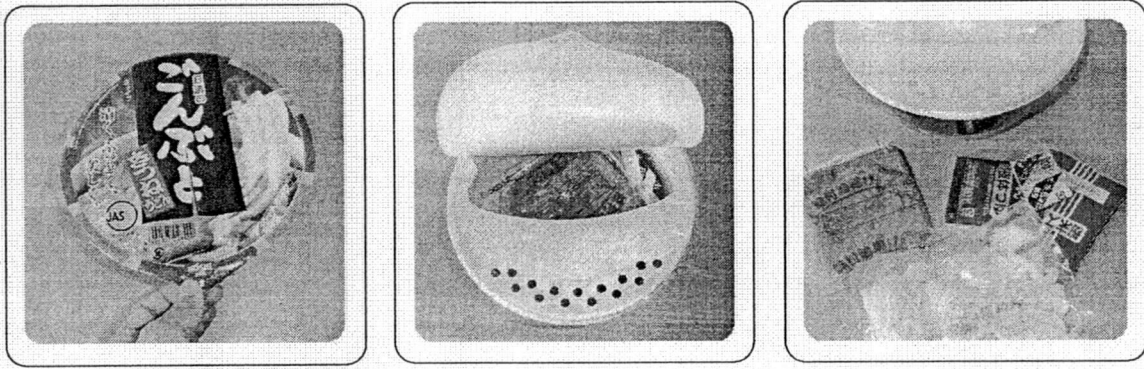
ข้อมูล (Communication) และ 5) ส่งเสริมการขาย (Promotion) ซึ่งหน้าที่หลักทั้งหมดได้รวบรวมมาจากเนื้อหาการบรรยายของผู้ช่วยศาสตราจารย์อรสา จิริภิญโญ ดังแสดงในรูปที่ 2.1

รูปที่ 2.1 หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยหลักของบรรจุภัณฑ์
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2549.

1) รองรับผลิตภัณฑ์ (Contain)

บรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ในการห่อหุ้มและรองรับผลิตภัณฑ์ทั้งนับได้และนับไม่ได้ให้อยู่รวมกันเพื่อให้เป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจนับ ชั่งตวง ขนย้าย และจัดจำหน่าย นอกจากนั้นการห่อหุ้มและรองรับผลิตภัณฑ์หน่วยย่อย ๆ อื่น เข้าด้วยกัน จะสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นได้ ดังตัวอย่างใน รูปที่ 2.2

รูปที่ 2.2 การรองรับผลิตภัณฑ์

ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549.

2) ปกป้องคุ้มครอง (Protection)

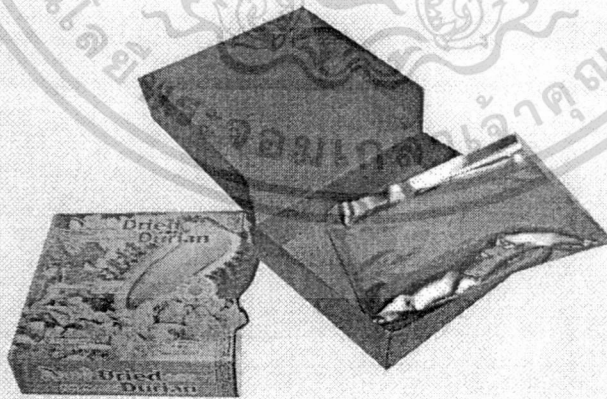
บรรจุกันท์ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ให้สะอาดและปลอดภัยจากผู้ผลิตจนถึงมือผู้บริโภคหรือตลอดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปูน และสมพร คงเจริญเกียรติ (2541) ได้กล่าวว่า บรรจุกันท์ไม่สามารถเพิ่มอายุให้กับผลิตภัณฑ์ได้ แต่บรรจุกันท์สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ เนื่องจากศักยภาพของบรรจุกันท์ที่สามารถเก็บรักษาและป้องกันมิให้ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายในเกิดการเสียหายจากสภาวะแวดล้อมในการบรรจุ การจัดเก็บ และการขนส่ง เช่น ฝุ่นละออง ดิน ฝน แสง หรืออุณหภูมิที่แปรปรวน ที่อาจจะทำปฏิกิริยากับผลิตภัณฑ์ทั้งทางด้านกายภาพและเสื่อมคุณภาพได้นอกจากนั้น บรรจุกันท์ยังสามารถให้การปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์จากมด แมลง และการลักขโมยของมนุษย์ได้ ตลอดจนการแอบปลอมปนผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คุณภาพแทนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานซึ่งอาจจะเป็นเหตุทำให้ผู้ใช้หรือผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมหรืออันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ปลอมปนได้ และบรรจุกันท์สามารถปกป้องคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความปลอดภัยจากการใช้งานผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น บรรจุกันท์ของสารเคมีอันตราย หรือยาจำกัดแมลง ดังรูปที่ 2.3 เป็นต้น

รูปที่ 2.3 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ปกป้องคุ้มครองผู้บริโภคขณะใช้งานผลิตภัณฑ์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549.

3) อำนวยความสะดวก (Convenience)

บรรจุภัณฑ์จะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้งานให้กับทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยอำนวยความสะดวกในการบรรจุผลิตภัณฑ์ ปิดผนึกและจัดเก็บผลิตภัณฑ์ทั้งก่อนและขณะทำการขนส่งสำหรับผู้ผลิต และบรรจุภัณฑ์ควรง่ายต่อการเปิดและปิดบรรจุภัณฑ์ขณะใช้งาน และสะดวกในการจัดเก็บบรรจุภัณฑ์หลังการใช้งานหรือง่ายต่อการคัดแยกขยะหลังการใช้งาน เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุเครื่องดื่มในรูปที่ 2.4 แสดงถึงบรรจุภัณฑ์ขวดพลาสติกที่ง่ายต่อการใช้งาน และง่ายต่อการคัดแยกขยะ เพื่อนำกลับ ไปผลิตใหม่อีกครั้ง

รูปที่ 2.4 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ง่ายต่อการใช้งานและคัดแยกขยะ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549.

4) การนำเสนอข้อมูล (Communication)

บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์ และแหล่งที่มีผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน จะสามารถช่วยให้ผู้บริโภคสามารถใช้ประกอบในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ง่าย และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับบรรจุอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง และยาในภาชนะที่ปิดสนิทจะต้องนำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์ครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดจึงจะสามารถวางจำหน่ายในตลาดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์อาหารจะต้องแสดงข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 194 ว่าด้วยเรื่องฉลาก ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) โดยศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.fda.moph.go.th ส่วนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น ของเล่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ต้องแสดงข้อมูลตามที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) กำหนด และบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น เครื่องปั้นดินเผา หรือ ผ้าไหม จะต้องแสดงข้อมูลตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.tisi.go.th

5) ส่งเสริมการขาย (Promotion)

บรรจุภัณฑ์สามารถส่งเสริมการขายได้ โดยการออกแบบให้บรรจุภัณฑ์มีประโยชน์ใช้สอย มีรูปลักษณะที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น มีภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่นบรรจุภัณฑ์ยาสีฟันของประเทศญี่ปุ่น ดังรูปที่ 2.5 มีรูปลักษณะคล้ายรูปฟัน จึงทำให้การสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน และรวดเร็ว นอกจากนี้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีหลากหลายขนาดจะสามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานที่หลากหลายของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้ ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์ดังรูปที่ 2.6

รูปที่ 2.5 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ส่งเสริมการขายด้วยภาพลักษณ์ที่แตกต่าง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549.

รูปที่ 2.6 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่ส่งเสริมการขายด้วยการเสนอขายหลากหลายขนาด
ที่มา: Packaging Digest, 2549.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ออกแบบเพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทำให้อายุการใช้งานของบรรจุภัณฑ์ยาวขึ้น โดยการนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีกหลายครั้ง จะสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและพลังงานการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี แต่บรรจุภัณฑ์จะต้องมีความแข็งแรงและทนทานต่อการใช้งาน และจะต้องมีระบบจัดเก็บบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว และมีระบบการทำความสะอาดที่มีประสิทธิภาพ ดังรูปที่ 2.7

รูปที่ 2.7 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก

ที่มา: Packaging Digest, 2550.

4) ออกแบบเพื่อให้นำกลับมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ในที่นี้หมายถึง การนำเอาบรรจุภัณฑ์มาแยกชิ้นส่วนและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างไปจากเดิม ยกตัวอย่างเช่น การนำเอาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์โປ้ะไฟ ดังรูปที่ 2.8 ซึ่งการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่จะสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและกำจัดปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์ให้หมดไปได้โดยไม่สิ้นเปลืองพลังงานในการกำจัดขยะ

รูปที่ 2.8 ภาพตัวอย่างของโปิอะโกมไฟ
ที่มา: ภาพถ่ายที่ได้รับอนุญาตจากคุณปรีชา บุญปรีชา, 2549.

5) **ออกแบบเพื่อนำไปแปรรูปใหม่ หรือรีไซเคิล**

การนำเอาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วไปแปรรูปใหม่ หรือรีไซเคิลอาจจะต้องมีการแยกสารบางตัวออกจากวัสดุบรรจุภัณฑ์เดิม หรือการแยกชิ้นส่วนของบรรจุภัณฑ์ที่ต่างวัสดุออกจากกันเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตใหม่ แต่บรรจุภัณฑ์ที่มีการเคลือบให้เป็นเนื้อเดียวกันจะก่อให้เกิดปัญหาในการแยกชนิดวัสดุ และย่อยสลาย ดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้จึงต้องพิจารณาเลือกวัสดุที่เหมาะสมดังนี้

- **การออกแบบบรรจุภัณฑ์แก้วเพื่อการรีไซเคิล**

แก้วสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ แต่ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การจัดระบบ การรวบรวมแก้ว และระบบการขนส่งคืนโรงงาน แต่ต้องมีการคัดแยกระหว่างแก้วสีและแก้วใสออกจากกันก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิต ซึ่งแก้วรีไซเคิลสามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้มากกว่าแก้วใหม่ เนื่องจากแก้วรี

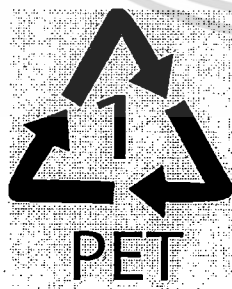
ไซเคิล ใช้พลังงาน ในการหลอมน้อยกว่าแก้วใหม่ และแก้วรีไซเคิลสามารถลด ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์

- การออกแบบบรรจุภัณฑ์กระดาษเพื่อการรีไซเคิล

กระดาษร้อยละ 90% ผลิตจากเยื่อไม้ ดังนั้นจึงสามารถนำกลับเข้าสู่ กระบวนการรีไซเคิลได้ง่าย แต่ข้อจำกัดของกระดาษที่ผ่านกระบวนการรีไซเคิล คือ คุณภาพของกระดาษจะลดลง เนื่องจากเส้นใยของกระดาษจะสั้นลงกว่าเดิม ทำให้มีความเหนียวน้อยกว่ากระดาษที่ผลิตจากเยื่อกระดาษใหม่ กระดาษที่ผ่านกระบวนการรีไซเคิลนิยมนำไปผลิตเป็น กระดาษเขียน ถาดใส่ไข่ ถาดรองผลไม้ แผ่นกันกระแทก และกระดาษพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งการหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่สามารถช่วยลดมลภาวะทางน้ำได้ถึงร้อยละ 35 และมลภาวะทางอากาศได้ร้อยละ 74 (กรมควบคุมมลพิษ, 2550)

- การออกแบบบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อการรีไซเคิล

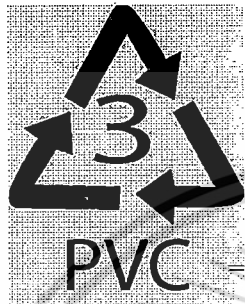
ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วมีปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ย 25-36% เนื่องจากบรรจุภัณฑ์พลาสติกมีข้อดีด้านน้ำหนักเบา และพลาสติกสามารถทดแทนวัสดุอื่น ๆ ได้ แต่ข้อจำกัดของพลาสติกรีไซเคิล คือ จะมีคุณภาพที่ลดลง และไม่อนุญาตให้ใช้กับอาหารได้อีก เนื่องจากด้วยเหตุผลทางด้านความปลอดภัย เพราะกระบวนการรีไซเคิลในขณะนี้ ก่อให้เกิดสารไวนิลคลอไรด์ โมโนเมอร์ และสารไดออกซิน ซึ่งก่อให้เกิดมะเร็งได้ ดังนั้นบรรจุภัณฑ์พลาสติกควรมีการแสดงสัญลักษณ์กำกับ เพื่อให้ง่ายต่อการคัดแยก ดังนี้

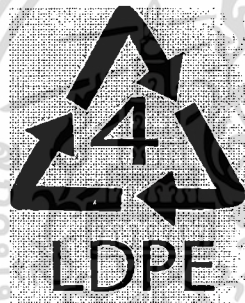
= Polyethylene Terephthalate

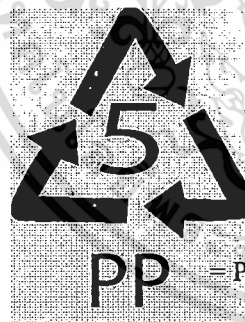
= High Density Polysthylene

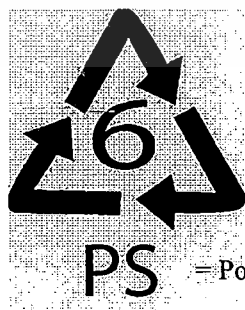
= Polyviny Chloride

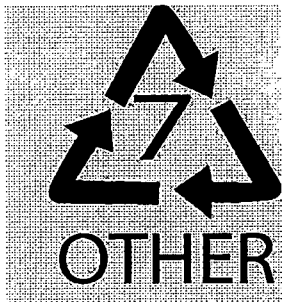
= Low Density Polyethylene

= Polypropylene

= Polystyrene

= Other หมายถึง พลาสติกชนิดอื่น ๆ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์พลาสติกส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย ฝา ฉลาก และ ภาชนะ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องแสดงสัญลักษณ์กำกับทุกส่วนเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ รวบรวมและคัดแยกเพื่อนำกลับมาแปรรูปใหม่ และควรหลีกเลี่ยงการพิมพ์สีลงบนบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพราะสีพิมพ์อาจจะทำให้เกิดการปนเปื้อนในกระบวนการแปรรูปได้

- การออกแบบบรรจุภัณฑ์โลหะเพื่อการรีไซเคิล

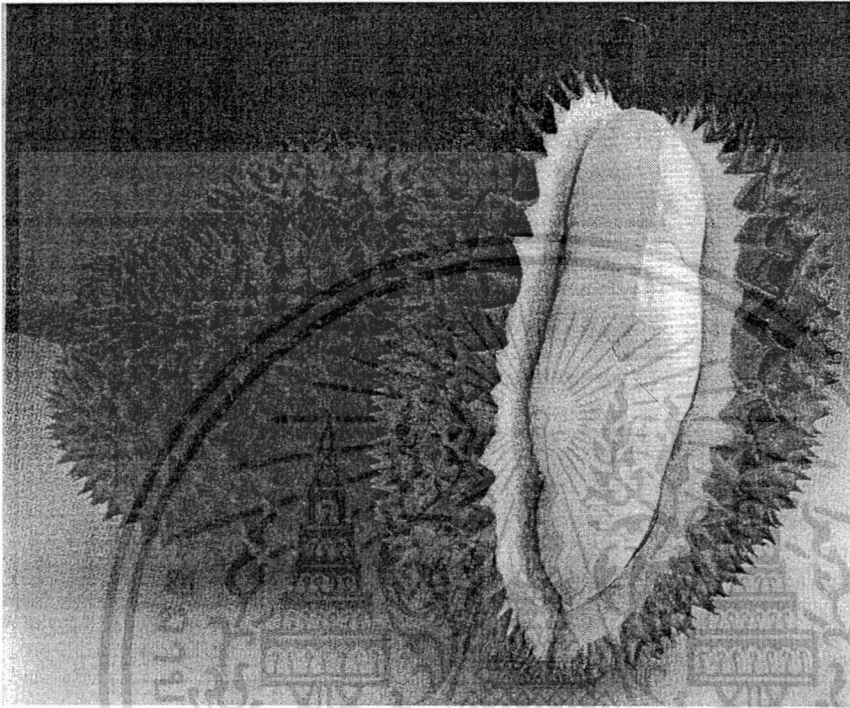
โลหะหลักที่นำมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ คือ เหล็ก และอลูมิเนียม ส่วนใหญ่จะนำมาเป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม เนื่องจากคุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์โลหะสามารถรักษาคุณภาพของอาหารได้ดี และมีน้ำหนักเบากว่าขวดแก้ว และอลูมิเนียมรีไซเคิลใช้พลังงานในการผลิตน้อยกว่าการผลิตอลูมิเนียมใหม่

6) การออกแบบเพื่อให้สามารถกำจัดทิ้งได้อย่างปลอดภัย

การกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ สามารถทำได้ 3 ทาง คือ การหมักให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ หรือการทำปุ๋ย การนำไปถมที่ดิน และการเผาทำลาย ซึ่งการกำจัดแต่ละทางมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้ คือ การหมักขยะให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ เกิดจากวัสดุเป็นสารอินทรีย์ที่ถูกจุลินทรีย์ย่อยสลายได้ทำให้เกิดการเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่สามารถทำได้ คือ กระดาษ ไม้ และพลาสติกที่ทำจากแป้ง เป็นต้น ส่วนการนำเอาขยะบรรจุภัณฑ์ไปถมที่ดินและการเผาทำลายจะต้องทำอย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันสารพิษตกค้างในดิน และอากาศ

7) การออกแบบโดยไม่ใช้บรรจุภัณฑ์

การออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด คือ การไม่ใช้บรรจุภัณฑ์ ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นมีบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติห่อหุ้มมาเป็นอย่างดีแล้ว ยกตัวอย่าง เช่น ผลไม้ทุเรียน ดังรูปที่ 2.9

รูปที่ 2.9 บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ

8) การออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นสูงหรือลดปริมาณน้ำ เพื่อช่วยทำให้บรรจุภัณฑ์มีขนาดเล็กลงได้

ผลิตภัณฑ์หลายชนิดในปัจจุบันสามารถผลิตให้มีความเข้มข้นสูง เพื่อที่ผู้บริโภคสามารถนำไปเติมน้ำหรือของเหลวเพื่อเจือจางลงเหมาะสมกับการใช้งานได้ และช่วยลดขนาดบรรจุภัณฑ์ให้เล็กลงได้ เช่น กะทิผง หรือ นมผง เป็นต้น

9) การออกแบบให้มีการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยบรรจุที่ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและการขนส่ง

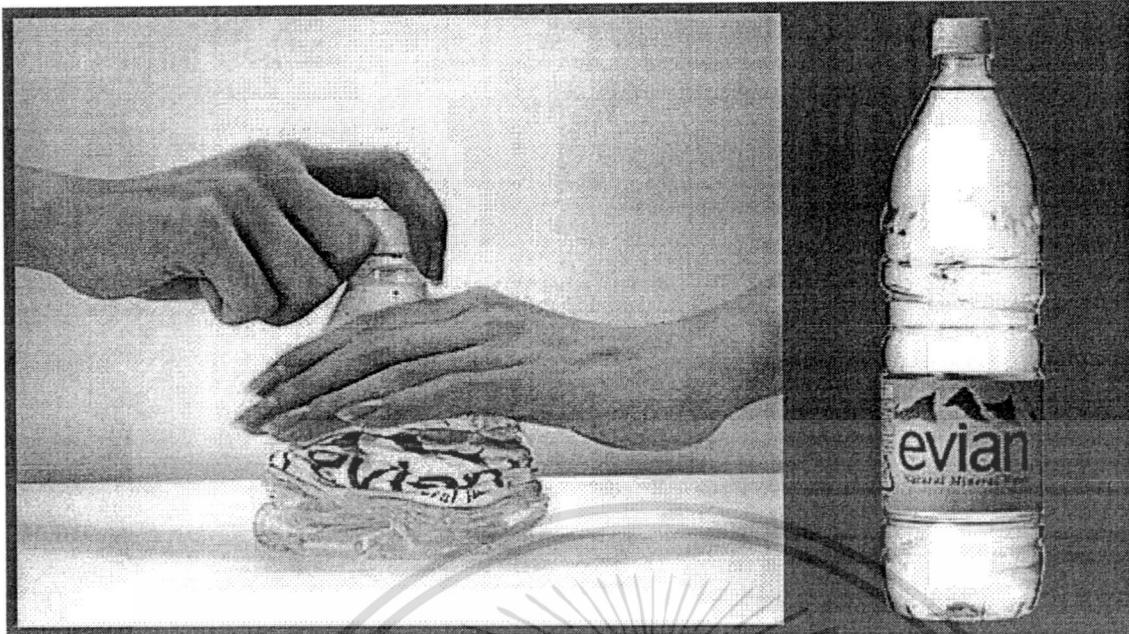
การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีการปรับ หรือลดส่วนประกอบเพื่อให้ประหยัดพื้นที่ในการขนส่งจะสามารถช่วยลดต้นทุนในการจัดเก็บและการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์ ดังรูปที่ 2.10 และสามารถย่อขนาดของขยะบรรจุภัณฑ์ได้หลังการใช้งานเพื่อประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและขนส่งกลับสู่โรงงานแปรรูปผลิต ดังรูปที่ 2.11 และ 2.12

รูปที่ 2.10 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการประหยัดพื้นที่ในการรวมหน่วย
ที่มา: Packaging Digest, 2550.

รูปที่ 2.11 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อลดขนาดขยะของบรรจุภัณฑ์
ที่มา: Packaging Digest, 2550.

รูปที่ 2.12 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อลดขนาดของขยะบรรจุภัณฑ์
ที่มา: Packaging Digest, 2550.

10) การออกแบบให้ลดจำนวนสีที่ใช้พิมพ์บนบรรจุภัณฑ์

การออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยกำหนดจำนวนสีพิมพ์และปริมาณของสีพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ลดน้อยลงจะสามารถช่วยประหยัดต้นทุนในการผลิตและประหยัดวัสดุการพิมพ์ลงไปได้ นอกจากนั้นการเลือกใช้สีพิมพ์และกระบวนการพิมพ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือหลีกเลี่ยงระบบการพิมพ์ที่สิ้นเปลืองพลังงานและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก็จะสามารถช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อมที่ดีได้อีกทาง

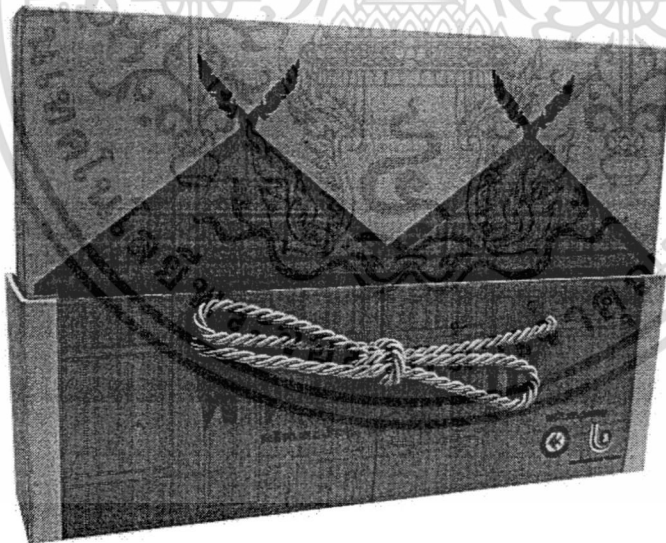
กลยุทธ์การออกแบบที่กล่าวมาข้างต้นนี้นับได้ว่าเป็นแนวทางการออกแบบที่สามารถช่วยลดปริมาณการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ภาครัฐบาลและเอกชน ผู้ผลิตและผู้บริโภคจะต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมลงไปได้ในอนาคต

2.3.4 ประเภทของบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ บรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ (Primary Packaging) บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองหรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ (Secondary Packaging) และบรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามหรือบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ (Tertiary Packaging) (ปูน และสมพร กงเจริญเกียรติ2541)

1) บรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ) Primary Packaging(

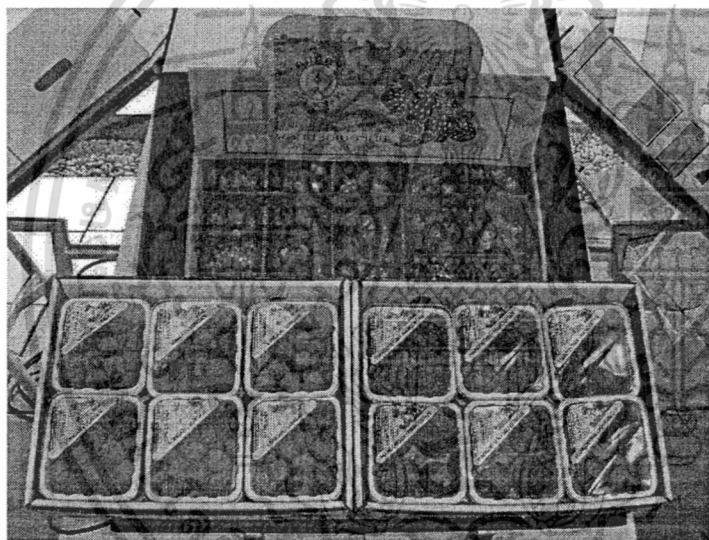
บรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิเป็นบรรจุภัณฑ์ที่สัมผัสกับผลิตภัณฑ์โดยตรง ทำหน้าที่รองรับ และปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์เพื่อไม่ให้เกิดการเสียหาย หรือเสื่อมคุณภาพ นอกจากนั้นบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมียังทำหน้าที่ให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ช่วยส่งเสริมการขายและช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ ดังรูปที่ 2.13 แสดงภาพตัวอย่างของบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิสำหรับบรรจุผ้าไหมจังหวัดน่าน ซึ่งออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ ปี พ.ศ. 2547

รูปที่ 2.13 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2547.

2) บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สอง หรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ (Secondary Package)

บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองหรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่หน้าที่รวมหน่วยบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิเข้าด้วยกันเพื่อให้สะดวก และง่ายต่อการตรวจนับจำนวน จัดเก็บ ขนย้าย จัดจำหน่าย และขนส่ง ดังนั้นบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิจึงจำเป็นที่จะต้องมีความแข็งแรง และทนทานต่อการเรียงทับซ้อนและแรงสั่นสะเทือนจากการขนส่งได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างในรูปที่ 2.14 ภาพบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิสำหรับบรรจุผลไม้ เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิไม่ได้สัมผัสผลิตภัณฑ์โดยตรง และไม่ได้ใช้เพื่อการนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ ดังนั้นบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิจึงไม่นำเสนอข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์โดยละเอียดดังเช่นบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ นอกจากนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิจะต้องมีการคำนวณขนาดของบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ในการขนส่ง

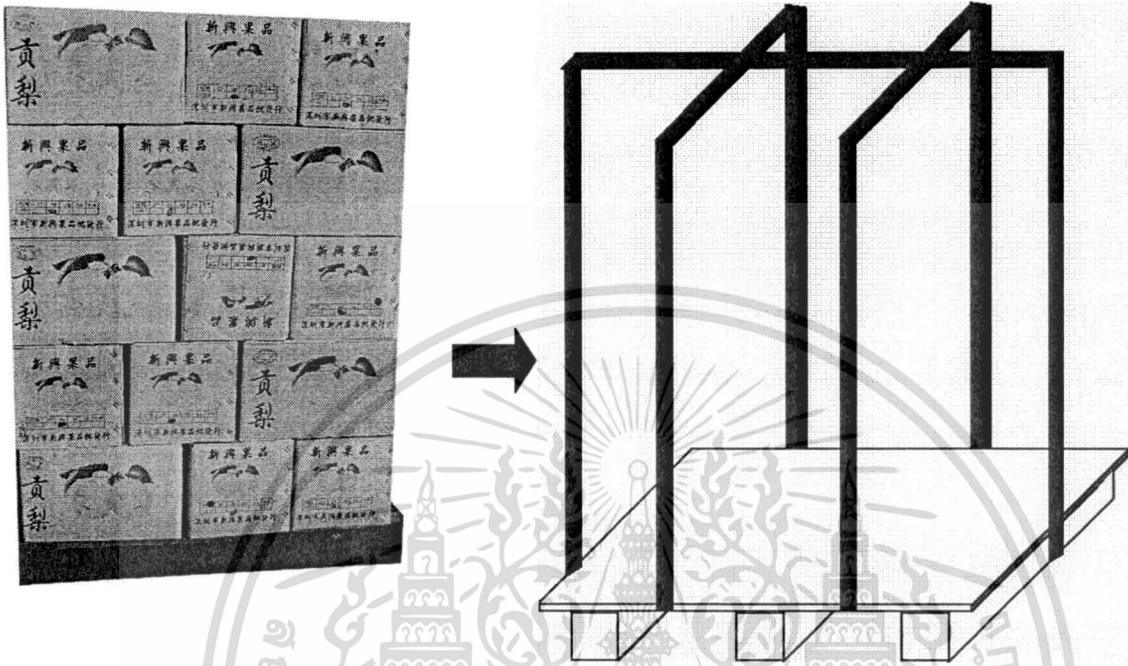

ภาพที่ 2.14 บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองหรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

3) บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามและบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ (Tertiary Package)

บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามและบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีหน้าที่รองรับบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิหรือบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ เพื่อการจัดเก็บในคลังสินค้า และคุ้มครองปกป้องผลิตภัณฑ์ขณะทำการขนส่งไปยังตลาดเป้าหมาย ดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิจึงต้องมีความสอดคล้องกับระบบการขนส่งไปยัง

ตลาดเป้าหมายนั้น ๆ และในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตัดद्यภูมิจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความแข็งแรง และการรับน้ำหนักจำนวนมาก ๆ เนื่องจากจำเป็นที่จะต้องรองรับบรรจุภัณฑ์จำนวนมาก ดังตัวอย่างในภาพที่ 2.15

รูปที่ 2.15 ภาพตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ชั้นที่สามหรือบรรจุภัณฑ์ตัดद्यภูมิ
ที่มา: ถ่ายภาพและสร้างภาพ โดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

เนื่องจากการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในงานวิจัยในครั้งนี้งมุ่งเน้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกหรือบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ ดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในงานวิจัยในครั้งนี้งมุ่งเน้นการออกแบบทั้งส่วนโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์และส่วนของการนำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์ในลักษณะของกราฟิกบนฉลากหรือบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์จะต้องพิจารณาตามประเภทของผลิตภัณฑ์ วัสดุบรรจุภัณฑ์ และวิธีการบรรจุเป็นสำคัญ ส่วนการออกแบบกราฟิกบนฉลากหรือบนบรรจุภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงประเภทของผลิตภัณฑ์ พื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลเทคโนโลยีในการพิมพ์ ข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เป็นหลัก

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในครั้งนี้มุ่งเน้น การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมุ่งเน้นการทำงานเชิงทดลองร่วมกับกลุ่มผู้ผลิต เพื่อการสร้างความรู้ร่วมกัน ซึ่งวิลเลียม ฟุท เวย์ (William Foote Whyte, 1998: 127) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะประกอบไปด้วย ขั้นตอนของการวางแผน ปฏิบัติ วิเคราะห์และประเมินผล เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อไปใหม่ได้โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจริง ซึ่งการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกระบวนการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างยิ่ง เนื่องจากขั้นตอนการออกแบบจะเริ่มต้นจากการวางแผน โดยการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ จากนั้นปฏิบัติการออกแบบและทดลองใช้งาน วิเคราะห์และประเมินผลงานการออกแบบ และวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานการออกแบบต่อไป ดังนั้นวิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ ขั้นตอนของการวางแผนงาน ขั้นตอนของการปฏิบัติงานออกแบบ ขั้นตอนของการประเมินผล และขั้นตอนการวิเคราะห์ สรุป และวางแผนงานใหม่ต่อไป

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ได้มุ่งเน้นการปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีรายชื่อขึ้นทะเบียนไว้ที่หน่วยงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตจังหวัดต่างๆ ในเขตภาคกลาง ซึ่งประกอบอาชีพโดยการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน หนึ่งในจำนวน 6 ประเภทผลิตภัณฑ์ ดังนี้ คืออาหาร เครื่องดื่ม ผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้และของประดับตกแต่ง ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547: 3-4) ซึ่งมีความประสงค์ที่จะร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยในครั้งนี้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2550 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการดำเนินงาน และบทบาทและหน้าที่ของคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ สรุปได้ว่ามีกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการออกแบบตราสินค้า และออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ สมุทรปราการและนนทบุรี จำนวน 100 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการประเมินผลงานการออกแบบและผลการวิจัย ซึ่งเครื่องมือวิจัยหลักในการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย ส่วนเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการประเมินผลงานการออกแบบและผลการวิจัย จะประกอบไปด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ หุ่นจำลองต้นแบบ และงานเขียนแบบเพื่อใช้ในการทดลองและตรวจสอบความเข้าใจจากฐานข้อมูลเอกสารของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

จากขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ในชุมชน 3 จังหวัด คือ ชุมชนในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ ชุมชนในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และชุมชนในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตเพื่อรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ ปัญหาและความต้องการ และสรุปเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะปฏิบัติงานวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัยในครั้งนี้ และวางแผนงานร่วมกับกลุ่มตัวอย่างด้านกิจกรรม วิธีการดำเนินงาน และตารางเวลาในการดำเนินงานร่วมกันตลอดโครงการ

ในขั้นตอนการปฏิบัติงานออกแบบจะมีการวาดภาพและสร้างหุ่นจำลองต้นแบบเพื่อนำไปตรวจสอบความเข้าใจ และทดลองใช้งาน ดังนั้นเครื่องมือวิจัยในขั้นตอนนี้จะประกอบไปด้วย ภาพวาดตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ต้นแบบ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการประเมินผลงานการออกแบบและผลการวิจัย

ส่วนขั้นตอนการวิเคราะห์ สรุป และวางแผนงานใหม่ต่อไป คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างใช้การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน และวางแผนการดำเนินงานต่อไปในอนาคตของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนี้โครงการวิจัยสิ้นสุด

3.3 สถานที่ดำเนินงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์ใช้สถานที่ราชการและเอกชนในการดำเนินวิจัยเชิงปฏิบัติการ และประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในเขตชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ดังนี้ คือ

- 1) สำนักงานเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- 2) สำนักงานเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี และศูนย์ฝึกอบรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 3) สมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ดังนี้ คือ ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

4.1 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพฯ

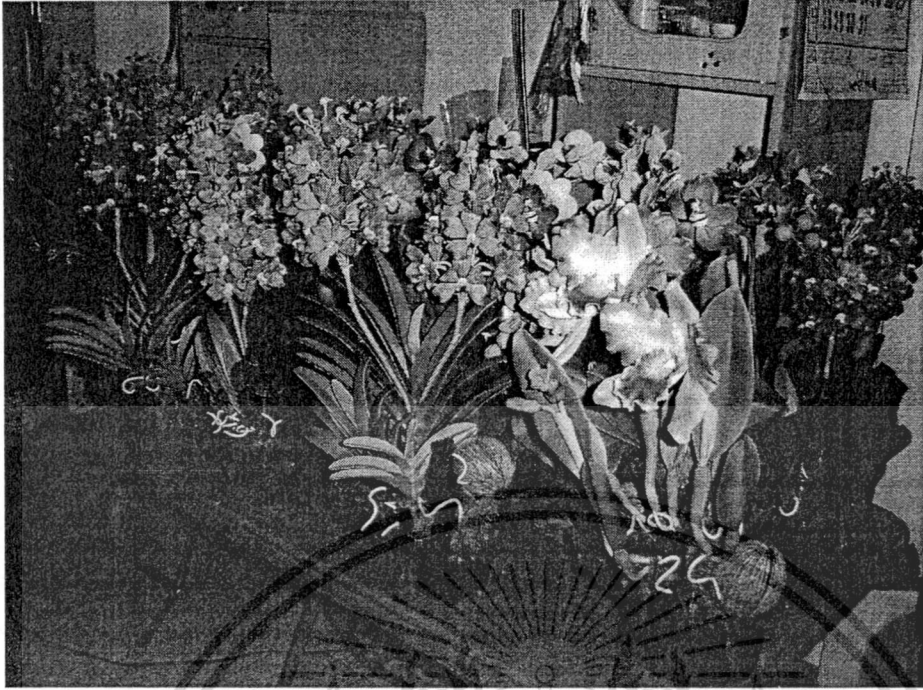
4.1.1 กลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากดินวิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากดินวิทยาศาสตร์ พบว่า กลุ่มมีจำนวนสมาชิก 12 คน โดยมีการรวมกลุ่มกันในเขตลาดกระบังเพื่อผลิตและจำหน่ายดอกไม้ประดิษฐ์ทั้งปลีกและส่ง โดยหัวหน้ากลุ่มได้มีการเช่าร้านจำหน่ายในตลาดนัดสวนจตุจักร ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประกอบไปด้วย ดอกไม้ขนาดเท่าจริงประกอบวัสดุต่าง ๆ เช่นกระดาษต้นไม้มือหรือรากไม้จริง และดอกไม้ขนาดจิ๋วประกอบกับแม่เหล็กสำหรับติดตู้เย็น เช่น ดอกกล้วยไม้ ดังแสดงในรูปที่ 4.1

ผู้นำกลุ่มได้ตั้งชื่อตราสินค้า ตามชื่อเล่นของตนเอง คือ ออย หรือ OIL's Flower ดังรูปที่ 4.2 ซึ่งออกแบบนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปัจจุบันกลุ่มใช้บรรจุภัณฑ์ถุงพลาสติกใส่เพื่อการบรรจุผลิตภัณฑ์ ดังรูปที่ 4.3 และ 4.4 และใช้วัสดุกันกระแทกในการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ โดยไม่ต้องใช้บรรจุภัณฑ์อื่นใดร่วม ดังรูปที่ 4.5 จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่ม ถึงสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า กลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์ประเภทของฝากในช่วงเทศกาลปีใหม่เพื่อรับรองตามความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อของฝากในช่วงเทศกาลปีใหม่ และบรรจุภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มให้แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ดังแสดงในรูปที่ 4.6 และ 4.7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

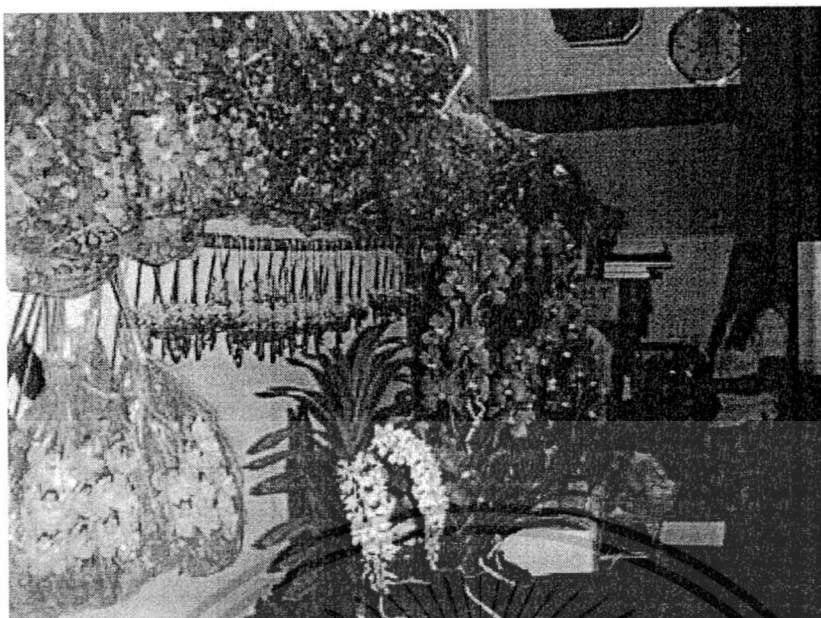

รูปที่ 4.1 ผลิตภัณฑ์ประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากคีนวิทยาศาสตร์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีรุริกา กงสะฤ, 2550.

รูปที่ 4.2 เครื่องหมายการค้าของกลุ่มผู้ผลิต
ที่มา: ออกแบบโดยนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2549

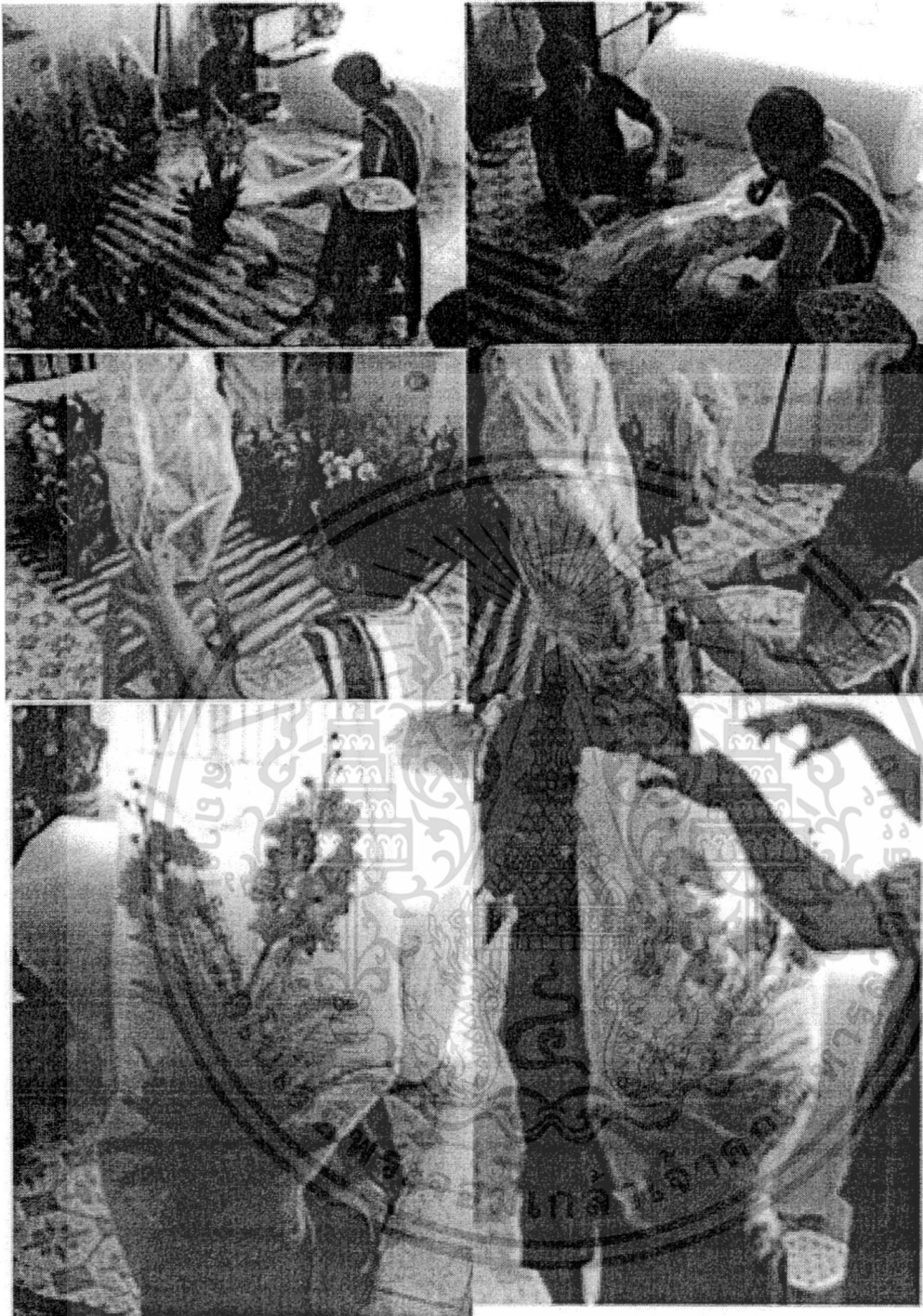
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.3 บรรจุกณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดใหญ่
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีภูริกา กงสะกู, 2550.

รูปที่ 4.4 บรรจุกณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดเล็ก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีภูริกา กงสะกู, 2550.

รูปที่ 4.5 ภาพแสดงวิธีการบรรจุผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ขนาดใหญ่
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกู, 2550.

รูปที่ 4.6 ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับดอกไม้ประดิษฐ์แบบ 3 ชั้น
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.7 ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับดอกไม้ประดิษฐ์

ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

จากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ดังรูปที่ 4.6 และ 4.7 โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิต พบว่า ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบใหม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ และสามารถเพิ่มยอดขายให้กับกลุ่มตัวอย่างได้ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งการประเมินผลงานการออกแบบในครั้งนี้ได้วัดจากปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดจำหน่าย และจากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ซื้อมีความพึงพอใจในภาพลักษณ์บรรจุภัณฑ์ที่ได้จัดเตรียมไว้ในแบบที่เป็น 1 ชิ้น เพราะสามารถปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ได้ดี สามารถนำพาได้โดยสะดวก และมีภาพลักษณ์ที่สวยงามเหมาะสมสำหรับที่จะนำไปเป็นของฝากในช่วงเทศกาลต่าง ๆ

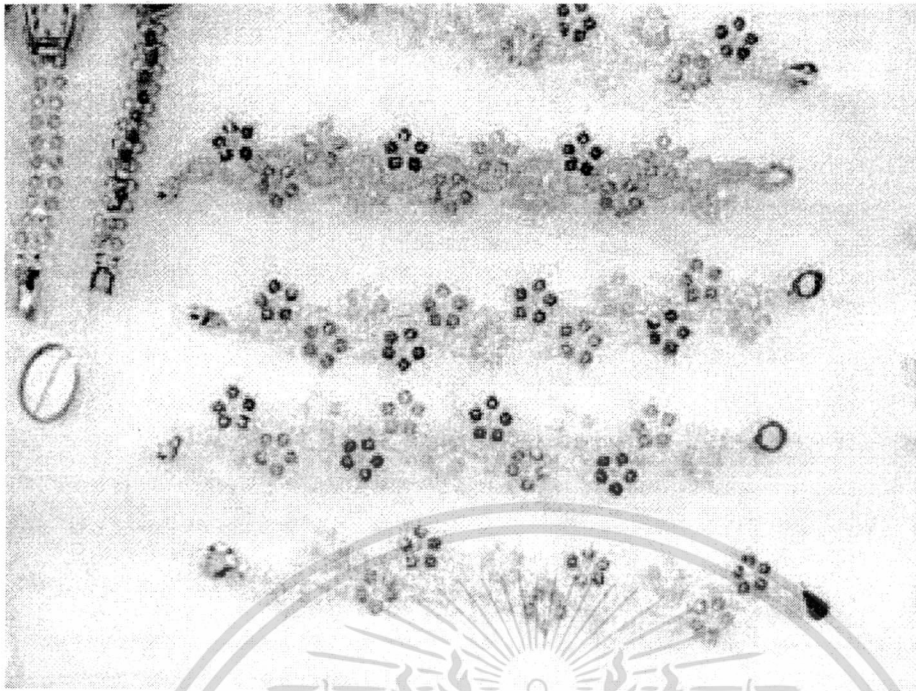
4.1.2 กลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัล

กลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัลเป็นคนที่มีการในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ ซึ่งมีผู้นำกลุ่มเป็นทหารผ่านศึก ซึ่งมีความรู้และความสามารถในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยมีการเช่าร้านจำหน่ายในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ประกอบไปด้วย เครื่องประดับคริสตัลร้อยด้วยมือ และลูกปัดดังรูปที่ 4.8

ผู้นำกลุ่มได้ตั้งชื่อตราสินค้า ว่า ได้ของ ได้บุญ และมีคำว่า Thai Handicapped Handicraft กำกับ ดังรูปที่ 4.9 ซึ่งออกแบบโดยผู้นำกลุ่ม และวาดรูปใหม่โดยศิริพรณ์ ปีเตอร์

ปัจจุบันกลุ่มใช้บรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องประดับ ดังรูปที่ 4.10 และ 4.11 จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มถึงสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า กลุ่มมีความต้องการที่จะออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และสามารถพิมพ์ตราสินค้าของกลุ่มไว้แสดงความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น เพื่อกลุ่มสามารถนำเอาผลิตภัณฑ์ไปฝากจำหน่ายตามร้านค้าต่าง ๆ ได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งง่ายต่อการจัดซื้อของกลุ่มผู้ผลิต และง่ายต่อการใช้งาน

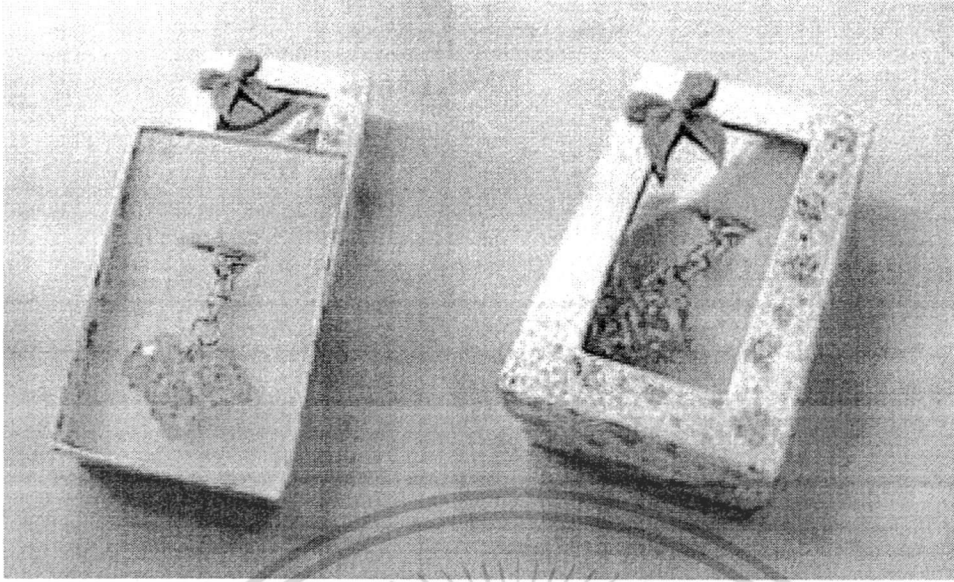
จากการสังเกตรูปแบบการจัดจำหน่ายและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ดังรูปที่ 4.12 พบว่า กลุ่มมีผลิตภัณฑ์หลากหลายขนาดและรูปแบบ และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์เครื่องประดับของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบัน ดังนั้นการระบุที่มาของผลิตภัณฑ์ และกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นคนพิการ จะสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงออกแบบบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นกล่องกระดาษ และถุงกระดาษเพื่อง่ายต่อการใช้งาน ประหยัดต้นทุนในการผลิตและสามารถสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตได้อย่างชัดเจน

รูปที่ 4.8 เครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุ, 2550.

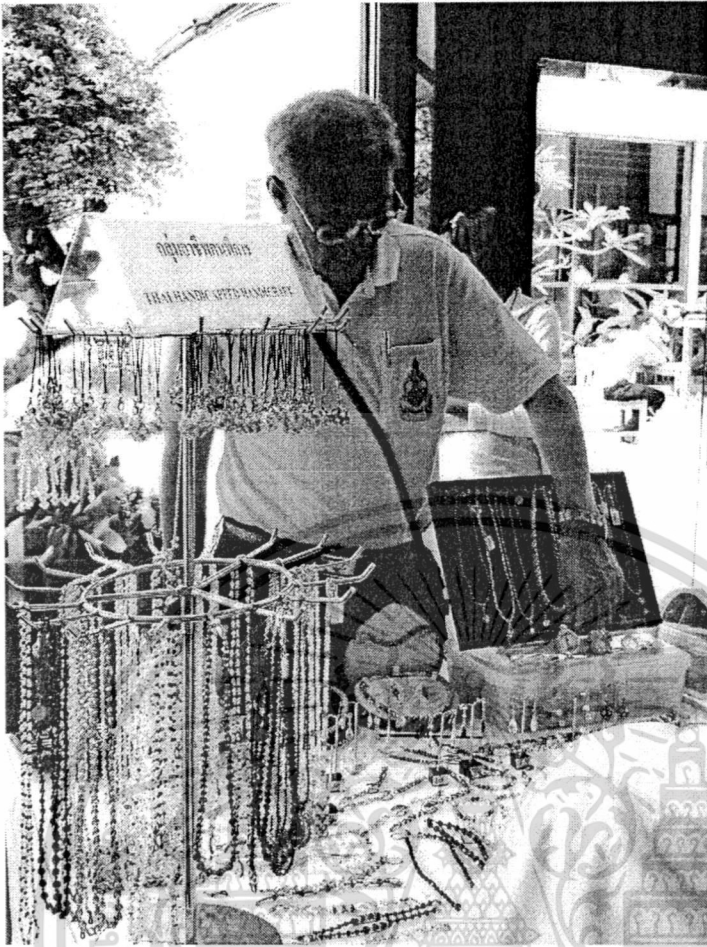
รูปที่ 4.9 ตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: วาดรูปใหม่โดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.10 บรรจุกุณฑณ์เครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีจรรยา กงสะกุ, 2550.

รูปที่ 4.11 บรรจุกุณฑณ์เครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีจรรยา กงสะกุ, 2550.

รูปที่ 4.12 การสังเกตผลิตภัณฑ์และรูปแบบการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัล
 ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฏฐริกา กงสะกุ, 2550.

จากการประชุมกลุ่มย่อยของคณะผู้วิจัยเพื่อการพัฒนาตราสินค้าและออกแบบบรรจุภัณฑ์
 สำหรับบรรจุเครื่องประดับคริสตัลร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ ดังรูปที่ 4.13 สรุปได้ว่า ผลงาน
 การออกแบบจะต้องง่ายต่อการพับขึ้นรูป ง่ายต่อการใช้งานและประหยัดต้นทุนการผลิตสำหรับกลุ่ม
 ผู้ผลิต และสามารถสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้อย่างชัดเจน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึง
 ได้สรุปผลการออกแบบออกเป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 เป็นบรรจุภัณฑ์กล่องกระดาษและถุงกระดาษ
 โดยการใช้สติ๊กเกอร์ใสพิมพ์ตราสินค้าสีน้ำตาลทองของกลุ่มผู้ผลิตติดตามตำแหน่งที่กำหนด ดังรูปที่
 4.14 และแบบที่ 2 เป็นบรรจุภัณฑ์ถุงผ้าสำหรับเครื่องประดับขนาดเล็ก และกล่องกระดาษและถุง
 กระดาษ โดยการใช้โบว์พิมพ์ตราสินค้าของกลุ่มไว้เป็นสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกความแตกต่างของ
 ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับคริสตัลของกลุ่มจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น ดังรูปที่ 4.15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

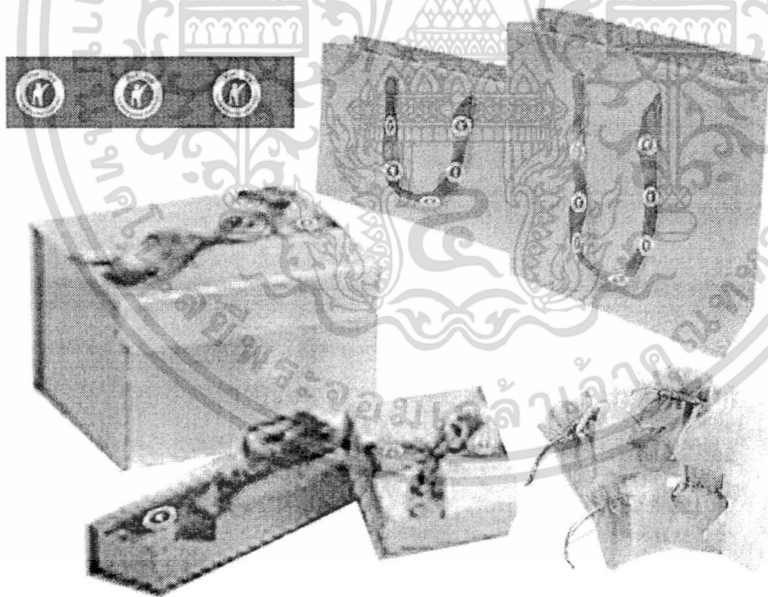

รูปที่ 4.13 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องประดับคริสต์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยฉวีสุริกา กงตะกู, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.14 บรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับบรรจุเครื่องประดับคริสตัลแบบที่ 1
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.15 บรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุเครื่องประดับคริสตัลแบบที่ 2
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม สรุปได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์แบบที่ 1 เนื่องจากประหยัดต้นทุนในการผลิต ง่ายต่อการใช้งาน และสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหลังจากการทดลองการใช้งานในงานแสดงสินค้าดังรูปที่ 4.16 พบว่า ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบที่ 1 สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้ และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตราสินค้าช่วยให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี

รูปที่ 4.16 แสดงสถานที่ทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์และผลงานการออกแบบใหม่
ที่มา: ภาพถ่ายโดย Mr. Tsuneyoshi Fujii , 2550.

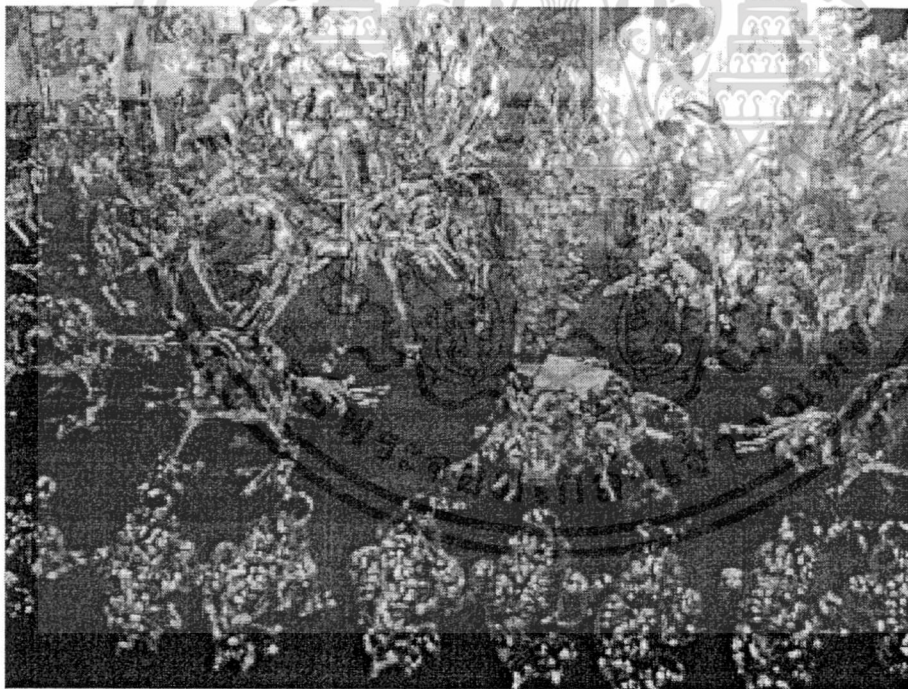
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4.2.1 กลุ่มผู้ผลิตแก้วเป่า

กลุ่มผู้ผลิตแก้วเป่าในเขตอำเภอปากเกร็ดกลุ่มแรกเป็นกลุ่มคนพิการซึ่งรวมกลุ่มกันผลิตผลิตภัณฑ์ตามความเชื่อ โชคลาง เช่น สัตว์ตามความเชื่อของชาวจีน สิบสองนักษัตร เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตแก้วเป่า พบว่า กลุ่มมีจำนวนสมาชิก 40 คน แต่ไม่ได้มีการรวมตัวกันเพื่อผลิตเนื่องจากสมาชิกกลุ่มเป็นคนพิการ ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงกระจายกันไปผลิตสินค้าตามบ้าน โดยหัวหน้ากลุ่มเป็นคนพิการได้ทำการรวบรวมผลิตภัณฑ์ตามชุมชน เพื่อนำไปจำหน่ายภายใต้ตราสินค้าของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ จังหวัดนนทบุรี

จากการสังเกตผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประกอบไปด้วยแก้วเป่าขนาดเล็กมีหลากหลายขนาดและรูปแบบ ดังรูปที่ 4.17 และผลิตภัณฑ์แก้วเป่าบางรูปแบบถูกบรรจุในกรอบกระจก ดังแสดงในรูปที่ 4.18

รูปที่ 4.17 ผลิตภัณฑ์แก้วเป่าขนาดเล็ก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.18 ผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

จากการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มมีความประสงค์ที่จะใช้ชื่อตราสินค้า ตามชื่อของกลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ โดยมีสัญลักษณ์ของคนพิการนั่งในรถเข็น เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่แตกต่างผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในตลาดปัจจุบัน ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตจึงต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ของคนพิการเป็นจุดขายที่แตกต่างในตลาด นอกจากนั้นผู้นำกลุ่มได้ระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่า กลุ่มกำลังประสบปัญหาด้านการจัดเก็บผลิตภัณฑ์แก้วเป่า และการขนย้ายผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปจัดจำหน่าย เพราะผลิตภัณฑ์แก้วเป่าขาดบรรจุภัณฑ์เพื่อป้องกันการแตกหักเสียหายขณะการจัดเก็บ และการขนย้าย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการออกแบบตราสินค้า โดยใช้ภาพสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายของการอุปถัมภ์ผลิตภัณฑ์ของคนพิการ ดังรูปที่ 4.19 และ 4.20

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบตราสินค้า โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำกลุ่มเพื่อตัดสินใจเลือกตราสินค้า สรุปได้ว่า ผู้นำกลุ่มเลือกตราสินค้าแบบที่ 1 เนื่องจากภาพสัญลักษณ์ในแบบที่ 1 สามารถสื่อความหมายของการอุปถัมภ์ผลิตภัณฑ์ของคนพิการได้ชัดเจนกว่าแบบที่ 2

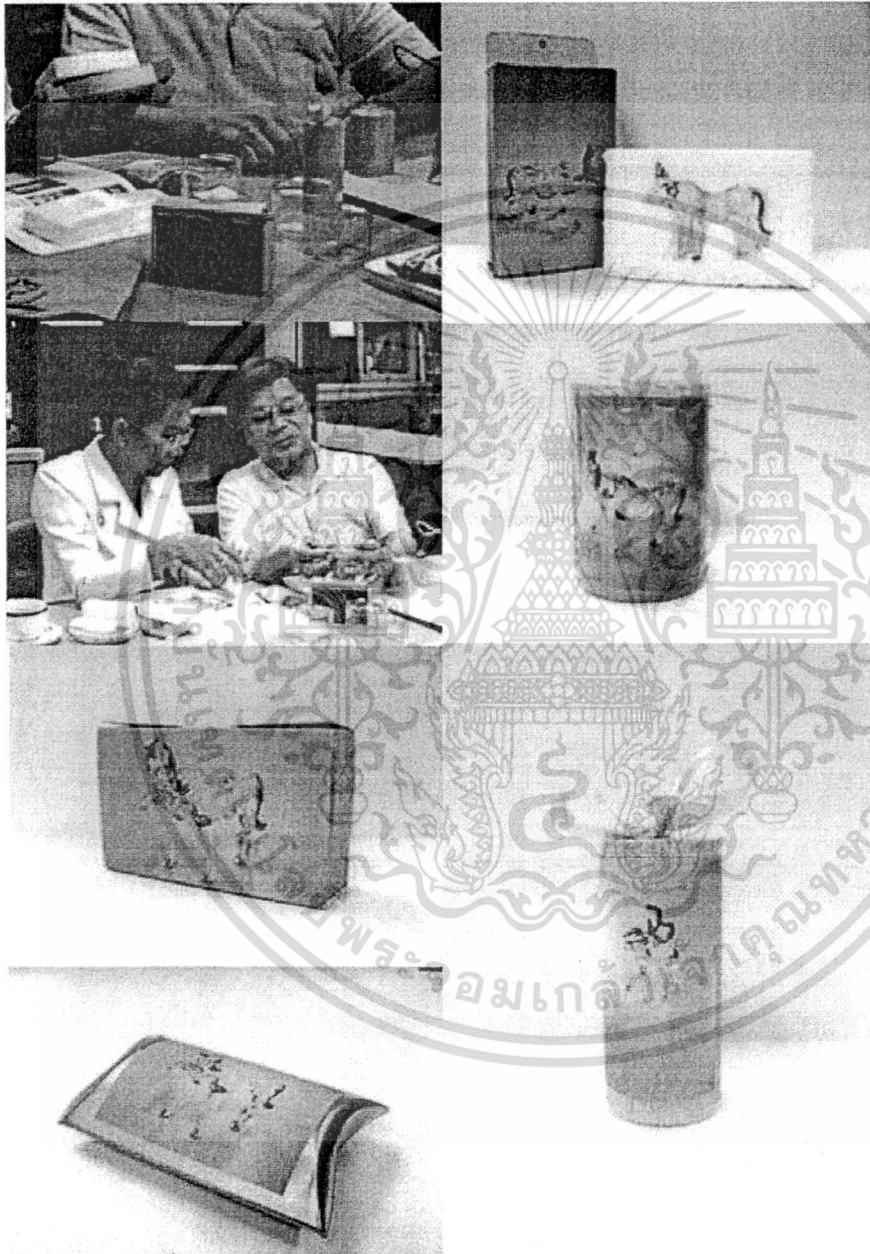
รูปที่ 4.19 ตราสินค้าแบบที่ 1
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ และวาดภาพโดยณัฐริกา กงสะกู, 2550

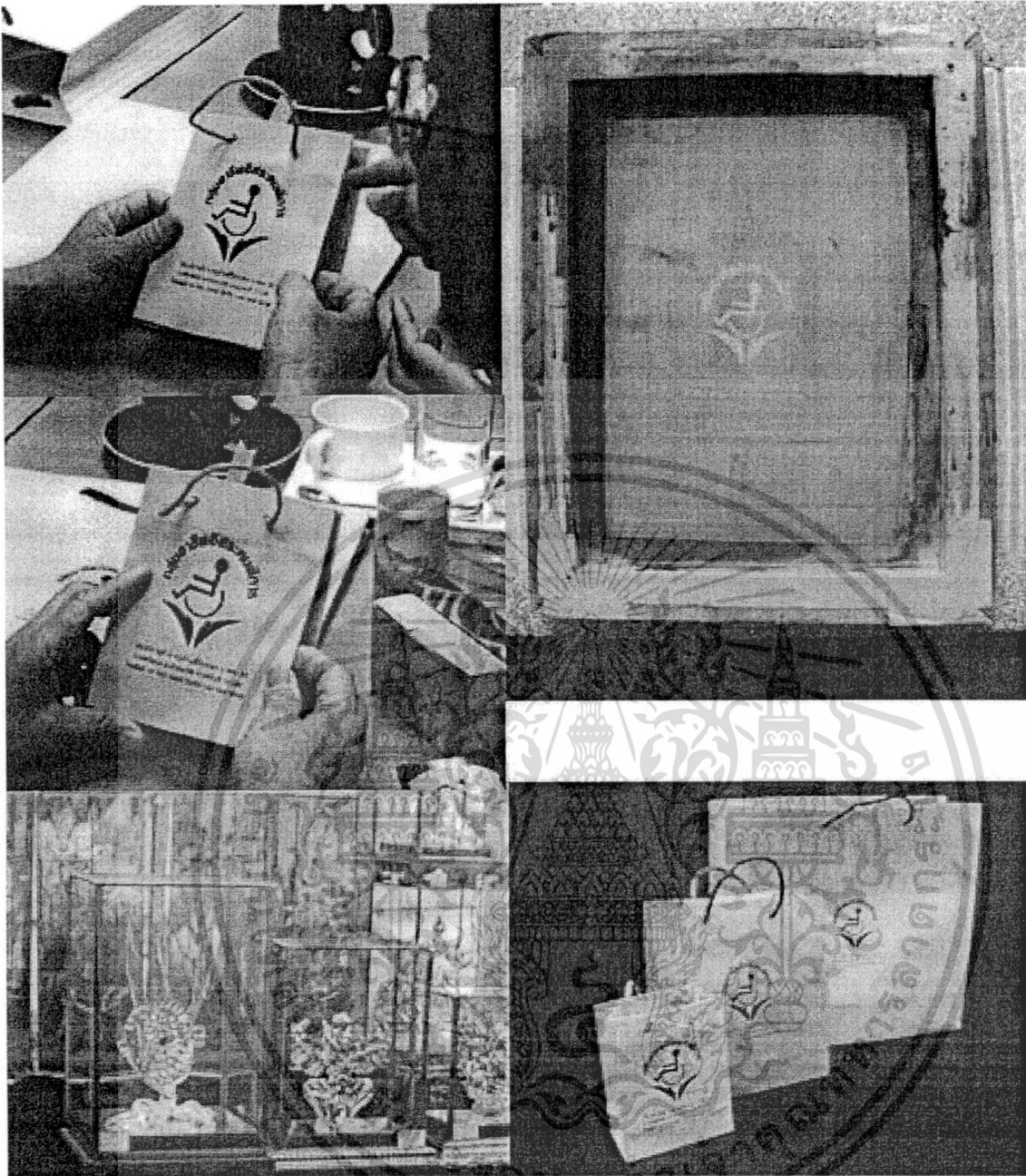
รูปที่ 4.20 ตราสินค้าแบบที่ 2
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ และวาดภาพโดยณัฐริกา กงสะกู, 2550

ส่วนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถรองรับและปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์แก้วเป่าที่มีความหลากหลายขนาดและรูปแบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม หลัก ๆ คือ บรรจุภัณฑ์เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าขนาดเล็กในบรรจุภัณฑ์ที่ยืดหยุ่นได้ตามขนาดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และมีโครงสร้างภายนอกที่สามารถปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ไม่ให้แตกหักได้ และบรรจุภัณฑ์เพื่อ

ผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก ทำหน้าที่หลังขายโดยการอำนวยความสะดวกในการนำพาสำหรับผู้ซื้อ ดังนั้นบรรจุภัณฑ์สำหรับแก้วเป่าในกรอบกระจกจึงเป็นบรรจุภัณฑ์ประเภทถุงกระดาษ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการปฏิบัติการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าขนาดเล็กโดยการทดลองบรรจุในบรรจุภัณฑ์หลากหลายรูปแบบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ Mr. Tsuneyoshi Fujii อาจารย์อาวุโสจากหน่วยงาน JICA ประเทศญี่ปุ่น ดังแสดงในรูปที่ 4.21 และ

รูปที่ 4.21 แสดงขั้นตอนการปฏิบัติการออกแบบบรรจุภัณฑ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

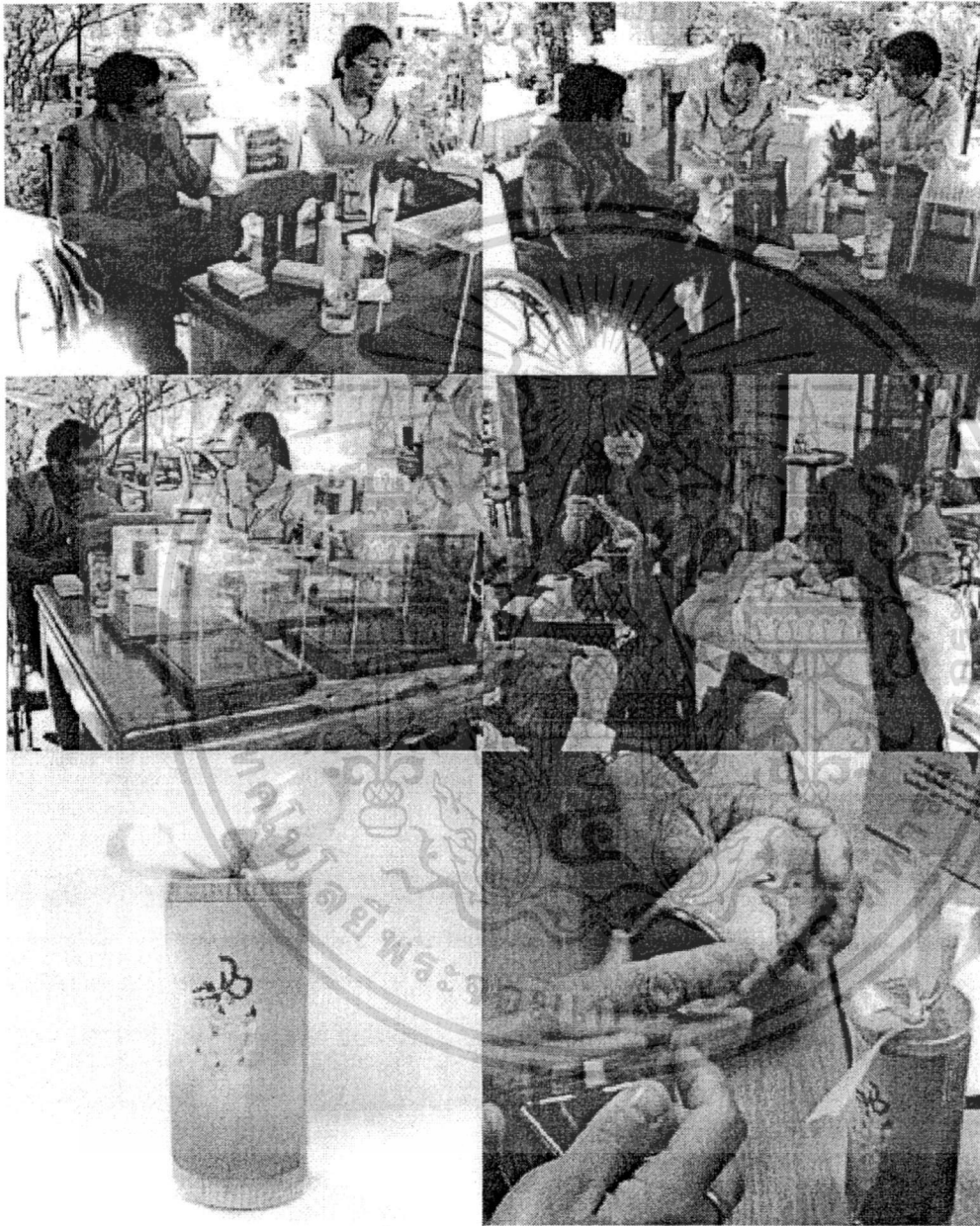

รูปที่ 4.22 แสดงขั้นตอนการปฏิบัติออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีสุริกา กงสะกุ, 2550.

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบเพื่อสรุปเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งาน และมีต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดเป้าหมายและสามารถเพิ่มกำไรให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำกลุ่มผู้ผลิต ดังแสดงในรูปที่ 4.23 ซึ่งผลการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

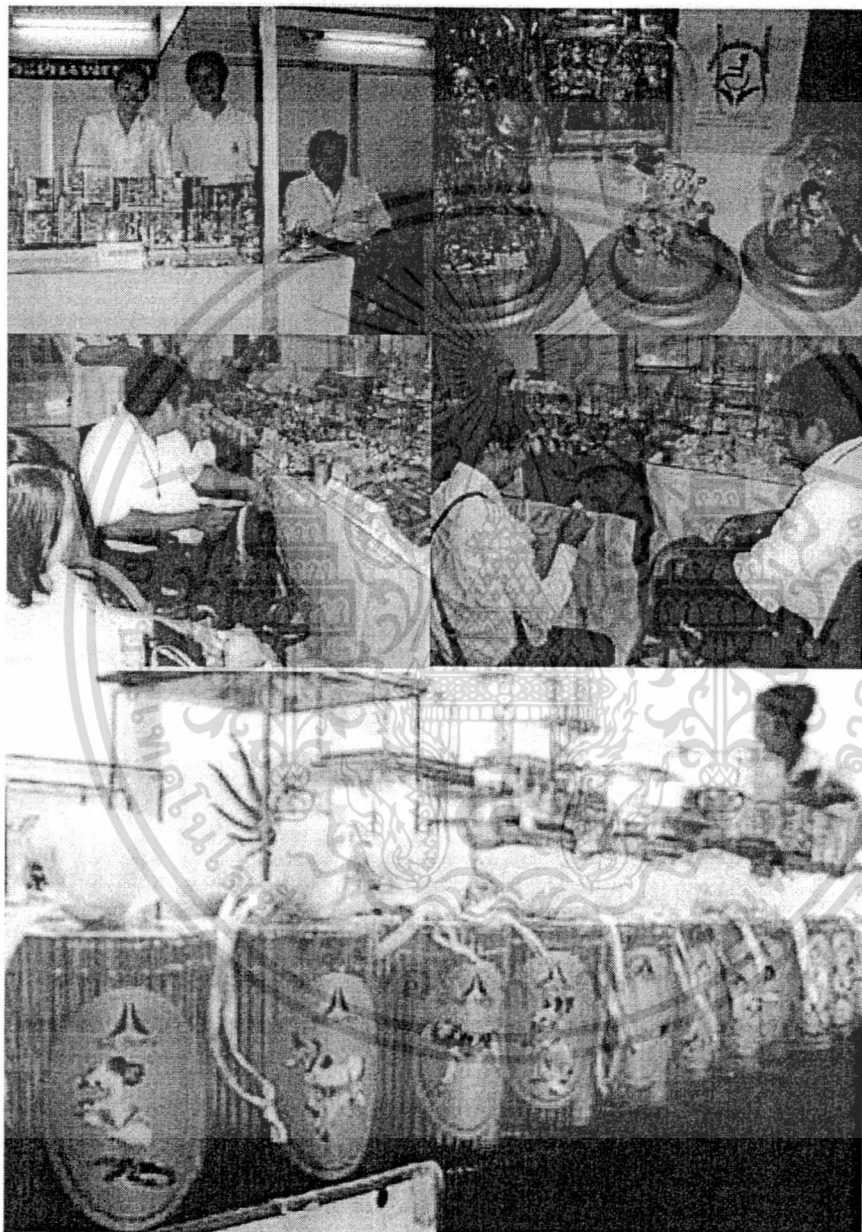
วิเคราะห์ สรุปได้ว่า บรรจุกัณฑ์พลาสติกร่วมกับถุงผ้ามีความเหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน และ
ง่ายต่อการใช้งานมากที่สุด ผู้นำกลุ่มได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนสีของบรรจุกัณฑ์จากสีฟ้าเป็นสีทองเพื่อ
สื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเอกสารขอรับการคุ้มครอง
ภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ก่อนที่จะนำบรรจุกัณฑ์ใหม่ไปทดลองจำหน่ายในตลาด

รูปที่ 4.23 การประชุมร่วมกับผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุกัณฑ์
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยฉวีฐริกา กงสะกุ, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยการทดลองจำหน่าย
บรรจุภัณฑ์ต้นแบบในสถานที่จำหน่ายจริง ดังรูปที่ 4.24 และจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้ผลิต
สรุปว่า ผลงานการออกแบบใหม่ได้เพิ่มศักยภาพให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นและบรรจุภัณฑ์ใหม่
สามารถรองรับและปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์แก้วเป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรจุภัณฑ์ใหม่
สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นถึง 40% จากยอดขายเดิม

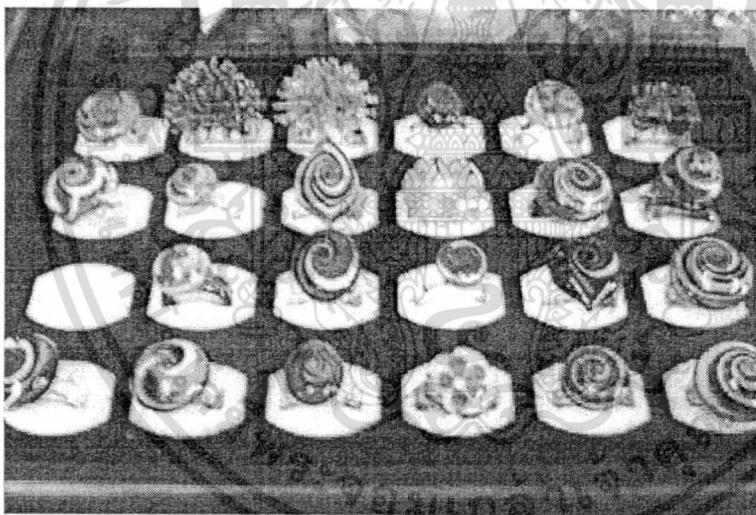

รูปที่ 4.24 แสดงการทดลองจำหน่ายผลงานการออกแบบใหม่
ที่มา: ถ่ายภาพโดยฉวีจตุริกา กงสะกุ, 2550.

4.2.2 กลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับจากแก้วเป่า

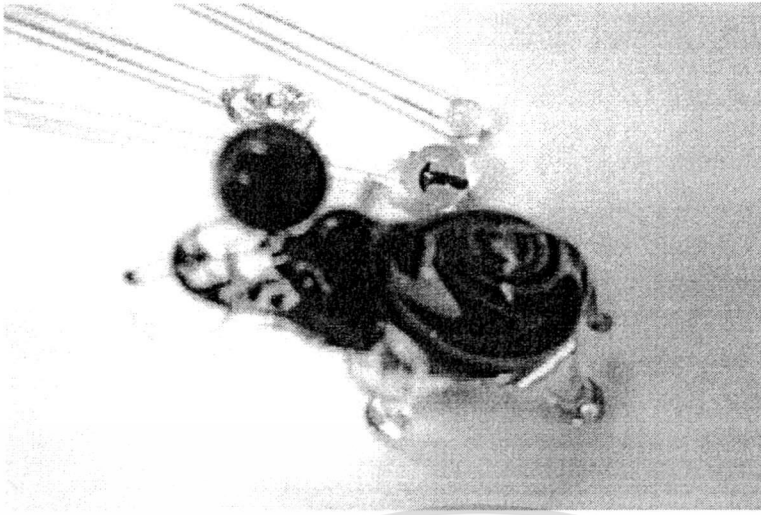
กลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับจากแก้วเป่า เป็นกลุ่มผู้ผลิตภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้ผลิต พบว่า กลุ่มเป็นผู้รับจ้างผลิตให้กับลูกค้าต่างประเทศจึงได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับและใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาดปัจจุบัน หลังจากนั้นกลุ่มได้มีพัฒนาผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึกของสถานที่ท่องเที่ยวหลักของกรุงเทพฯ คือ วัดพระแก้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้ผลิตถึงปัญหาและความต้องการด้านบรรจุภัณฑ์ พบว่า ผู้นำกลุ่มมีความประสงค์ที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถรองรับและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับที่มีความหลากหลายรูปแบบและขนาด ดังแสดงในรูปที่ 4.25 และต้องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถปกป้องคุ้มครองและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึกรูปช้างผสมสี ดังรูปที่ 4.26

รูปที่ 4.25 แสดงผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับ

ที่มา: ถ่ายภาพ โดยฉวีฐริกา กงสะกุ, 2550.

รูปที่ 4.26 แสดงผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก

ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะฤ, 2550.

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มเกี่ยวกับตราสินค้า พบว่า กลุ่มมีชื่อตราสินค้าว่า ศิลป์แก้ว (Silp's Kaeo) ดังแสดงในรูปที่ 4.27 มานานแล้ว และมีความประสงค์ที่จะใช้ตราสินค้านี้ต่อไป ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงยังคงใช้ตราสินค้าดังกล่าวตามความประสงค์ของผู้นำกลุ่ม

รูปที่ 4.27 ตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตแก้วเป่า

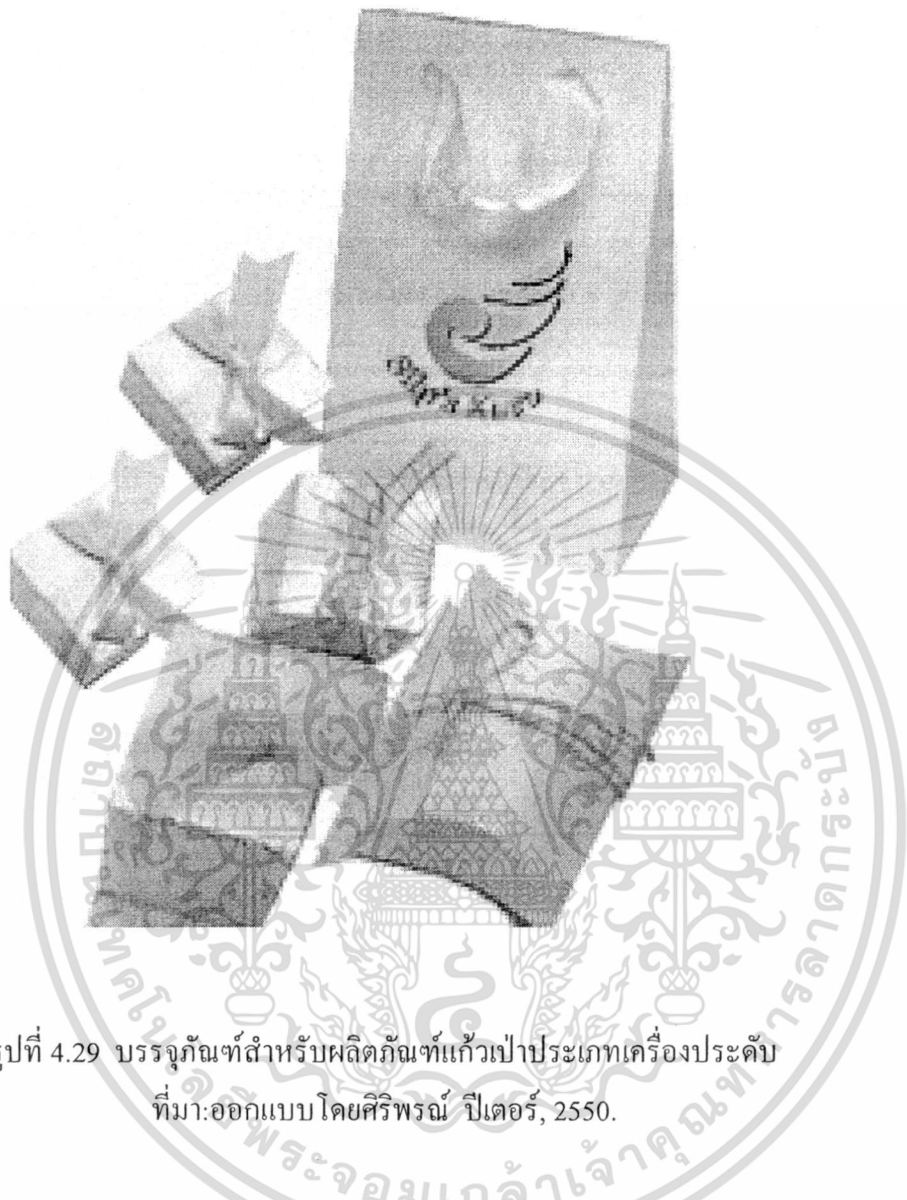
ที่มา: คัดลอกภาพใหม่ โดยณัฐริกา กงสะฤ, 2550.

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับ และของที่ระลึกรูปช้าง โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ ดังรูปที่ 4.28 สรุปได้ว่า บรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องประดับควรส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ และมีราคาต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เลือกบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิเป็นกระดาษ สำหรับบรรจุเครื่องประดับแต่ละชิ้นและถุงกระดาษเพื่อบรรจุบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิอีกชั้น ดังรูปที่ 4.29 เพื่อใช้บรรจุหลังขายหรือจากที่ผู้ซื้อเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แล้ว

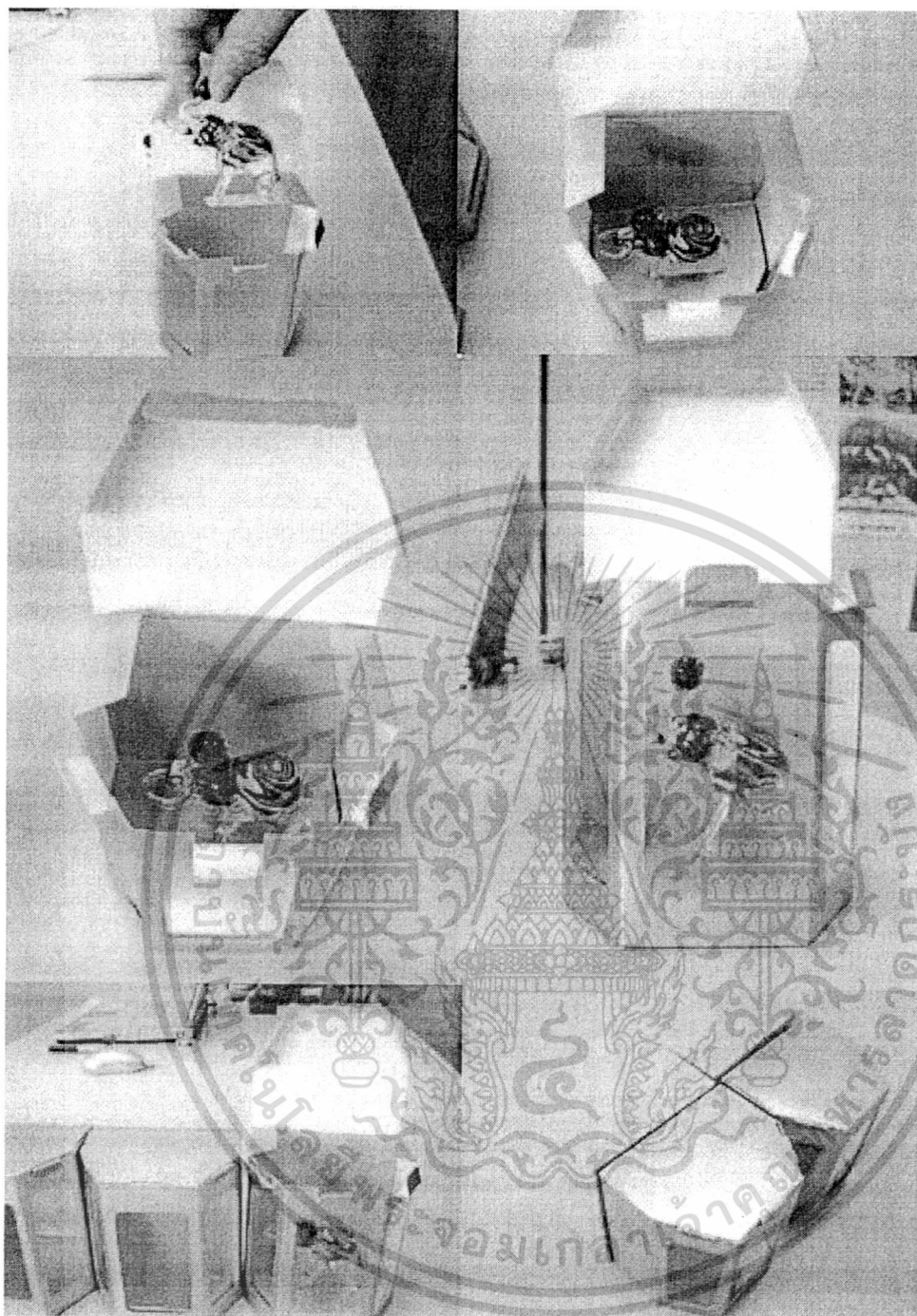
รูปที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์ร่วมกับผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกู, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

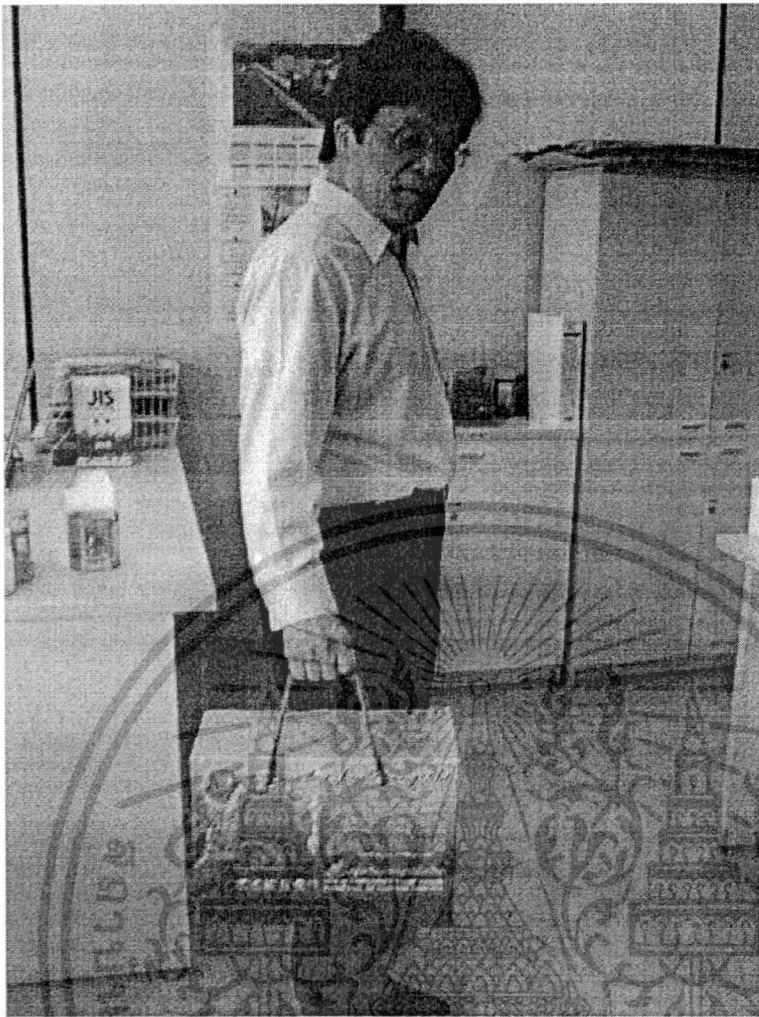
รูปที่ 4.29 บรรจุกัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับ
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ส่วนบรรจุกัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึกรูปช้าง ได้สรุปเป็นบรรจุกัณฑ์
ปฐมภูมิกระดาศที่สามารถรองรับปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ได้ดี สามารถช่วยส่งเสริมภาพลักษณ
ผลิตภัณฑ์ ณ จุดนำเสนอขาย และประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและการขนส่ง ดังแสดงในรูปที่ 4.30
ซึ่งเรียกว่าบรรจุกัณฑ์พร้อมจำหน่าย จากการประชุมกลุ่มย่อย ผู้นำกลุ่มเสนอให้ใช้สีฟ้า เพื่อส่งเสริม
ภาพลักษณ์บรรจุกัณฑ์ให้สอดคล้องกับบรรจุกัณฑ์ที่กลุ่มได้ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบ
กระจกดังรูปที่ 4.31 ดังนั้นบรรจุกัณฑ์ใหม่จึงมีกราฟิกและภาพลักษณ์ดังแสดงในรูปที่ 4.32

รูปที่ 4.30 แสดงบรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเปาประเภทของที่ระลึก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

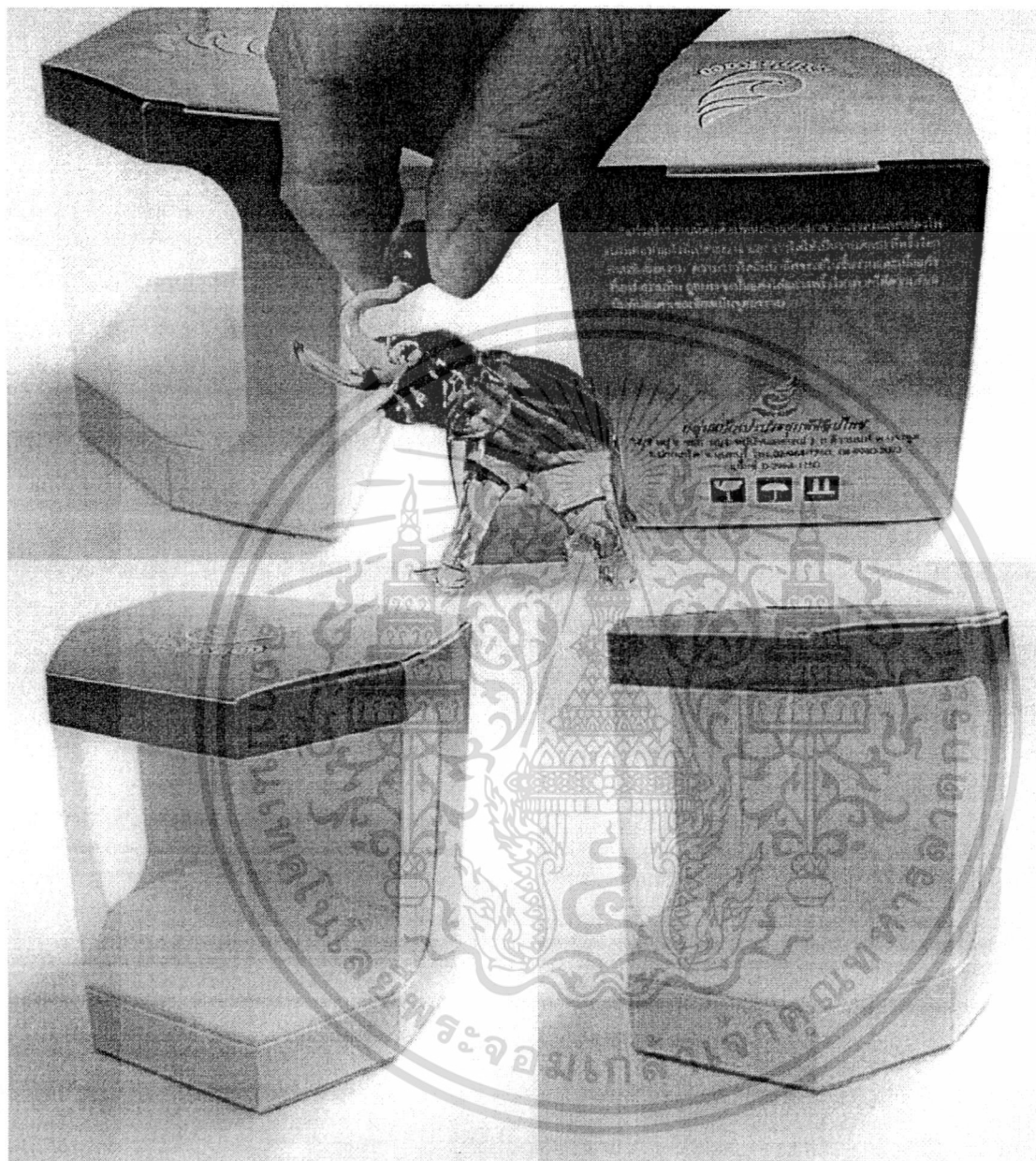
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.31 แสดงบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าในกรอบกระจก
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยณัฐกริกา กงสะกู, 2550.

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบใหม่ โดยการทดลองใช้บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทเครื่องประดับตามงานแสดงสินค้าโดยกลุ่มผู้ผลิต สรุปได้ว่า บรรจุภัณฑ์ใหม่สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกลุ่มผู้ซื้อสามารถติดต่อกับกลุ่มผู้ผลิตเพื่อขอซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มได้ ตามที่อยู่ที่ได้กำหนดบนบรรจุภัณฑ์ และจากการทดลองบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึกรูปช้าง โดยการนำเสนอบรรจุภัณฑ์ใหม่ต่อหน่วยงานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ สรุปได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตได้รับการตอบรับให้นำเอาผลิตภัณฑ์พร้อมบรรจุภัณฑ์ใหม่ไปวางจัดจำหน่ายตามสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรจุ

ภัณฑ์ใหม่สามารถส่งเสริมการขายและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แก้วเป่าได้ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าผลิตภัณฑ์แก้วเป่าที่ไม่มีบรรจุภัณฑ์

รูปที่ 4.32 แสดงบรรจุภัณฑ์ใหม่พร้อมกราฟิกสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐจรีกา กงสะกู, 2550.

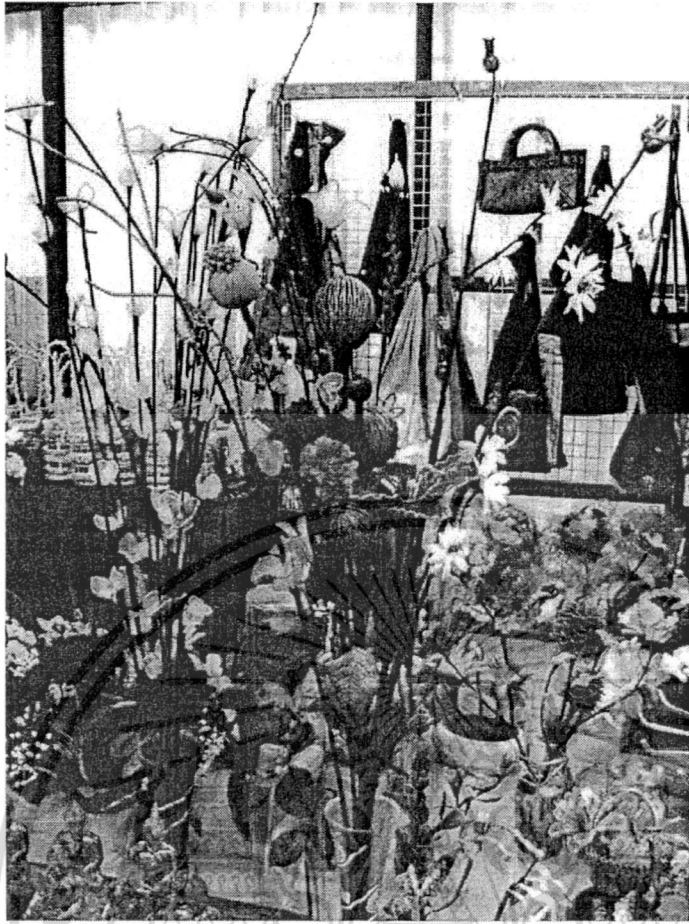
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มผู้ผลิตในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผลิตผลิตภัณฑ์หลายประเภท ดังนี้ คือ ผลิตภัณฑ์เรซิน ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ศาลาทรงไทยจำลองผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อม และผลิตภัณฑ์เทียน ดังแสดงในรูปที่ 4.33 ถึง 4.37 จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมคนพิการพระประแดง พบว่า สมาคมฯ มีสมาชิกจำนวน 3,000 คน ซึ่งประมาณ 500 คน จำหน่ายสลากกินแบ่งของรัฐบาล ส่วนสมาชิกที่เหลือประกอบอาชีพอิสระ โดยบางส่วนได้นำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาฝากจำหน่ายที่สมาคมฯ จากการสังเกตผลิตภัณฑ์ในห้องแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ และศูนย์แสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ณ ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ มีความหลากหลายรูปแบบและขนาด ดังนั้น แนวทางการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จึงมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ ง่ายต่อการใช้งาน และประหยัดต้นทุนในการผลิต

รูปที่ 4.33 ผลิตภัณฑ์เรซินของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

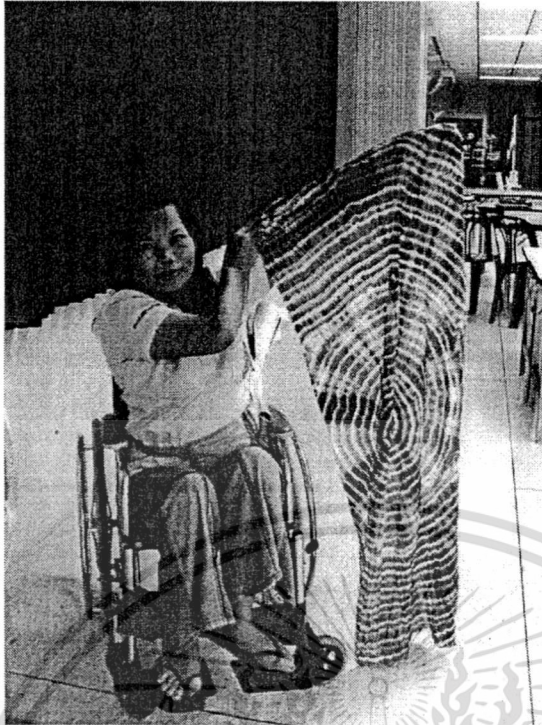

รูปที่ 4.34 ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยฉวีฐริกา กงสะกุล, 2550.

รูปที่ 4.35 ผลิตภัณฑ์ศาลาทรงไทยจำลองของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยฉวีฐริกา กงสะกุล, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.36 ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

รูปที่ 4.37 ผลิตภัณฑ์เทียนของสมาชิกสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพ โดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลจากการวิเคราะห์การออกแบบตราสินค้า สำหรับสมาคมคนพิการพระประแดง โดยการ
ประชุมร่วมกับนายกสมาคมฯ และคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ สรุปได้ว่า ชื่อตราสินค้าของกลุ่ม
ผู้ผลิตซึ่งเป็นคนพิการ คือ หัตถ์สุวรรณ (Hut Suwan) ซึ่งหมายถึง มือทอง และสื่อความหมายถึงการ
ใช้มือในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เช่น การสร้างเรือนไทย หรือทรัพย์สินเงินทอง
เป็นต้น เนื่องจากชื่อนี้มีความหมายที่ดีและช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีให้กับผลิตภัณฑ์ของคนพิการ
และชื่อตราสินค้าสามารถผ่านการตรวจสอบความซ้ำซ้อนและสามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้
พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าได้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังแสดงในรูปที่ 4.38 และ 4.39
ดังนั้น นายกสมาคมฯ และคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ จึงสรุปเลือกที่จะใช้ชื่อตราสินค้าเป็น
เครื่องหมายการค้าของผลิตภัณฑ์ของคนพิการ

รูปที่ 4.38 ตราสินค้าภาษาไทยของผลิตภัณฑ์ของคนพิการ

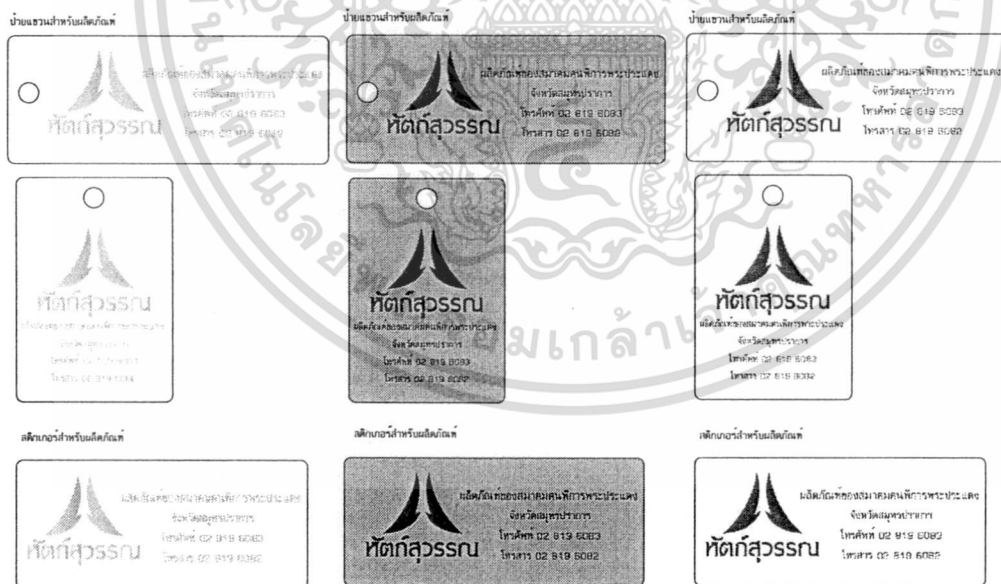
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ และวาดรูปโดยฉัญจุกริกา กงสะกุ, 2550.

รูปที่ 4.39 ตราสินค้าภาษาอังกฤษของผลิตภัณฑ์ของคนพิการ

ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ และวาดรูปโดยฉัญจุกริกา กงสะกุ, 2550.

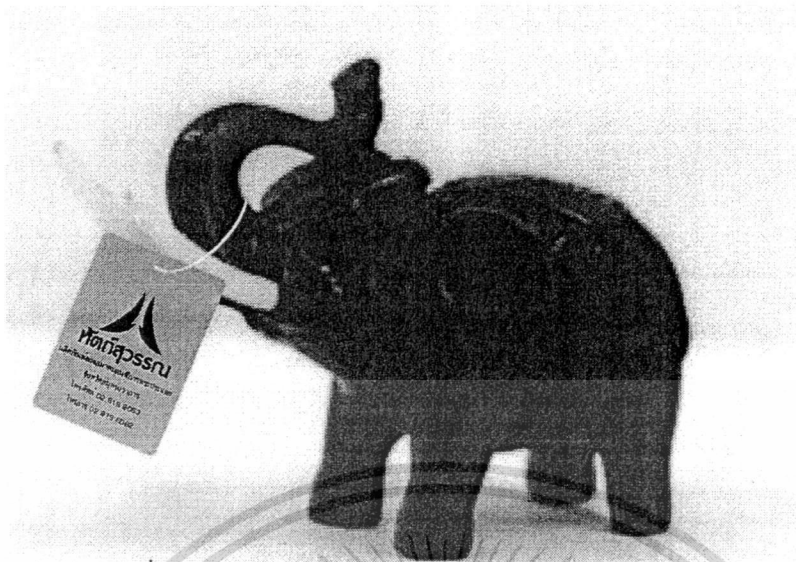
ผลจากการวิเคราะห์ผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของคนพิการ โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกสมาคมฯ และคณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ สรุปได้ว่า บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของคนพิการจะต้องมีความยืดหยุ่นในการใช้งานสูง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกนำมาฝากจำหน่าย และสมาคมฯ ได้รวบรวมเพื่อนำไปฝากจำหน่ายตามสถานที่ราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ต่อไป จึงเป็นการยากที่จะกำหนดรูปแบบและขนาดของบรรจุภัณฑ์เพื่อบรรจุผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้กลยุทธ์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ประหยัดวัสดุและพลังงานในการผลิต และลดปริมาณบรรจุภัณฑ์ขยะในการกำหนดแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในครั้งนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตามศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ในชุมชนพบว่า ผู้ซื้อเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เนื่องจากประโยชน์ใช้สอย ราคา และรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ดังนั้น การประทับตราสินค้าบนผลิตภัณฑ์ด้วยป้ายแขวนตราสินค้าหรือสติ๊กเกอร์บนผลิตภัณฑ์จึงมีความเหมาะสมกับการใช้งาน และประหยัดต้นทุนในการผลิตมากที่สุด

ผลจากการวิเคราะห์ผลการออกแบบ โดยการสัมภาษณ์นายกสมาคมฯ คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ และสมาชิกของสมาคมฯ พบว่า ป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงตราสินค้าบนผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ ที่ประหยัดต้นทุนมากที่สุด คือกระดาษรีไซเคิลและพิมพ์สีเดียว ดังแสดงในรูปที่ 4.40 และ 4.42

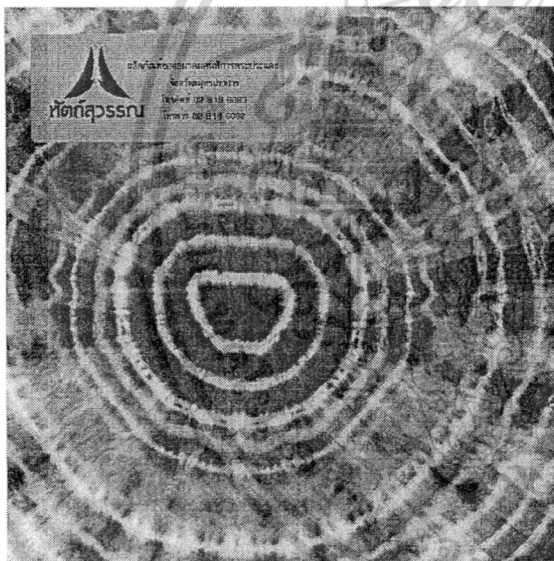

รูปที่ 4.40 แสดงภาพป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์ของตราสินค้า หัตถ์สุวรรณ

ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.41 แสดงการใช้ป้ายแขวนบนผลิตภัณฑ์
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 4.42 แสดงการใช้สติ๊กเกอร์บนผลิตภัณฑ์
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ผลการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบ โดยการทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ประทับตราสินค้าบนผลิตภัณฑ์ของสมาคมคนพิการพระประแดง ในศูนย์แสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสถานที่ราชการในเขตจังหวัดสมุทรปราการ และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดของสมาคมคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิธีการพระประแดงซึ่งทำการบัญชีและทำการตรวจนับยอดจำหน่ายรายเดือน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ณ ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ ดังรูปที่ 4.43 พบว่า ผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ ที่แขวนป้ายหรือติดสติ๊กเกอร์ของตราสินค้า หัตถ์สุวรรณ ได้รับการพิจารณาเลือกซื้อมากกว่าผลิตภัณฑ์ของสมาคมฯ ที่ไม่ได้แขวนป้ายหรือติดสติ๊กเกอร์ตราหัตถ์สุวรรณ

รูปที่ 4.43 แสดงภาพป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์ของตราสินค้า หัตถ์สุวรรณ
ที่มา: ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ผลจากวิเคราะห์งานวิจัยในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนใน 3 เขตจังหวัดในเขตภาคกลางในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสามารถ สรุปได้ว่า การออกแบบตราสินค้าไม่ใช่เพียงการออกแบบให้มีเครื่องหมายการค้าให้มีรูปลักษณะที่สวยงามและแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นเท่านั้น แต่หากเป็นการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างจุดขายที่แตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน โดยใช้ตราสินค้าเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ตัวแทนเพื่อบ่งบอกถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ส่วนการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และตราสินค้าให้ผู้ซื้อสามารถรับรู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ประทับตราสินค้า นั้น ๆ จากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น ได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นบรรพบุรุษก็ยังทำหน้าที่หลักในการรองรับ ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ และสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม แต่การออกแบบบรรพบุรุษเพื่อสิ่งแวดล้อมจะถูกนำไปใช้ในชุมชนอย่างแพร่หลาย ได้ก็ต่อเมื่อบรรพบุรุษเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ มีต้นทุนในการผลิตที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดและสามารถสร้างกำไรให้กับผู้ผลิตได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัยโครงการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลางในครั้งนี้ มุ่งเน้นการสรุปผลจากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตในเขต 3 จังหวัด ดังนี้คือ จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการออกแบบตราสินค้าและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ร่วมโครงการวิจัยและกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ตลอดจนนักวิจัย นักออกแบบและนักศึกษาด้านการออกแบบ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้า และผลการวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขต 3 จังหวัด ดังนี้คือ

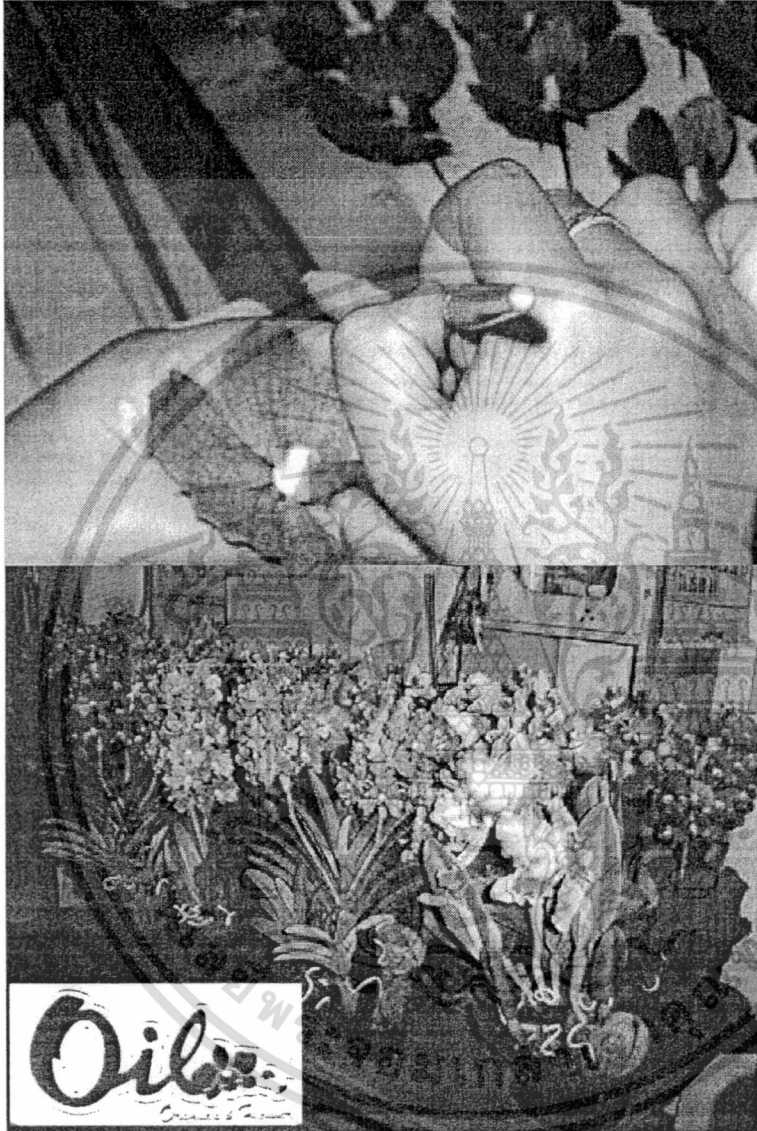
5.1.1 ผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้า

ผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน สรุปได้ว่า การออกแบบตราสินค้าไม่ได้เป็นเพียงการตั้งชื่อตราสินค้า และการวาดรูปภาพสัญลักษณ์ที่สวยงาม และแตกต่างจากเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นในตลาด แต่การออกแบบตราสินค้าเป็นการวางแผนบนพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ของผู้หนึ่ง ๆ ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น และถ่ายทอดให้กลุ่มผู้ซื้อในตลาดเป้าหมายสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ชื่อตราสินค้า เครื่องหมายการค้า ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ นอกจากนั้นตราสินค้าจะต้องสามารถรองรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ เพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องจากผู้ผลิตรายอื่น และเพื่อป้องกันการถูกลอกเลียนแบบและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาด ซึ่งผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้าในครั้งนี้สามารถแยกออกไปตามกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ

1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากคินนิยาศาสตร์ในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพฯ ได้สร้างจุดขายที่แตกต่างด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความงามในรายละเอียดของดอกไม้ประดิษฐ์ ด้วยราคาที่สามารถแข่งขันได้ในตลาด โดยการใช้ชื่อเครื่องหมายการค้าเป็นตัวแทนในการสื่อความหมายให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ดังแสดงในรูปที่ 5.1 ด้วยทักษะและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความชำนาญของกลุ่มในการประดิษฐ์และการมีความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบดอกไม้ประดิษฐ์ร่วมกับสิ่งต่าง ๆ และความเข้มงวดในการควบคุมคุณภาพในการผลิต ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีภาพลักษณ์อันโดดเด่นและชัดเจนในตลาดปัจจุบัน

รูปที่ 5.1 ภาพลักษณ์ของตราสินค้า ชื่อ Oil's Flower
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัลในเขตกรุงเทพฯ ได้ใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มคนพิการเป็นจุดขายในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มากกว่าคุณภาพ การออกแบบและราคา

ดังนั้น กลุ่มจึงได้เลือกใช้ชื่อตราสินค้าว่า ได้ของ ได้บุญ ใช้คำภาษาอังกฤษ Handicapped Handicraft Products กำกับเพื่อสื่อความหมายให้กลุ่มผู้ซื้อได้รับรู้อย่างชัดเจน ดังแสดงในรูปที่ 5.2

รูปที่ 5.2 ภาพลักษณะตราสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตคริสตัล

ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปีเตอร์, 2550.

3) กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นคนพิการที่ผลิตผลิตภัณฑ์แก้ว เป่าได้ใช้ผลิตภัณฑ์ของคนพิการเป็นจุดขายที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นในตลาด โดยการตั้งชื่อตราสินค้าของกลุ่มว่า กลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ และใช้ภาพสัญลักษณ์ตัวแทนของคนพิการทางกายนั่งบนรถเข็นเพื่อสื่อสารข้อมูลให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ดังแสดงในรูปที่ 5.3 และกลุ่มผู้ผลิตได้ใช้วิธีการจำหน่ายตรงโดยคนพิการเพื่อให้ข้อมูลแก่กลุ่มผู้ซื้อใช้ประกอบในการตัดสินใจได้

รูปที่ 5.3 ภาพลักษณะตราสินค้าของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะฤ, 2550.

4) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับและของที่ระลึกจากแก้วเป่า ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้วัตถุดิบและนวัตกรรมในการตกแต่งแก้วเป่าจากต่างประเทศ เป็นจุดขายที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น ส่วนชื่อตราสินค้าของกลุ่ม คือ ศิลป์แก้ว (Silp's Kaeo) เป็นตัวเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้และจดจำได้อย่างชัดเจน ดังรูปที่

5.4

รูปที่ 5.4 ภาพลักษณ์ตราสินค้าชื่อศิลป์แก้ว
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

5) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคนพิการและสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปฝากจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ภายใต้การบริหารและการจัดการของสมาคมคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ใช้ตราสินค้าและสื่อต่าง ๆ เพื่อสื่อสารข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ของคนพิการให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้โดยที่คนพิการไม่จำเป็นต้องไปนำเสนอขายสินค้าดังกลุ่มผู้ผลิตที่เป็นคนพิการรายอื่น ๆ เนื่องจากผู้ผลิตภายใต้ตราสินค้านี้มีความหลากหลายทางลักษณะพิการและทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ดังนั้นจุดขายที่แตกต่างของตราสินค้านี้ คือ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่หลากหลายของคนพิการ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ตั้งชื่อตราสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนี้ คือ หัตถ์สุวรรณ ที่แปลว่า มือทอง และมีภาพสัญลักษณ์รูปมือพนมเป็นรูปทรงจั่วของบ้านทรงไทยเพื่อสื่อความหมายถึงความวิริยะอุตสาหะในการผลิตของคนพิการ ดังแสดงในรูปที่ 5.5

หัตถ์สุวรรณ

รูปที่ 5.5 ภาพลักษณ์ตราสินค้าชื่อ หัตถ์สุวรรณ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุ, 2550.

กล่าวโดยสรุป การออกแบบตราสินค้ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสื่อความหมาย ภาพลักษณ์ที่แตกต่างของผลิตภัณฑ์และกลุ่มผู้ผลิตให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน และสื่อสารข้อมูลที่สามารถโน้มน้าวให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทุกช่องทางทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาด

5.1.2 ผลการวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด สร้างจุดขายที่แตกต่างให้กับตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของตราสินค้าให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยในการใช้งานของกลุ่มผู้ผลิต ความสามารถในการแข่งขันทางด้านราคาในตลาด และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งวงจรชีวิตของ

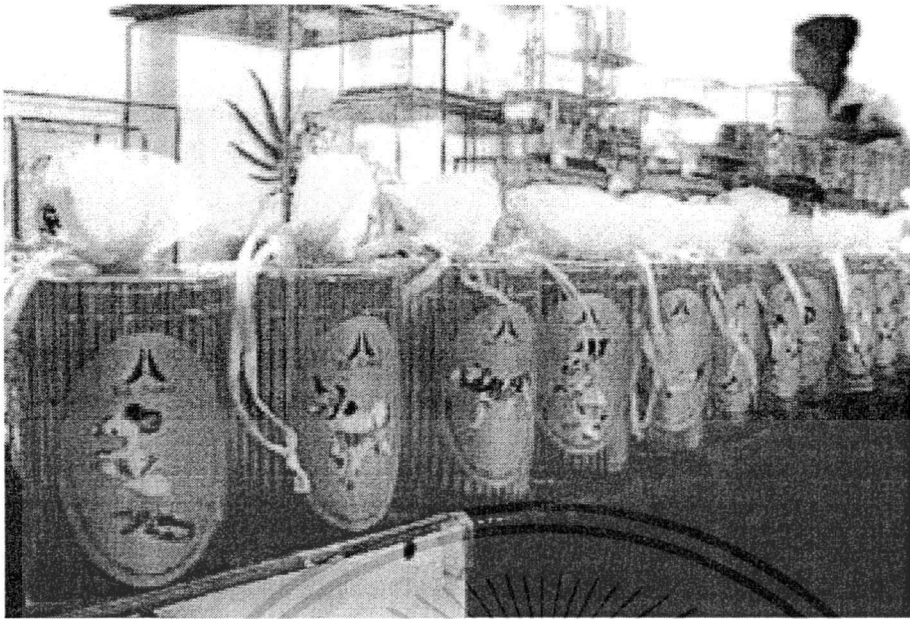
บรรจุภัณฑ์ โดยเริ่มตั้งแต่แหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิต เทคโนโลยีในการผลิตและพลังงานในการผลิตและการบรรจุ และการกำจัดบรรจุภัณฑ์ขยะหลังจากการใช้งานบรรจุภัณฑ์

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกส่วนใหญ่มีหลากหลายขนาดและรูปแบบ ดังนั้น บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนจะต้องมีความยืดหยุ่นในการใช้งานสูง ทั้งบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายและบรรจุภัณฑ์หลังขาย ดังแสดงในรูปที่ 5.6 เป็นบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย ซึ่งหมายถึงบรรจุภัณฑ์ที่มีหน้าที่รองรับ ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการขายและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก ในรูปที่ 5.6 บรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายแก้วเป่าของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ แสดงในรูปที่ 5.7 และบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง แสดงในรูปที่ 5.8

รูปที่ 5.6 แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก้วเป่าประเภทของที่ระลึก
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.7 แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

รูปที่ 5.8 แสดงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของสมาคมคนพิการพระประแดง
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

ส่วนบรรจุภัณฑ์หลังขาย หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ผู้ผลิตจัดเตรียมไว้บรรจุผลิตภัณฑ์ที่ผู้ซื้อตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ยกตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์ถุงกระดาษสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แก้วเป่าของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ ดังแสดงในรูปที่ 5.9 และ 5.10 บรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องประดับแก้วเป่าและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องประดับคริสตัล ดังแสดงในรูปที่ 5.11 และ 5.12 และบรรจุภัณฑ์สำหรับดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน ดังแสดงในรูปที่ 5.13

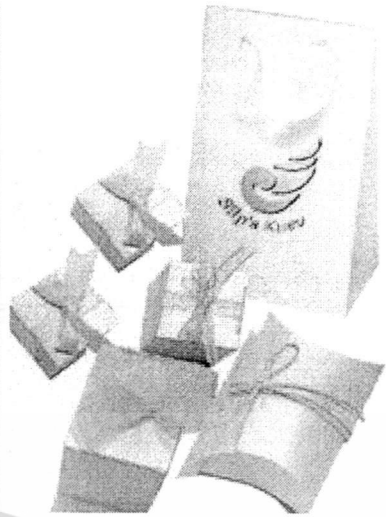

รูปที่ 5.9 แสดงผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฏฐริกา กงสะกุ, 2550.

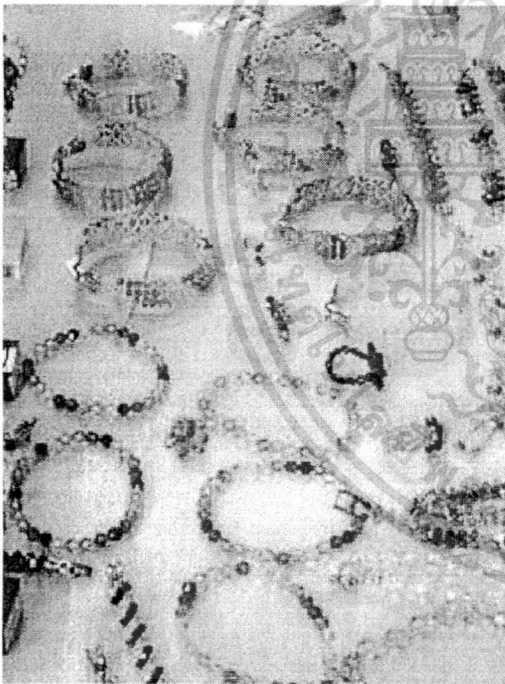

รูปที่ 5.10 แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฏฐริกา กงสะกุ, 2550.

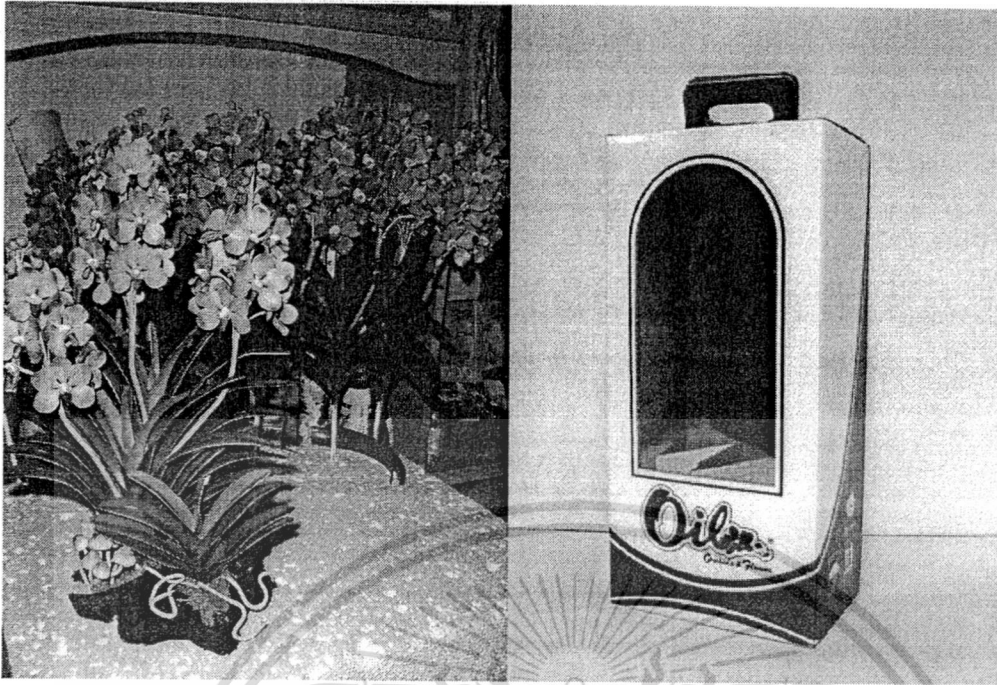
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.11 แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับแก้วเป่า
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 5.12 แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตเครื่องประดับคริสตัล
ที่มา: ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2550.

รูปที่ 5.13 แสดงบรรจุภัณฑ์หลังขายของกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์จากคณินวิทยาศาสตร์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะฤ, 2550.

ส่วนการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ช่วยประหยัดต้นทุนในการใช้งาน และหลีกเลี่ยงการ
เพิ่มบรรจุภัณฑ์ขยะที่มีประสิทธิภาพ คือ การหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์ ยกตัวอย่างเช่น การใช้เพียง
ป้ายแขวนและสติ๊กเกอร์บนผลิตภัณฑ์ ดังแสดงในรูปที่ 5.14 และ 5.15

รูปที่ 5.14 การออกแบบ โดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะฤ, 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.15 การออกแบบ โดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุกัญท์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยณัฐริกา กงสะกุล, 2550.

5.2 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุกัญท์เพื่อสิ่งแวดล้อมในครั้งนี้เป็นเพียงกรณีศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ ให้กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน นักวิจัย นักออกแบบและนักศึกษาได้เรียนรู้ถึงวิธีการดำเนินงานวิจัย และนำเอาแนวทางในการออกแบบ ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับการใช้งานและรูปแบบในการจัดจำหน่าย

จากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้ คือ

1. การออกแบบตราสินค้าที่ดี ไม่ใช่เพียงการออกแบบที่สามารถสื่อสารภาพลักษณ์ที่โดดเด่นให้กลุ่มผู้ซื้อสามารถรับรู้ในความแตกต่างจากตราสินค้าอื่นได้อย่างชัดเจนเท่านั้น แต่รวมไปถึงการสร้างประสบการณ์อันดีแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. การออกแบบบรรจุกัญท์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้ผลิตชุมชนได้ ถ้าราคาต้นทุนในการผลิตบรรจุกัญท์ สามารถช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาขายที่สามารถแข่งขันในตลาดได้ และสามารถสร้างกำไรให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้
3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและผลิตภัณฑ์ในงานวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุกัญท์ปฐมภูมิสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกสำหรับกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการจำหน่ายภายในประเทศเป็นหลัก

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ คือ การถ่ายทอดจากประสบการณ์ตรงแก่กลุ่มผู้ผลิต ซึ่งในที่นี้หมายถึง นักวิจัยควรดำเนินการงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนของการผลิต เพื่อช่วยให้นักวิจัยเกิดความรู้และความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมจะสามารถช่วยให้นักวิจัยเข้าใจถึงเหตุผลถึงผลการวิจัยใน โครงการออกแบบ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. 2550. **ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น**. [Online]
Available: <http://www.dbd.go.th/mainsite/cd/otop/OTOP/index.html>
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. **คู่มือ การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม**. [Online] Available: http://www.tipmse.or.th/datafiles/file/waste_ecodesign.pdf
- กระทรวงพาณิชย์. 2549. **ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น**. [Online] Available:
http://www.pcoc.moc.go.th/web_otop/home
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2550. **พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534**. [Online]
Available: <http://www.ipthailand.org>.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2550. **การออกแบบสินค้าตามแนวโน้มความต้องการของตลาดยุโรป**.
[Online] Available: <http://www.dip.go.th/>
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม. 2550. **บรรจุภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม**. [Online]
Available: <http://www.tipmse.or.th/th/knowledge/public.aspx>
- Erdem, Tulin and Joffre Swait. 1998. **Brand equity as a signaling phenomenon**. Journal of Consumer Psychology, Vol. 7, No. 2, pp 131-157.
- Ghodeswar, Bhimrao M. 2008. **Building brand identity in competitive markets: a conceptual model**. Journal of Product & Brand Management, Vol. 17, No. 1, pp 4-12.
- Henderson, Pamela W. and et al. 2003. **Building strong brands in Asia: Selecting the visual components of image to maximize brand strength: International Journal of Research in Marketing**. pp 297-313.
- Kaneko, Shuya. _____. **Beautiful eco-package design seven approaches to eco-package design**.
- Knopp, Jacky. 1966. **Brand and the Robinson-Patman Act**. Journal of Business, Vol. 39, No.1, pp. 24-34.

- Kathman, Jerry. 2002. **Brand identity development in the new economy.** Journal of Design Studies, Vol. 18, No. 1, pp24-35.
- Malinowska-Olszowy, Monika. 2005. **Brand strategy in the clothing and textile market.** Journal of Fibres and Textiles in Eastern Europe, Vol. 13, No. 1, pp. 8-12.
- Muniz, Albert M., Jr. and Thomas C. O'Guinn. 2001. **Brand Community: The Journal of Consumer Research,** Vol. 27, No. 4, pp 412-432.
- Wood, Lisa. 2000. **Brands and Brand equity: definition and management.** Management Decision. Vol. 38, No. 9, pp 662-669.

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตลาดกระบัง

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในการนี้ทางคณะฯ ได้พิจารณาสำนักงานเขตลาดกระบังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลกลุ่มชุมชนที่ประกอบอาชีพในเขตพื้นที่ลาดกระบัง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่เจ้าหน้าที่ทางหน่วยงานสำนักงานเขตลาดกระบังจะสะดวก โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066 ในวันไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทรสาร.(02)326-4499 อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เยี่ยมชม

เรียน นายกษมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในกรณีนี้ทางคณะฯ ได้พิจารณาสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่ รับผิดชอบทางด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่นายกษมาคมฯ จะสะดวกให้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือ โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066

โทรสาร.(02)326-4499

ที่ ศธ.0524.04/---

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 เมษายน 2550

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เยี่ยมชม

เรียน หัวหน้ากลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ

ด้วย นายอุดมศักดิ์ สาริบุตร ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 สังกัดภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย ด้วยเงินงบประมาณ ปี 2550 เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง ในการนี้ทางคณะฯ ได้พิจารณาว่ากลุ่มอาชีพอิสระคนพิการเป็นกลุ่มคนพิการที่ รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีความประสงค์ขอกความอนุเคราะห์หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัยจำนวน 10 คน เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาอาชีพแก่คนพิการในเขตภาคกลาง ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2550 หรือตามที่หัวหน้ากลุ่มฯ จะสะดวกให้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือ โดยมีรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร หัวหน้าโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

โทร.(02)737-3000 ต่อ 6066

โทรสาร.(02)326-4499

ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วันที่

เวลา

สถานที่

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

โครงการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตภาคกลาง

1. ชื่อกลุ่ม

ชื่อหัวหน้ากลุ่ม

ที่อยู่

นามบัตร , รูปถ่ายผลิตภัณฑ์ , รูปถ่ายป้ายบรุษ หากมีและขออนุญาตแล้ว โดยได้รับการยินยอมจากเจ้าของ

2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม

2.1. ในกลุ่มมีสมาชิกกี่คน

2.2. ประเภทของผลิตภัณฑ์

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ชนิดของสินค้า	ผู้รับผิดชอบ
☐ อาหาร		
☐ เครื่องดื่ม		
☐ ผ้า เครื่องแต่งกาย		
☐ ของใช้และของประดับตกแต่ง		
☐ ศิลปประติมากรรมและของที่ระลึก		
☐ สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร		
☐ อื่นๆ		

3. ข้อเสนอแนะ (ผู้สัมภาษณ์)

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะทางศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้พิมพ์ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำเนา

คำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

- การประดิษฐ์
 การออกแบบผลิตภัณฑ์
 อนุสิทธิบัตร

ข้าพเจ้าผู้ลงลายมือชื่อในคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้

ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

และ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

สำหรับเจ้าหน้าที่

วันรับคำขอ 25 ก.ค. 2559

เลขที่คำขอ

วันยื่นคำขอ

0703000801

สัญลักษณ์จำแนกการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ

ใช้กับแบบผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์

วันประกาศโฆษณา

เลขที่ประกาศโฆษณา

วันออกสิทธิบัตร/อนุ

เลขที่สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

สิทธิบัตร

ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่

1. ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์/การออกแบบผลิตภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักง่าย

2. คำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์นี้เป็นคำขอสำหรับแบบผลิตภัณฑ์อย่างเดียวกันและเป็นคำขอลำดับที่

ในจำนวน คำขอ ที่ยื่นในคราวเดียวกัน

3. ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และที่อยู่ (เลขที่ ถนน ประเทศ)

นางศิริพรณ์ ปิเตอร์ 199/51 ม.7 แขวงทับยาว ลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3.1 สัญชาติ ไทย

3.2 โทรศัพท์ 02-5047741

3.3 โทรสาร 02-5034909

3.4 อีเมล ppajonklaew@hotmail.com

4. ดัชนีในการขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

- ผู้ประดิษฐ์/ผู้ออกแบบ ผู้รับโอน ผู้ขอรับสิทธิโดยเหตุอื่น

5. คิวแทน(ถ้ามี)/ที่อยู่ (เลขที่ ถนน จังหวัด ประเทศ รหัสไปรษณีย์)

5.1 ตัวแทนเลขที่

5.2 โทรศัพท์

5.3 โทรสาร

5.4 อีเมล

6. ผู้ประดิษฐ์/ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ และที่อยู่ (เลขที่ ถนน ประเทศ)

นางศิริพรณ์ ปิเตอร์ 199/51 ม.7 แขวงทับยาว ลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

7. คำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้แยกจากหรือเกี่ยวข้องกับคำขอเดิม

ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรขอให้อธิบายว่าได้อื่นคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้ ในวันเดียวกับคำขอรับสิทธิบัตร

เลขที่

วันยื่น

เพราะคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้แยกจากหรือเกี่ยวข้องกับคำขอเดิมเพราะ

- คำขอเดิมมีการประดิษฐ์หลายอย่าง ถูกคัดค้านเนื่องจากผู้ขอไม่มีสิทธิ ขอเปลี่ยนแปลงประเภทของสิทธิ

หมายเหตุ ใบกรณีที่ไม่อาจระบุรายละเอียดได้ครบถ้วน ให้จัดทำเป็นเอกสารแนบท้ายแบบพิมพ์นี้ โดยระบุหมวดเลขกำกับข้อและหัวข้อที่
แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมดังกล่าวด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. การยื่นคำขออนอกราชอาณาจักร				
วันยื่นคำขอ	เลขที่คำขอ	ประเทศ	สัญลักษณ์จำแนกการ ประเมินระหว่างประเทศ	สถานะคำขอ
8.1				
8.2				
8.3				
8.4 ☐ ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรขอสิทธิให้ถือว่าได้ยื่นคำขอนี้ในวันที่ได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรในต่างประเทศเป็นครั้งแรก โดย ☐ ได้ยื่นเอกสารหลักฐานพร้อมคำขอนี้ ☐ ขอยื่นเอกสารหลักฐานหลังจากวันยื่นคำขอนี้				
9. การแสดงการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรได้แสดงการประดิษฐ์ที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัด วันแสดง				
วันเปิดงานแสดง				
ผู้จัด				
10. การประดิษฐ์เกี่ยวกับจุลชีพ				
10.1 เลขทะเบียนฝากเก็บ		10.2 วันที่ฝากเก็บ		10.3 สถาบันฝากเก็บ/ประเทศ
11. ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ขอยื่นเอกสารภาษาต่างประเทศก่อนในวันยื่นคำขอนี้ และจะจัดยื่นคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้ที่จัดทำ เป็นภาษาไทยภายใน 90 วัน นับจากวันยื่นคำขอนี้ โดยขอยื่นเป็นภาษา ☐ อังกฤษ ☐ ฝรั่งเศส ☐ เยอรมัน ☐ ญี่ปุ่น ☐ อื่นๆ				
12. ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ขอให้อธิบดีประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร หรือรับจดทะเบียน และประกาศโฆษณาอนุสิทธิบัตรนี้ หลังจากวันที่				
เดือน				
ปี				
☐ ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรขอให้ใช้รูปเขียนหมายเลข ในการประกาศโฆษณา				
13. คำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรนี้ประกอบด้วย			14. เอกสารประกอบคำขอ	
ก. แบบพิมพ์คำขอ	2	หน้า	☐ เอกสารแสดงสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร	
ข. รายละเอียดการประดิษฐ์ หรือคำพรรณนาแบบผลิตภัณฑ์		หน้า	☐ หนังสือรับรองการแสดงการประดิษฐ์/การออกแบบ ผลิตภัณฑ์	
ค. ข้อถ้อยสิทธิ	1	หน้า	☐ หนังสือมอบอำนาจ	
ง. รูปเขียน	1	รูป	1	หน้า
จ. ภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์				
☐ รูปเขียน	รูป	หน้า	☐ เอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับจุลชีพ	
☐ ภาพถ่าย	รูป	หน้า	☐ เอกสารการขอนับวันยื่นคำขอในต่างประเทศเป็นวันยื่น คำขอในประเทศไทย	
ฉ. บทสรุปการประดิษฐ์		หน้า	☐ เอกสารขอเปลี่ยนแปลงประเภทของสิทธิ	
			☐ เอกสารอื่นๆ	
15. ข้าพเจ้าขอรับรองว่า				
☐ การประดิษฐ์นี้ไม่เคยยื่นขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรมาก่อน				
☐ การประดิษฐ์นี้ได้พัฒนาปรับปรุงมาจาก.....				
16. ลายมือชื่อ: (☒ ผู้ขอรับสิทธิบัตร / อนุสิทธิบัตร ☐ ตัวแทน)				
(นางศิริพรณ์ ปิเตอร์)				

หมายเหตุ บุคคลใดยื่นขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรืออนุสิทธิบัตร โดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่พนักงาน
เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ได้ซึ่งสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายละเอียดการประดิษฐ์

ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ บรรจุกัมพที่ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่าย

ภูมิหลังของศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการบรรจุผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่าย เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว ผลิตภัณฑ์จำพวกเซรามิค เป็นต้น จะใช้วัสดุกันกระแทก เช่น กระดาษ แผ่นกันกระแทก โฟม สำหรับป้องกันการเสียหาย จากการแตกหักของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเกิดได้ง่ายมากหาก การห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ด้วยวัสดุดังกล่าวมีลักษณะการห่อหุ้มปิดขึ้นผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นก่อนบรรจุลงภาชนะบรรจุรวมอีกครั้งทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกห่ออยู่ภายในจึงทำให้เกิดปัญหาในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่ถูกห่อหุ้มดังกล่าว และในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นจำเป็นต้องเปิดและปิดวัสดุห่อหุ้มก่อนจำหน่ายให้ผู้ซื้อแต่ละราย ซึ่งบ่อยครั้งผลิตภัณฑ์ที่แตกหักง่ายได้รับความเสียหายระหว่างการเปิดวัสดุห่อหุ้มเพื่อคัดเลือก และอีกปัญหาหนึ่งของผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แตกหักง่ายคือจะต้องจัดเตรียมวัสดุสำหรับห่อหุ้มกันกระแทก

ลักษณะและความมุ่งหมายของการประดิษฐ์โดยย่อ

บรรจุกัมพป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามการประดิษฐ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหากกล่าวข้างต้น โดยมีลักษณะประกอบด้วยตัวภาชนะบรรจุโปร่งใสหรือโปร่งแสงทรงสูงด้านล่างปิด ส่วนด้านบนมีฝาปิดครอบที่มีลักษณะสอดคล้องกับตัวภาชนะ โดยบริเวณกึ่งกลางของฝาปิดครอบดังกล่าวมีรูเจาะสำหรับประกอบยึดกับส่วนผูกรัดปากถุงของถุงที่ขึ้นรูปจากวัสดุกันกระแทกสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่าย ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายแขวนอยู่ด้านล่างฝาปิดภายในตัวภาชนะบรรจุตามการประดิษฐ์นี้

สาขาวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์

วิศวกรรมในส่วนเกี่ยวกับบรรจุกัมพป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่าย

คำอธิบายรูปเขียนโดยย่อ

รูปที่ 1 แสดงบรรจุกัมพป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามการประดิษฐ์นี้

การเปิดเผยการประดิษฐ์โดยสมบูรณ์

รูปที่ 1 แสดงบรรจุกัมพป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามการประดิษฐ์นี้มีลักษณะประกอบด้วยส่วนตัวภาชนะ(4)ทรงสูงก้นปิดที่ขึ้นรูปจากวัสดุโปร่งใส หรือ

โปร่งแสง โดยรูปทรงที่เหมาะสม เช่น รูปทรงเหลี่ยม หรือทรงกระบอก เป็นต้น ซึ่งบริเวณส่วน
ขอบด้านบนของตัวภาชนะเป็นส่วนสำหรับรองรับการสวมครอบด้วยฝาปิด(1) โดยบริเวณส่วน
ขอบด้านบนของตัวภาชนะดังกล่าวอาจจะขึ้นรูปมีลักษณะเป็นสันนูนโดยรอบ หรือ เป็นเกลียว
หรือมีลักษณะเป็นบารองรับขอบของฝาปิด สำหรับประกอบเข้ากับฝาปิดที่มีลักษณะส่วนขอบด้าน
5 โคนของฝาปิดสอดคล้องกัน และ

ส่วนฝาปิด(1) มีลักษณะเป็นฝาปิดครอบส่วนขอบด้านบนของตัวภาชนะที่มีรูเจาะบริเวณ
กึ่งกลางสำหรับยึดกับส่วนตุ้มนวดบรรจุผลิตภัณฑ์ และบริเวณส่วนขอบด้านในมีลักษณะเป็นสัน
นูนโดยรอบ หรือ เป็นเกลียว หรือมีลักษณะเป็นบารองรับขอบบนของตัวภาชนะ สำหรับประกอบ
เข้ากับขอบบนด้านบนของตัวภาชนะที่มีลักษณะสอดคล้องกัน โดยส่วนฝาปิดดังกล่าวจะขึ้นรูป
10 จากวัสดุโปร่งแสง หรือโปร่งใส และ

ตุ้มนวดบรรจุผลิตภัณฑ์(3)มีลักษณะเป็นตุ้มนวดที่ขึ้นรูปจากแผ่นวัสดุกันกระแทก ส่วนขอบ
ด้านบนมีแถบดึง(2) รูดส่วนปากตุ้มนวดสำหรับรัดปิดส่วนปากตุ้มนวดบรรจุภัณฑ์ และยึดตุ้
นบรรจุภัณฑ์(3) เข้ากับรูเจาะบนฝาปิด(1)

ทั้งนี้ แผ่นวัสดุกันกระแทกสำหรับขึ้นรูปเป็นตุ้มนวด(3) ข้างต้นอาจจะมีลักษณะเป็นแผ่น
15 โฟมตาข่าย โดยแผ่นวัสดุกันกระแทกดังกล่าวจะเป็นวัสดุโปร่งแสง หรือโปร่งใส ที่สามารถ
มองเห็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในได้

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใดๆ อาจกระทำได้โดยผู้ชำนาญในระดับสามัญในสาขาวิชาการ
ที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะกระทำได้โดยไม่ถือว่าแตกต่างไปจากความมุ่งหมายของการประดิษฐ์นี้ ซึ่ง
กำหนดไว้ดังปรากฏในข้อถือสิทธิ

20 วิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด

เหมือนกับที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อการเปิดเผยการประดิษฐ์โดยสมบูรณ์

ข้อถือสิทธิ

1. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายมีลักษณะประกอบด้วยส่วนตัวภาชนะ(4) ทรงสูงก้นปิดที่ขึ้นรูปจากวัสดุโปร่งใส บริเวณส่วนขอบด้านบนของตัวภาชนะเป็นส่วนสำหรับรองรับการสวมครอบด้วยฝาปิด(1) โดยบริเวณส่วนขอบด้านบนของตัวภาชนะดังกล่าวอาจจะขึ้นรูปมีลักษณะเป็นสันนูนโดยรอบ หรือ เป็นเกลียว หรือมีลักษณะเป็นบารองรับขอบของฝาปิด สำหรับประกอบเข้ากับฝาปิด(1) ที่มีลักษณะส่วนขอบด้านในของฝาปิดสอดคล้องกัน และ

ส่วนฝาปิด(1) มีลักษณะเป็นฝาปิดครอบส่วนขอบด้านบนของตัวภาชนะมีลักษณะพิเศษคือ บริเวณกึ่งกลางฝาปิดมีรูเจาะสำหรับยึดกับส่วนตั้ง(2) วัสดุบรรจุผลิตภัณฑ์(3) ที่มีลักษณะเป็นถุงบรรจุที่ขึ้นรูปจากแผ่นวัสดุกันกระแทก ส่วนขอบด้านบนมีแถบตั้ง(2) วัสดุส่วนปากถุงบรรจุภัณฑ์สำหรับรัดปิดส่วนปากถุงบรรจุภัณฑ์ และยึดถุงบรรจุภัณฑ์เข้ากับรูเจาะบนฝาปิด(1) และบริเวณส่วนขอบด้านในของฝาปิดมีลักษณะเป็นสันนูนโดยรอบ หรือ เป็นเกลียว หรือมีลักษณะเป็นบารองรับขอบบนของตัวภาชนะ สำหรับประกอบเข้ากับขอบบนของตัวภาชนะที่มีลักษณะสอดคล้องกัน

2. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งส่วนตัวภาชนะทรงสูงก้นปิดที่ขึ้นรูปจากวัสดุโปร่งใส

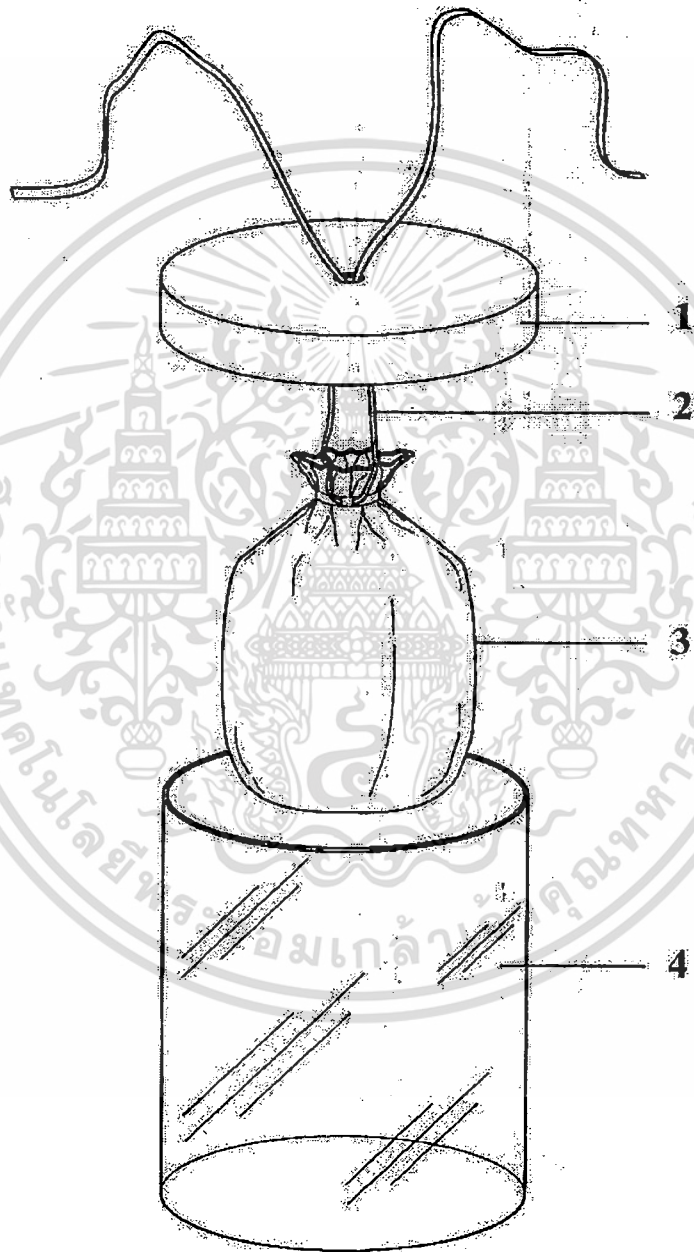
3. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งถุงบรรจุมีลักษณะเป็นแผ่นโฟมตาข่าย

4. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งส่วนตัวภาชนะทรงสูงก้นปิดมีลักษณะเป็นทรงเหลี่ยม

5. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งส่วนตัวภาชนะทรงสูงก้นปิดมีลักษณะเป็นทรงกระบอก

6. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งแผ่นวัสดุกันกระแทกสำหรับขึ้นรูปเป็นถุงบรรจุเป็นวัสดุโปร่งใส หรือ โปร่งใส ที่สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในได้

7. บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามข้อถือสิทธิ 1 ซึ่งส่วนฝาปิดดังกล่าวขึ้นรูปจากวัสดุโปร่งใส หรือ โปร่งใส

รูปที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทสรุปการประดิษฐ์

5. **บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายตามการประดิษฐ์นี้มีลักษณะประกอบด้วยตัวภาชนะบรรจุโปร่งใส หรือโปร่งแสงทรงสูงด้านข้างปิด ส่วนด้านบนมีฝาปิดครอบที่มีลักษณะสอดคล้องกับตัวภาชนะ โดยบริเวณกึ่งกลางของฝาปิดครอบดังกล่าวมีรูเจาะสำหรับประกอบยึดกับส่วนผู้กรัดปากถุงของถุงที่ขึ้นรูปจากวัสดุกันกระแทกสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่าย ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่แตกหักได้ง่ายแขวนอยู่ด้านล่างฝาปิดภายในตัวภาชนะบรรจุตามการประดิษฐ์นี้**

แบบ สป/สพ/อสป/001-ก.(พ)

คำรับรองเกี่ยวกับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

เขียนที่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

วันที่ _____ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2550

เรียน อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ข้าพเจ้า นางศิริพรณ์ ปิเตอร์

ที่อยู่ 199/51 ม.7 แขวงทับยาว ลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

ข้าพเจ้า

ที่อยู่ _____ และ

ข้าพเจ้า

ที่อยู่ _____

ขอรับรองและยืนยันเกี่ยวกับสิทธิของข้าพเจ้าในการประดิษฐ์/การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ

(ระบุชื่อการประดิษฐ์/การออกแบบผลิตภัณฑ์) บรรจุภัณฑ์ป้องกันการกระแทกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แตกหักง่าย

ซึ่งข้าพเจ้าขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ดังนี้

1. ข้าพเจ้าเป็นผู้ประดิษฐ์สิ่งที่ยอมรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร/ผู้ออกแบบสิ่งที่ยอมรับสิทธิบัตรดังกล่าว

2. ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดมีสิทธิของรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร สำหรับการประดิษฐ์/การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยอมรับสิทธิบัตร

3. ข้าพเจ้ายังไม่ได้โอนสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรที่ยอมรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรแก่บุคคลอื่นใด

4. รายละเอียดต่างๆ ที่ข้าพเจ้าระบุถึงในคำขอรับรองนี้ ตลอดจนข้อเท็จจริงทั้งปวงที่ระบุในคำขอรับสิทธิบัตร/

อนุสิทธิบัตร ถูกต้องและเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) _____

(นางศิริพรณ์ ปิเตอร์)

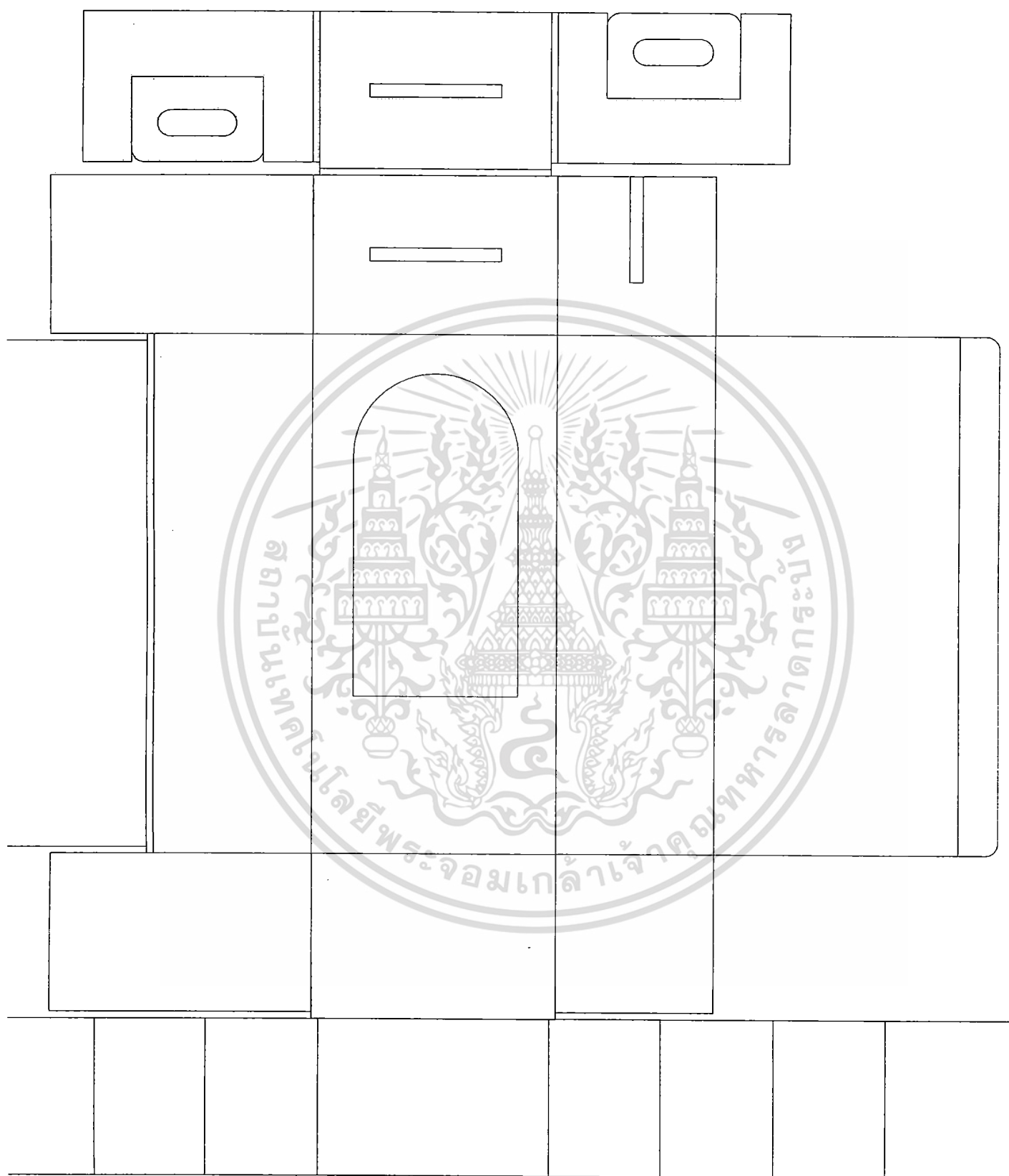
(_____)

(_____)

หมายเหตุ 1. ให้ยื่นคำรับรองนี้ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร เป็นผู้ประดิษฐ์/ผู้ออกแบบเอง

2. ให้ยื่นคำรับรองนี้พร้อมกับคำขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Hand-made Products, Brand, Package Design for Communities in the Central Area of Thailand

Udomsak Saributr¹⁾ Siriporn Peters²⁾
Staporn Deeboonmee Na Chompare³⁾
Tanet Ploomkran⁴⁾ Daranee Tanawat⁵⁾
Threeratad Lerdchomchongkhun⁶⁾
Sutasinee bureekhompan⁷⁾ Songwut Eakwuttiwongsa⁸⁾
Sopa Ponpor⁹⁾ and Laddawan Wichean¹⁰⁾

^{1),3)} Associate Professor
Department of Architectural Education
Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Tel: 662-737-3000 ext. 3713, 6066

^{2),4)} Assistant Professor
Department of Architectural Education
Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Tel: 662-737-3000 ext. 3713, 6066
E-mail: kssiripo@kmitl.ac.th

⁴⁾ Assistant Professor
Department of Architectural Education
Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Tel: 662-737-3000 ext. 3713, 6066

^{5),6),7),8)} Academic Lecturer
Department of Architectural Education
Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Tel: 662-737-3000 ext. 3713, 6066

^{9),10)} Researcher
Department of Architectural Education
Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Tel: 662-737-3000 ext. 3713, 6066

Abstract: The objectives of this research were 1) to study the way of life of handicapped people and communities as well as their skills, products, and material in their regions 2) to design and develop products, brand, and packages as well as train the communities to create and develop new products with for their own markets. 3) to evaluate new design in target markets and disseminate the design process in the

communities. The methodology of this research was Research and Development, Innovation, and Design (R&DID). The sample groups were 400 handicapped people and communities who are production groups in Bangkok, Sumouprakran, Pracheeburi, Nontaburi, and Angthong provinces. The results of this research were as follows: 1) The communities use their wisdom, Geographic Indication and Trade Secret as technology strategy. 2) The new invention and design are protected under Thai Intellectual Property laws as marketing strategy in order to prevent unfair competition 3) The handicraft, registered marks, and new packaging have created new positioning of products as well as new image of brand for these communities.

Keywords: hand-made products, community products, brand design, package design, geographic indication

1. INTRODUCTION

Communities in the central region have rich resources of wisdom and material of culture to create unique products. Most community products are handicrafts which reflect Thai tradition and culture. Most hand-made products have high value for communities because they are parts of ancient heritage for the communities. They also represent the Geographical Indication (GI) of the region. Nowadays, GI is the most exclusive marketing strategy to compete in the global market. The report of the Department of Export Promotion has reviewed that handicraft is one of the high value products in the export market such as European country and the United States of America. [1] According to the report of the Department of Industrial Promotion for the markets in the country, Thai consumers concern more about quality and price of products. However, foreigners concern more about unique design and Thai representative image. [2] Therefore, Thai handicraft, community product, and One Tambon One (OTOP) products have a lot of opportunities to compete in the present markets. However, OTOP groups in the communities lack of information of consumer needs and product design and development process. Therefore, their products are not matched with the demand in the markets. Moreover, they haven't protected their design and inventions under Intellectual Property Laws. Therefore, they have faced unfair competition in the markets. They are also threaded by cheaper import products for other countries. The solution for all of these problems that mention above is creating unique products and brand with strong image for each market, using GI and Thai wisdom as Trade Secret to compete in the free trade markets, and protecting their design and invention.

2. RESEARCH AIMS

1. To study and collect data, the way of life of communities, and their products as well as the material in their regions.
2. To design and develop new products, brand, and packaging for community products for each target market.
3. To evaluate the new products, new brand, and packaging design.
4. To disseminate the design and development process and train the residents in the communities to develop their own products and protect their own invention under IP laws in each market.

3. METHODOLOGY

The research process of this research includes literature review, interviewing handicapped people and residents in the communities in the central region and professional in products design, brand design, and package design for providing their opinions about evaluation model of products, trademark, and package design. Besides the viewpoints of laws and regulations from government and the design professional, the evaluation model for packaging design was consistent with the consumer survey, to which both of Focus Group and Factor Analysis were applied.

3.1 The focus group

The focus groups of this research were 5 IP law officers and 3 design professionals, 3 distributors, and 10 handicapped people and residents in the communities in Bangkok, Sumouprakran, Pracheeburi, Nontaburi, and Angthong provinces. They discussed the marketing opportunities and production process for new products as well as the positioning of products and brand.

3.2 The sample group

The sample group was conducted with 400 handicapped people and producers community products in the communities of the central region. The research team interviewed and collected data for developing new products and packages as well as training them to create new design for their own markets.

3.3 Research Process

The process of this research is Research and Development, Innovation, and Design (R&DID) [3] as shown in the Fig 1. This process consists of 4 phrases. The first phrase is collecting data from the sample groups and patent documents. The second phrase is design and development process. The third phrase is searching and patent filing the innovation and design. The last phrase is technology transfer by training the trainers for the sample group in the communities.

3.4 Consumer Survey

Consumer survey was conducted with 200 consumers between 25-40 years old in the Mall and trade fair, Bangkok for evaluate the design selections. First design selection is product design. The second one is brand image and trademark. The last one is package design.

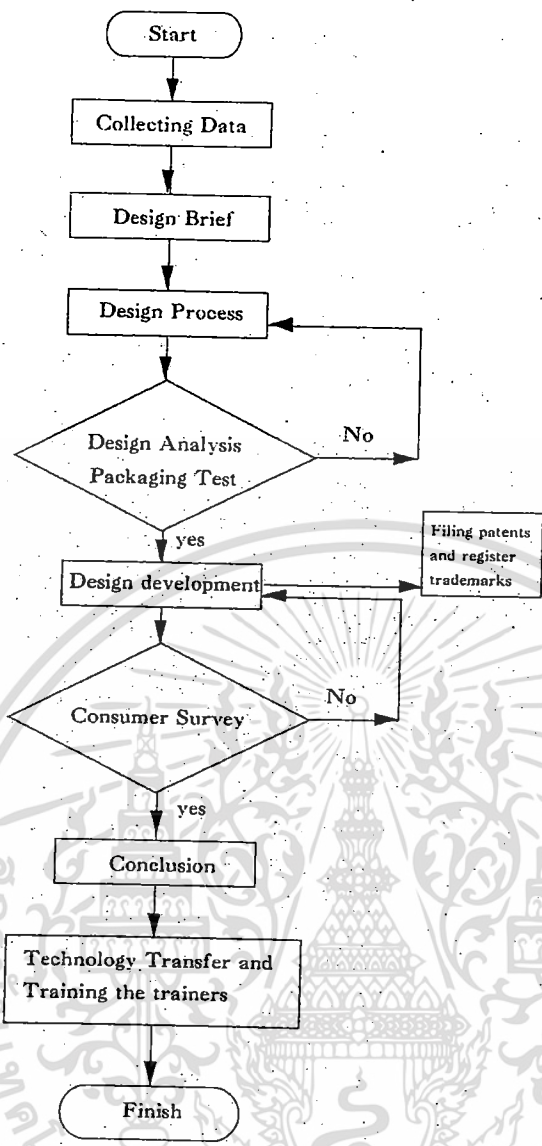

Figure 1 Research and Development, Innovation, and Design (R&DID) Process

4. CONCLUSION

The results of this research were as follows:

- 1) Handicapped people and the community in the central region have new technology and know-how as trade secret from this research to create new products for their markets. The community products also have influenced by the community wisdom, material of culture, and consumer needs. Therefore, they use Geographic Indication and Trade Secret as marketing strategy in the global market.
- 2) The new products, trademark, and package design are able to enforce the brand image and positioning of community products in the central region. Moreover, they have more opportunities to compete in the market because they are protected the new design under Thai Intellectual Property laws. This design strategy can also prevent the unfair competition as well as promotion the brand image market.

- 3) They brand name of this Handicapped people and the community in the central region is "Hat Suwan". It is registered under Copyright Law and Trademark Law.
- 4) The package design is hand-made packaging. The handicapped people and the communities in the central region are able to produce their own packaging for their products as well as create a new packaging business in the communities.

ACKNOWLEDGEMENTS

We acknowledge Singkhom Maneechansoug, the President of Phrapradang Disabled Persoms Association in Samouprakran province for guidance and valuable assistance and Siam Packaging Company Limited for supplying the paper for the research and valuable advise. We also thank Plop Tapasit and Preecha Boonpreecha for sharing the marketing experience and new ideas.

REFERENCES

- กรมส่งเสริมการส่งออก, 2550. **อุตสาหกรรมของขวัญและของประดับตกแต่งบ้าน ปี 2545-2547.**
Available on <http://www.dep.go.th>.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2550. **ผลการสำรวจความคิดของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรม.**
Available on <http://www.dip.go.th>.
- Otto, Kevin and Kristin Wood. 2001. **Product Design: Techniques in Reverse Engineering and New Product Development.** New Jersey: Prentice Hall.